

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΕΠΙ Τῷ ΑΓΙῷ ΠΑΣΧΑ

† Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ

ΕΛΕΩ, ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ -
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ Τῷ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΧΑΡΙΝ, ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝΔΟΞΩΣ ΑΝΑΣΤΑΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Ὁ Θεός, ὁ Ἀπαθής, ὁ Ἀθά-
νατος, ὁ ὠραῖος Νυμφίος τῆς
Ἐκκλησίας, ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ
Πρωτότοκος Ἀδελφός καὶ
Φίλος Ἰησοῦς Χριστός, «ἀνέ-
στη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνα-
τον πατήσας», τὴν τρίτην ἡ-
μέραν ἀφ' οὗ ἀπὸ τοῦ ὕψους
τοῦ Σταυροῦ ἐξεφώνησε τὸ
«Τετέλεσται!».⁴ Ὁ «ἄδης κά-
τωθεν ἐπικράνθη συναντή-
σας»⁵.

Αὐτόν, διότι ὄχι μόνον κα-
τήγησε τὸ κράτος του καὶ
ἐκένωσε θεοπρεπῶς τὰ σκο-
τεινὰ ταμεῖα του, χαρίζων
ζωὴν εἰς τοὺς τότε εὕρισκομέ-
νους εἰς τὰ μνήματα, ἀλλὰ καὶ
διότι χαρίζει ζωὴν ἀτέρμονα
καὶ βεβαίαν ἀνάστασιν εἰς
ὄλους ὅσοι μετὰ ταῦτα, μέχρι
καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰ-
ῶνος, θὰ πιστεύσουν εἰς Αὐ-
τόν, θὰ ζήσουν ἐν Αὐτῷ καὶ θὰ
κρατήσουν μέχρι τέλους τὴν
εἰς Αὐτόν ὁμολογίαν καὶ πί-
στιν. Ὁ Χριστός, «δικαιοσύνη
ἐξωσμένος τὴν ὀσφὺν Αὐτοῦ

Ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ
ἀγαπητὰ καὶ περιπόθητα,

«Ἰδοὺ ὁ χειμὼν παρήλ-
θεν!»,¹ «ἀνέτειλε τὸ ἔαρ» τῆς
σωτηρίας, «τὰ ἄνθη ὠφθη ἐν
τῇ γῆ, ...φωνὴ τῆς τρυγόνος
ἠκούσθη, ...αἱ ἄμπελοι κυπρί-
ζουσιν, ἔδωκαν ὀσμήν».²

Πάσχα ἱερόν, ἅγιον, μέγα
ἀνέτειλε καὶ θάλπει, φωτίζει
καὶ λαμπρύνει τὸν κόσμον.

«Νῦν πάντα πεπλήρωται
φωτός, οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ
τὰ καταθρόνια»³.

Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός εἶχε πεῖ στό Νικό-
δημο, τὸν κρυφὸ μαθητὴ Του, ὅτι,
ἐάν κάποιος δέν ἀναγεννηθεῖ μετὰ
τὸ ὕδωρ καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, δέν μπορεῖ
νά εἰσέλθει εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ (Ἰω.
3,5). Μαζὶ μετὰ τὸ ὕδωρ ὑπάρχει καὶ τὸ
Ἅγιο Πνεῦμα.

Στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων βλέ-
πουμε πὼς τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δέν εἶχε με-
ταδοθεῖ στοὺς Σαμαρεῖτες, ἂν καὶ εἶχαν
βαπτισθεῖ εἰς τὸ νερὸ ἀπὸ τὸν Φίλιππο.
Γι' αὐτὸ κατέβηκαν ἀπ' τὰ Ἱεροσόλυμα
οἱ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ
ἔθεσαν τὰ χεῖρα τους προφανῶς σύμ-
φωνα μετὰ συγκεκριμένη ἐντολὴ τοῦ Χρι-
στοῦ στοὺς βαπτισμένους χριστιανούς
καὶ ἔλαβαν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα (Πράξ.
8,14-17). Τὸ ἴδιο ἐγένετο καὶ στοὺς δώδεκα
ἄνδρες εἰς τὴν Ἔφεσο ποὺ βαπτίσθηκαν
ἀρχικὰ μετὰ τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου.
Μετὰ δέχθηκαν τὸ βάπτισμα τοῦ Χρι-
στοῦ (δηλ. τῆς Ἁγίας Τριάδος) καὶ με-
τὴν ἐπίθεση τῶν χειρῶν τοῦ ἀποστόλου
Παύλου (δηλ. τοῦ Χριστοῦ) ἔλαβαν τὸ
Ἅγιο Πνεῦμα (Πράξ. 19,1-7).

Ἡ πλοῦσια δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύ-
ματος ἔρχεται χωριστὰ ἀπὸ τὸ βάπτι-
σμα καὶ συμπληρώνει τὴν εὐλογία του.
Αὐτὴ ἡ δωρεὰ ἀναπτύσσεται μετὰ τὰ
ὑπόλοιπα Μυστήρια καὶ ἐξαγιαεῖ τὸν
χριστιανό.

Τὸ περιοδικὸ αὐτὸ τῆς «Ὀδοῦ»
εἶναι ἀφιερωμένο εἰς τὸ δεύτερο εἰσαγω-
γικὸ Μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας μας, τὸ
Χρίσμα. Ἀρχικὰ ὑπάρχουν ἄρθρα εἰ-
δικὰ γι' αὐτὸ τὸ Μυστήριον.

Κατόπιν ὑπάρχουν ἄρθρα ἀφιερω-
μένα εἰς πνευματικὰ θέματα, ὅπως τὸ
ἄγχος, ἡ πλεονεξία καὶ ἡ ὀργάνωση τῆς
οἰκογενειακῆς ζωῆς.

Στὴ συνέχεια παρατίθενται δύο
ὁμιλίαι. Ἡ πρώτη ἐγένετο τὴ Μεγάλῃ Πα-
ρασκευῇ καὶ ἡ δεύτερη τὴν 28 Ἀπρι-
λίου 2008 κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ
ἀνδριάντος τοῦ μακαριστοῦ Ἐπισκό-
που Μαδαγασκάρης κυροῦ Νεκταρίου
εἰς τὴν Μαλῶνα Ρόδου.

Τὸ τοπικὸ ἀγιολόγιο περιλαμβάνει
τὴ ζωὴν τοῦ ἁγίου Γερασίμου τοῦ Βυ-
ζαντίου.

Τελευταῖα ἐπισυνάπτεται ἓνα γε-
νικὸ ἄρθρον γιὰ τίς αἱρέσεις.

καὶ ἀληθεία εἰλημμένος τὰς πλευράς»,⁶ ἠγέρθη ἐκ τοῦ Τάφου, «παγγενῆ τὸν Ἀδὰμ ἀναστήσας ὡς φιλόανθρωπος».⁷

Ἰδού, λοιπόν, ἀδελφοὶ ἀγαπητοὶ καὶ τέκνα περιπόθητα, τὸ κεφάλαιον τῆς μεγάλης ἐορτῆς ἡμῶν καὶ τὸ κλίμα τῆς ἀνοιξέως, τὴν ὁποίαν ἐν ἔαρι καιροῦ εὐαγγελίζεται ἡ Ἐκκλησία εἰς τὴν Οἰκουμένην. Ὁ βαρὺς χειμὼν τοῦ θανάτου ἀποτελεῖ παρελθόν! Ἡ παγερὰ τυραννία τοῦ διαβόλου ἐνίκηθη κατὰ κράτος. Τὸ φοβερόν βασιλεῖον τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀπωλείας διελύθη. «Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο!»⁸. Εἶδομεν τὸν Ἰησοῦν ἐθελουσίως, ἐξ ἄκρας ἀγάπης, πάσχοντα ἐπὶ Σταυροῦ καὶ θνήσκοντα καὶ θαπτόμενον δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν. Τὸν προσεκυνήσαμεν ἤδη Ἀναστάνα ἐκ νεκρῶν καί, μαζί με τοὺς Ἀποστόλους καὶ τὰς Μυροφόρους, ἠκούσαμεν ἀπὸ τὸ ἅγιον στόμα Του τὸ «Εἰρήνη ὑμῖν!»⁹ καὶ τὸ «Χαίρετε!»¹⁰, καὶ ἐχάρη ἡ καρδιά μας. Καὶ «τὴν χαρὰν ἡμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀπ' ἡμῶν»¹¹, διότι πλέον καὶ ὁ ἰδικός μας, ὁ προσωπικὸς ἐνὸς ἐκάστου θάνατος, δυνάμει ἔχει καταργηθῆ. Ἀφ' οὗ καὶ ἐφ' ὅσον καὶ ἡμεῖς ἐσταυρώσαμεν τὸ ἐν ἡμῖν σαρκικὸν φρόνημα τοῦ παλαίου ἀνθρώπου «σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις»¹², καὶ «ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ [θα] συζήσωμεν»¹³ μαζί Του. Ἀφ' οὗ «συνετάφημεν» μετὰ τοῦ Χριστοῦ «διὰ τοῦ βαπτίσματος»¹⁴, θὰ γίνωμεν «σύμφυτοι», δηλ. μέτοχοι, καὶ τῆς Ἀναστάσεώς Του¹⁵. Τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν διασαλπίζει ρητορικώτατα ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγων: «Χθὲς συνεσταυρούμενη Χριστῷ, σήμερον συνδοξάζομαι. Χθὲς συνεθαπτόμενη, σήμερον συνεγείρομαι»¹⁶. Τὸ αἰώνιον πρόβλημά μας, κατὰ ταῦτα, τὸ ἔλυσεν ἅπαξ διὰ παντὸς ὁ Ἀναστάς Κύριος. Ἡ ἀγωνία μας ἔλαβε τέλος. «Ἄνέστη Χριστός, καὶ ζωὴ πολιτεύεται!»¹⁷. Εἰς τὸ ἐξῆς, ἡ Ζωὴ καὶ ἡ Ἀνάστασις ἡμῶν δὲν εἶναι ζητούμενον, δὲν εἶναι ὄνειρον, δὲν εἶναι οὐτοπία, ἀλλ' εἶναι ἀπτὴ καὶ ψηλαφητὴ πραγματικότης. Πραγματικότης, ἡ ὁποία ἔχει συγκεκριμένον πρόσωπον καὶ ὄνομα: «τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα» Ἰησοῦς Χριστός, ἐνώπιον τοῦ Ὁποίου «πᾶν γόνυ κάμψει ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων»¹⁸ καὶ κάθε γλῶσσα θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι Αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος Ζωοδότης καὶ Κύριος, ὅστις ζῆ καὶ βασιλεύει εἰς τοὺς αἰῶνας, μοιραζόμενος ἐθελαγάθως τὴν Βασιλείαν Του, τὴν δόξαν Του καὶ τὴν κληρονομίαν τοῦ Πατρὸς Του, με ὅλους τοὺς κοινωνοὺς τοῦ Σταυροῦ, τοῦ θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεώς Του, ὡς «πρωτότοκος ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς»¹⁹.

Ἀυτοῦ δεόμεθα ἐκτενῶς, ἀπὸ τῆς μαρτυρικῆς ἡμῶν Πατριαρχικῆς καὶ Οἰκουμενικῆς καθέδρας, ὅπως χαρίζῃ εἰρήνην εἰς τὸν κόσμον, φωτισμὸν ἀληθείας καὶ δικαιοσύνης εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ὑπομονὴν καὶ στηριγμὸν εἰς κάθε δοκιμαζόμενον, γεῦσιν σωτηρίας καὶ ζωῆς αἰωνίου εἰς πάντας τοὺς πιστοὺς.

Ἀυτῷ, τῷ Νικητῇ τοῦ θανάτου καὶ ἀρχηγῷ τῆς ζωῆς, ἡ δόξα, τὸ κράτος, ἡ τιμὴ καὶ ἡ προσκύνησις, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἅγιον Πάσχα 2008

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως

Βαρθολομαῖος

διάπυρος πρὸς Θεὸν Ἀναστάνα

εὐχέτης πάντων ὑμῶν

Η ΟΔΟΣ

Κωδικὸς ἐντύπου ISSN 1790-6733

<p>Τριμηνιαία ἔκδοσις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου Τηλέφωνο: 22410 34300 Fax: 22410 23274 Internet: www.imr.gr e-mail: imrodou@imr.gr Συντάσσεται ἀπὸ ἐπιτροπῆ</p>	<p>Υπεύθυνος Σύνταξης Ἀρχιμ. Μάξιμος Παναγιώτου</p> <p>Προαιρετικὲς συνδρομές Ἀριθμ. Βιβλ. Ἐθνικῆς Τραπεζίας 461/296168-79</p> <p>Ἐκδοτικὴ Παραγωγή ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε. Ἀρδηττοῦ 12-16, Αθήνα Τηλ. 210-9217513, Fax: 210-9237033 www.eptalofos.gr e-mail: info@eptalofos.gr</p>
---	---

Ἰδιοκτῆτης
Ἱερά Μητρόπολις Ρόδου

Ἐκδότης
Μητροπολίτης Ρόδου
κ. Κύριλλος

1. Ἄσμ. Ἄσμ. 2, 11. 2. Ἄσ. Ἄσμ. 2, 12-13. 3. Κανὼν τοῦ Πάσχα. 4. Ἰω. 19,30. 5. Ἦσ. 14, 9. 6. Ἦσ. 11, 5. 7. Ἀκολ. Ἀναστάσεως. 8. Ψάλμ. 92, 1. 9. Ἰω. 20, 20. 10. Ματθ. 28, 9. 11. Πρβλ. Ἰω. 16, 22.	12. Γαλ. 5, 24. 13. Ρωμ. 6, 8. 14. Ρωμ. 6, 4. 15. Ρωμ. 6, 5. 16. Λόγ. Εἰς τὸ ἅγ. Πάσχα καὶ εἰς τὴν βραδυτῆτα. ΕΠΕ 1, 66. 17. Κατηχ. Λόγος Ἰω. Χρυ- σοστόμου. 18. Φιλ. 2, 10. 19. Ρωμ. 8, 29.

Ποιμαντορική ἐγκύκλιος ἐπὶ τῇ ἀναστάσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ

ΚΥΡΙΑΛΛΟΣ

Μητροπολίτης τῆς Ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Ρόδου, πρὸς τὸν ἱερὸν κληρὸν
καὶ τὸν φιλόχριστον λαὸν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Αναστάσεως ἡμέρα, καὶ λαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει». Σήμερον «Πάσχα Κυρίου Πάσχα». Ὁ Νυμφίος τῆς Ἐκκλησίας, «ὄραϊος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων», ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, ὁ παθὼν καὶ σταυρωθεὶς «δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν», ἀνέστη καὶ «ἐκ τοῦ Τάφου δικαιοσύνης ἡμῖν ἔλαμψεν ἥλιος». Τώρα, ὅλα εἶναι γεμᾶτα ἀπὸ φῶς, καὶ οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια. Τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως ξεχύθηκε κατὰ τὸν βαθὺν ὄρθρον τῆς «μῆας τῶν Σαββάτων» ἀπὸ τὸν Πανάγιο καὶ Ζωοδόχο Τάφο, ἄστραψε πάνω στὴ γῆ, κατελάμπρυνε τοὺς οὐρανοὺς καὶ περιέλαμψε τὰ ὑποχθόνια, τὸ σκοτεινὸ καὶ ἀμειδῆς βασιλείου τοῦ θανάτου. Ἐφώτισε ὀλόκληρη τὴν κτίση. Τὸ σήμερον δὲν εἶναι ὅπως τὸ χθές. Τὰ πάντα ἐνώνονται, ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια. Ὀλόκληρος ὁ κόσμος συμμετέχει στὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου ἀνακαλύπτοντας τὸ νόημά του. Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ τέμνει τὴν ἱστορία τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ τὸ παράδοξον εἶναι ὅτι δὲν τὴν χωρίζει, ἀλλὰ μυστικὰ τὴν συνάπτει παρέχοντάς της προοπτικὴ καὶ αἴσθησιν ἐνὸς αἰσιόδοξου μέλλοντος.

«Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτὸς, οὐρανὸς τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια». Τὸ νῦν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἀντιδιαστέλλε-

ται πρὸς τὸ πρότερον, τὸ πρῖν, τὸ παρελθόν, ἐνῶ ταυτόχρονα σημειώνει τὴν ἀφετηρίαν τοῦ μέλλοντος. Τὸ πρῖν, τὸ παρελθόν, ἦταν ἡ περιόδος τῆς δουλείας τοῦ ἀνθρώπου κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸ τῆς ἁμαρτίας, τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου. Τὸ νῦν τῆς Ἀναστάσεως ἀφανίζει καὶ καταργεῖ τὸ ζοφερὸ παρελθόν τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ὁδηγεῖ τὸν ἱστορικὸ χρόνο στὸν ἀτέρμονα αἰῶνα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Τὸ νῦν τῆς Ἀναστάσεως ἀποτελεῖ τὴν σωτηριώδη καὶ ἀνακαινιστικὴ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία καθαίρει, φωτίζει καὶ πλουτίζει τὰ ὄντα καὶ ἀποτελεῖ τὴν μυστικὴ ἀνατολὴ τῆς ἀληθείας τοῦ ἀνθρώπου, τῆς αὐθεντικῆς γνησιότητος καὶ προοπτικῆς του. Ἡ φύσις διὰ τῆς Ἀναστάσεως καθίσταται ὡραιόμορφος καὶ ἀληθινή, ἐλεύθερη ἀπὸ τὴν παρασιτικὴ παρουσία τῆς φθορᾶς, τοῦ ἀλλοτριωτικοῦ στοι-

χείου τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς παρὰ φύσιν καταστάσεως τοῦ θανάτου. Τὸ φῶς ἀποτελεῖ τὴν πραγματικότητα τοῦ «καινοῦ αἰῶνος», τῆς νέας ἐποχῆς, στὴν ὁποία μᾶς εἰσήγαγε ὁ Ἀναστάς Κύριος διὰ τῆς ἐκ τοῦ Τάφου τριήμερου λαμπροφύρου Ἐγέρσεώς Του.

Ἡ πραγματικότητα τοῦ φωτὸς τῆς Ἀναστάσεως ἀποτελεῖ τὴν μόνιμη καὶ σταθερὴ ἐμπειρία τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας. Γι' αὐτὸ καὶ ἐπαναλαμβάνει γιὰ μία ἀκόμη φορὰ καὶ ἐφέτος, κατὰ τὴν Ἁγία νύκτα τοῦ Πάσχα τοῦ δισχιλιοστοῦ καὶ ὀγδόου ἔτους, τὴν πρόσκληση: «Δεῦτε λάβετε φῶς, ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτὸς, καὶ δοξάσατε Χριστόν, τὸν ἀναστάντα ἐν νεκρῶν».

Ἐορτάζουσα τὴν Ἀνάσταση ἡ Ἐκκλησία ἀπευθύνεται μὲ τὴν λιτὴ ἀλλὰ μεγαλειώδη αὐτὴ πρόσκληση στὸν ἄνθρωπο, στὸν καθένα προσωπικά, γιὰ νὰ πάρει αὐτὸ τὸ φῶς. Νὰ ανάψει τὴν πασχαλινὴ λαμπάδα του ἀλλὰ νὰ μὴν περιοριστεῖ στὸ αἰσθητὸ τοῦ πράγματος. Τὸ ἀνέσπερο Φῶς εἶναι ὁ Ἀναστάς Κύριος, ὁ ὁποῖος εἶπε γιὰ τὸν ἑαυτό Του: «Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου». Τὸν ὁποῖον ὁ Εὐαγγελιστὴς τῆς ἀγάπης Ἰωάννης διεκήρυξε ὡς τὸ φῶς ποὺ φωτίζει «πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον». Φῶς ἀνέσπερο, δηλαδὴ ἐπίκαιρο καὶ διαχρονικό. Τὸ μοναδικὸ φῶς ποὺ μπορεῖ νὰ φωτίσει κάθε προσωπικὸ καὶ κοινωνικὸ σκοτάδι, καὶ, δυστυχῶς, εἶναι σήμερα ἀπειράριθμα τὰ σκοτάδια, ὅπως καὶ ἂν αὐτὰ μπορεῖ νὰ ὀνομάζονται.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ.

Εὐχαριστοῦμε τὸν Ἀναστάντα Σωτῆρα Κύριον, ὁ ὁποῖος μᾶς ἀξίωσε νὰ εορτάζουμε καὶ ἐφέτος, γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ στὴ ζωὴ μας, τὴν «κλητὴν καὶ ἀγίαν ἡμέραν» τῆς μιᾶς τῶν Σαββάτων, τοῦ σωτηρίου Πάσχα. Ἀλλὰ μὴν ξεχνᾶμε ὅτι τὸ Πάσχα δὲν εἶναι ἡ ἀνάμνηση ἑνὸς γεγονότος ποὺ συνέβη κατὰ τὸ μακρινὸ παρελθόν. Εἶναι ἡ πραγματικὴ συνάντησή μ' Ἐκεῖνον, τὸν Ἀναστάντα Κύριον, ὁ ὁποῖος εἶναι ζωὴ καὶ φῶς. Ὁ εορτασμός τῆς Ἀναστάσεως διακηρύσσει ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ζωντανὸς καὶ βρίσκεται μαζί μας, γιὰτὶ μᾶς ἀγαπᾷ ἄνευ ὄρων καὶ ὁρίων, ὅσο κανεὶς δὲν μπορεῖ ποτε νὰ μᾶς ἀγαπήσει. Ἡ πανηγυρὶς τοῦ μοναδικοῦ γεγονότος τῆς Ἀναστάσεως εἶναι πρόσκληση πρὸς τὸ φῶς, πρόσκληση νὰ κοιτάξουμε τὸν κόσμον καὶ τὴν ζωὴ μέσα ἀπὸ μιὰ προοπτικὴ ποὺ ξεφεύγει ἀπὸ τὰ καθημερινὰ καὶ τὰ αὐτονόητα καὶ νὰ δοῦμε τὴν ἀνατολὴ τῆς καινούργιας ἡμέρας τῆς Βασιλείας τοῦ φωτός.

«Χριστὸς ἀνέστη», ἀδελφοί. Εὐχόμεσθε σὲ ὅλους ἔτη πολλά, εὐλογημένα καὶ καταυγαζόμενα ἀπὸ τὸ ἀνέσπερο φῶς ποὺ ἀνέτειλε ἀπὸ τὸν Πανάγιον Τάφο.

Ἅγιον Πάσχα
τοῦ δισχιλιοστοῦ καὶ ὀγδόου ἔτους
Διάπυρος πρὸς Χριστὸν Ἀναστάντα
εὐχέτης πάντων ὑμῶν.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† **Ο ΡΟΔΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΣ**

Τὸ Μυστήριον τοῦ Χρίσματος: Ἱστορία καὶ Θεολογία

τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου
Θεμιστοκλέους Στ. Χριστοδούλου

Ὄταν ὁ Κύριος βαπτίσθηκε στὸν Ἰορδάνη, τότε ἀμέσως τὸ Ἅγιο Πνεῦμα κατέβηκε ἐν εἶδει περιστερᾶς ἐπάνω Του. Αὐτὸ τὸ ἴδιο Πανάγιο Πνεῦμα κατέβηκε καὶ στοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, τοὺς μαθητὲς τοῦ Κυρίου μας, κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς καὶ στὸ ἐξῆς σὲ κάθε χριστιανὸ ποὺ βαπτίζεται στὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μεταδίδει στοὺς βαπτιζόμενους τὰ πνευματικὰ χαρίσματα. Τὸ Χρίσμα εἶναι μυστήριον καὶ μάλιστα συνδεδεμένο μὲ τὸ μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος. Μόνο του χωρὶς τὸ Βάπτισμα δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει, οὔτε φυσικὰ νὰ τελεσθεῖ ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς. Θὰ λέγαμε ὅτι Βάπτισμα καὶ Χρίσμα εἶναι δύο διαφορετικὰ μὲν μυστήρια μεταξὺ τους, ἀλλὰ ἀλληλένδετα. Ἐνῶ μὲ τὸ Βάπτισμα ἐξαλείφεται τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα, πραγματοποιεῖται ἡ ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν καὶ εἰσάγεται ὁ νεοβαπτιζόμενος στὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τὸ Χρίσμα δίδεται ἡ δυνατότητα στὸ βαπτιζόμενον νὰ ἁγιασθεῖ μὲ τίς δωρεές τοῦ Ἁγίου Πνεύματος οἱ ὁποῖες εἶναι ἀπαραίτητες γιὰ νὰ ἐνισχυεταὶ καὶ νὰ ἐπαυξάνει πνευματικὰ. «Μὲ τὸ μυστήριον τοῦ Χρίσματος συντελεῖται ἡ ἐδραΐωση καὶ στερέωση γιὰ τὴ δημιουργηθεῖσα νέα κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου ποὺ συντελέστηκε μὲ τὸ ἅγιο Βάπτισμα»¹.

Κατὰ τὰ ἀποστολικά χρόνια οἱ ἴδιοι οἱ Ἀπόστολοι μετέδιδαν τὸ Πανάγιο Πνεῦμα στοὺς βαπτιζόμενους μὲ τὴν ἐπίδεση τῶν χειρῶν τους στὰ κεφάλια αὐτῶν. Αὐτὴ ἡ ἐπίδεση ἀποτελοῦσε μιὰ πράξη τελετουργικὴ ἢ ὁποία συνοδευόταν πρῶτα μὲ προσευχὴ καὶ ἐπίκληση τοῦ Παναγίου Πνεύματος καὶ κατόπιν αὐτὴ (ἐνν. ἡ πράξη) γινόταν

ορατή μέ τήν επίθεση τῶν χειρῶν τους στίς κεφαλές τῶν νεοβαπτίζομένων. Ἦταν θά λέγαμε τό Χρῖσμα μιά τελετή εὐλογίας καί καθιερώσεως.

Ὁ Απόστολος καί Εὐαγγελιστής Λουκάς σημειώνει στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων τά κάτωδι πολύ σημαντικά, ἀναφορικά μέ τήν καθιερωθεῖσα ἀπό τούς ἁγίους Ἀποστόλους τελετή τοῦ μυστηρίου τοῦ Χρῖσματος: «Ἀκούσαντες δέ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἄποστολοι, ὅτι δέδεκται ἡ Σαμάρεια τόν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτούς τόν Πέτρον καί Ἰωάννην, οἵτινες καταβάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν, ὅπως λάβωσι Πνεῦμα Ἅγιον... καί τότε ἐπετίθουν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς καί ἐλάμβανον Πνεῦμα Ἅγιον, ἐλάλουν τε γλώσσαις, καί προσεφῆτευον»².

Ἄλλη μαρτυρία γιά τό Χρῖσμα, ὡς ξεχωριστό μυστήριο ἀπό τό βάπτισμα, ἐντοπίζουμε καί πάλι στό βιβλίο τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, ὅπου ἀναφέρεται στό γεγονός τῆς συναντήσεως τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στήν Ἔφεσο μέ τούς μαθητές τοῦ Προδρόμου Ἰωάννου, τούς ὁποίους πρῶτα βάπτισε καί ἀκολούθως τούς ἔδωσε τό Χρῖσμα: «ἐβαπτίσθησαν εἰς τό ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ· καί ἐπιθέντος αὐτοῖς (τοῦ Παύλου) τὰς χεῖρας του, ἦλθε τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἐπ' αὐτούς, ἐλάλουν τε γλώσσαις καί προσεφῆτευον»³.

Στήν Πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή τοῦ Ἀποστόλου Παύλου διαφαίνεται σαφέστατα ὁ διαχωρισμός μεταξύ τῶν δύο μυστηρίων, Βαπτίσματος καί Χρῖσματος⁴.

Στήν πρώτη Ἐκκλησία ὑπῆρχε ἡ συνείδηση ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Κύριος δέχθηκε τό Χρῖσμα. Αὐτό διαπιστώνεται στήν ὁμιλία τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου πρὸς τόν Ρωμαῖο ἐκατόνταρχο Κορνήλιο καί τούς οἰκείους του, ὅπου τονίζεται ὅτι ὁ Θεός ἔχρισε τόν «Κύριον Ἰησοῦν Πνεύματι Ἁγίῳ καί δυνάμει»⁵. «Ὁ Θεός, ὁ Θεός σου, ἐχρῖσέ σε ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρά τούς μετόχους σου»⁶. Κατά τόν εὐαγγελισμό τοῦ Κορνηλίου τό Ἅγιο Πνεῦμα κατέβη πρό τοῦ Βαπτίσματος. «Ἐτι λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τά ῥήματα ταῦτα ἐπέπεσε τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἐπὶ πάντας τούς ἀκούοντας τόν λόγον»⁷. Βλέποντας αὐτό τό ἐκτακτο φαινόμενο ὁ Πέτρος λέει: «Ποῖός μπορεῖ νά ἐμποδί-

σει νά βαπτισθοῦν μέ νερό αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ἔλαβαν τό Ἅγιον Πνεῦμα ὅπως καί ἐμεῖς;»⁸. Αὐτό σημαίνει ὅτι ὑπῆρχαν δύο στάδια εἰσόδου στή χριστιανική Ἐκκλησία: Βάπτισμα μέ νερό καί λήψη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Πρόκειται περὶ «ἐφαρμογῆς» στή λατρεία, τῶν λόγων τοῦ Κυρίου πρὸς τόν Νικόδημο, περὶ γεννήσεως «ἐξ ὕδατος καί Πνεύματος»⁹.

Ἀλλά καί στά μεταποστολικά χρόνια συνέβαινε ἡ ἴδια πράξη τῆς χρίσεως μέ τήν επίθεση τῶν χειρῶν τῶν διαδόχων τῶν Ἀποστόλων, ὅπως αὐτό φαίνεται καί ἀπό τή μαρτυρία τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ρώμης (τέλος 1ου αἰ.)¹⁰. Ἀπό τόν 2ο αἰ. ἀρχίζει νά ἐγκαταλείπεται ἡ επίθεση τῶν χειρῶν καί νά καθιερώνεται ἡ χρίση τοῦ μύρου. Ἐπειδή σὺν

τῶ χρόνῳ τό ἔργο τοῦ κηρύγματος ἐπέφερε πολλοὺς καρπούς στόν ἀμπελῶνα τοῦ Κυρίου καί ἦταν πολλοὶ ἐκεῖνοι πού καθημερινά ἀσπάζονταν τόν Χριστιανισμό, ἦταν δύσκολο στοὺς διαδόχους τῶν Ἀποστόλων, πού ἀσχολοῦνταν μέ τό κύριο ἔργο τῆς διδασκαλίας, νά περιφέρονται ἀπό πόλη σέ πόλη καί ἀπό χωριό σέ χωριό καί νά ἐπιθέτουν τὰ χεῖρα τους στοὺς νεοβαπτίζομένους, προκειμένου νά μεταδώσουν τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἔτσι καθιερώθηκε ἡ χρίση μέ Ἅγιο Μύρο.

Μελετώντας κανεῖς τά πατερικά κείμενα διαπιστώνει ὅτι πρῶτα οἱ αἵρετικοὶ καθιέρωσαν τό Χρῖσμα μέ ἔλαιον, πράξη ὅμως ἡ ὁποία δέν συνδέεται μέ τίς δωρεές καί τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Σέ ὀρισμένους κλάδους τῆς αἵρέσεως τοῦ Γνωστικισμοῦ γίνονταν χρίσματα στοὺς βαπτίζομένους μέ βάλσαμο ἢ ἔλαιο. Σημειώνουν αὐτή τήν πρακτική ὁ Εἰρηναῖος Λυῶνος¹¹, ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς¹² καί ὁ Ἰππόλυτος Ρώμης¹³.

Μία μεταβατική περίοδος, κατά τήν ὁποία γίνονταν τό Χρῖσμα μέ επίθεση χειρῶν καί ἀκολούθως μέ μύρο, ἐντοπίζουμε σέ μαρτυρία τοῦ Τερτυλλιανοῦ. «Ἀκολούθως, ἐξελθόντες τοῦ βαπτίσματος, χρισόμεθα διὰ τῆς εὐλογημένης χρίσεως, κατά τήν ἀρχαία διδασκαλία»¹⁴. Γιά δέ τήν επίθεση τῶν χειρῶν ἀναφέρει ὁ ἴδιος ὅτι ταυτίζεται μέ τήν ἐπίκληση γιά τήν ἔλευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος¹⁵.

Ακράδαντη μαρτυρία για τό Χρίσμα διά του Μύρου αναφέρει πρώτος ὁ ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Θεόφιλος (180 μ. Χ.) σέ μία ἀπάντησή του πρὸς τὸν ἐθνικό Αὐτόλυκο, ὁ ὁποῖος καταγελοῦσε τὸν Θεόφιλο, ἐπειδὴ ὀνόμαζε τὸν ἑαυτοῦ «Χριστιανό». Ἔτσι ὁ Θεόφιλος ἀπαντώντας στὸν ἐθνικό Αὐτόλυκο θεμελιώνει θεολογικά τό Χρίσμα ὡς ἐξῆς: «Περὶ δέ τοῦ καταγελαῖν μου, καλοῦντά με Χριστιανόν, οὐκ οἶδας ὃ λέγεις. Πρῶτον μὲν ὅτι τό χριστόν ἡδὺ καὶ εὐχρηστον καὶ ἀκαταγέλαστον ἐστίν. Ποῖον γάρ πλοῖον δύναται εὐχρηστον εἶναι καὶ σώζεσθαι, ἐάν μὴ πρῶτον χρισθῆ; .... Τοιγαροῦν ἡμεῖς τούτου ἔνεκεν καλούμεθα Χριστιανοί, ὅτι χριόμεθα ἔλαιον Θεοῦ»¹⁶.

Σχετικά μέ τό μυστήριο τοῦ Χρίσματος ἔχουν ὁμιλήσει καὶ ὑπομνηματίσει μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης¹⁷, καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ μάρτυς καὶ φιλόσοφος Ἰουστίνος, ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων κ.ἄ.

Τὴν εὐχή πρὸ τῆς χρίσεως στὸν νεοβαπτίζομενο μέ τό Ἅγιο Μύρο τὴ συναντοῦμε στό πιό παλαιό χειρόγραφο Εὐχολόγιο, τὸν Βαρβερινό κώδικα 336 (8ου αἰ.). Αὐτὴ ἡ εὐχὴ περιλαμβάνεται καὶ σήμερα στό ἐν χρήσει Εὐχολόγιο. Σύμφωνα μέ τὴ μαρτυρία τοῦ Βαρβερινοῦ κώδικα 336 ἡ χρίση μέ τό Ἅγιο Μύρο δέν γινόταν ἀμέσως μόλις ὁ νεοβαπτίζομενος ἐξερχόταν ἀπὸ τὴν κολυμβήθρα, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἔνδυση καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν πανηγυρική εἴσοδο στό ναὸ γιὰ τὴν τέλεση τῆς βαπτισματικῆς θείας Λειτουργίας, προκειμένου ὁ νεοβαπτίζομενος νὰ κοινωνήσει τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία ὑπῆρχε ἀδιάσπαστη ἐνότητα μεταξύ τῶν τριῶν μυστηρίων: Βαπτίσματος, Χρίσματος καὶ θείας Λειτουργίας. Ὁ Τερτυλλιανὸς γιὰ τό ἀδιάσπαστο τῶν τριῶν μυστηρίων, τὰ ὁποῖα εἰσάγουν στὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ, ἀναφέρει: «Σφραγίζει τό ὕδωρ, ἐνδύει τό Ἅγιο Πνεῦμα καὶ ὀλοκληρῶναι ἡ Εὐχαριστία»¹⁸.

Ἐάν κάποιος πού ἔλαβε τό μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος, δέν ἔλαβε ἀκολούθως καὶ τό μυστήριο τοῦ Χρίσματος λόγω θανάτου, αὐτὸ δέν συνεπάγεται ὅτι δέν θά σωθεῖ, ἀλλ' ἀντιθέτως ὅτι καὶ μόνο τό Βάπτισμα ἀρκεῖ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Τό παράδειγμα τοῦ Βαπτίσματος ἀνευ Χρίσματος ἀφορᾶ τὴν ἑκτακτὴ περίπτωση Βαπτίσματος, τό

γνωστό Βάπτισμα τῆς ἀνάγκης. Σέ παλαιότερες ἐποχές, ὅταν ἀκόμη ἴσχυε καθολικῶς τό Βάπτισμα τῶν ἐνηλίκων, συνέβαινε νὰ γίνονταν ἑκτακτα Βαπτίσματα ἀνάγκης λόγω ἀσθενείας ἢ ἐμπεριστάτου καταστάσεως, χωρὶς αὐτὰ νὰ συνοδεύονταν ἀπὸ τό Χρίσμα.

Μέ τό Μύρο ὁ Θεὸς κατασφραγίζει τοὺς δικούς Του ἀνθρώπους. Στὴν ὁμολογία τοῦ Μητροφάνους Κριτοπούλου ἀναφέρεται χαρακτηριστικά ὅτι, ὅπως τὸν βασιλικὸ θησαυρὸ τὸν βάζουν μέσα σέ μαρσίπια (= σάκκου) καὶ τὸν σφραγίζουν, τό ἴδιο συμβαίνει καὶ μέ τὸν μεγαλύτερο καὶ βασιλικότερο θησαυρὸ, τὸν νεοβαπτίζομενο, τὸν ὁποῖο, μόλις ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν κολυμβήθρα τοῦ Βαπτίσματος, ἀμέσως τὸν σφραγίζουν

μέ τό Ἅγιον Μύρο, γιὰ τὸν φόβο καὶ γιὰ τὴν ἀπειλή τοῦ ἐχθροῦ πού περιμένει νὰ κλέψει τὸν πολυτίμο θησαυρὸ¹⁹.

Μέ τό χριστιανικὸ Μύρο ὁ χριστιανὸς γίνεται προφήτης, ἱερεὺς καὶ βασιλέας. Ὁ Πατριάρχης Κων/πόλεως Γερμανὸς θά σημειώσει: «Τό χρίσθαι ἔλαιον τοὺς βαπτίζομενους ἐστὶ κατὰ τό ἔλαιον, ᾧ ἐχρίοντο οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ προφῆτες, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχρίσθη»²⁰.

Καὶ γίνεται προφήτης, διότι βλέπει τὰ μυστήρια τὰ ὁποῖα ὀφθαλμὸς δέν εἶδε καὶ αὐτὶ δέν ἄκουσε. Γίνεται ἱερεὺς, γιὰτὶ ὀφείλει νὰ προσφέρει τὸν ἑαυτοῦ τοῦ θυσία ζωῆς, ἅγια καὶ εὐάρεστο στὸν Θεό. Καὶ τέλος, γίνεται βασιλέας, γιὰτὶ μέ τό Χρίσμα γίνεται ἐξουσιαστὴς τῶν παθῶν καὶ υἱὸς τοῦ Παμβασιλέως Θεοῦ καὶ κληρονόμος τῆς βασιλείας Του²¹.

Μέ τό Ἅγιο Χρίσμα, δηλ. μέ τό Ἅγιο Μύρο, κάποιος λέγεται χριστιανός. Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων θά πεῖ: «Τούτου τοῦ χρίσματος καταξιοθύντες, καλεῖσθε Χριστιανοί, ἐπαληθεύοντες τὴν ἀναγεννήσει καὶ τό ὄνομα»²².

Ὅταν τελεῖται τό Βάπτισμα, ὁ πρεσβύτερος ἢ ὁ ἐπίσκοπος χρίει μέ ἔτοιμο «Ἅγιο Μύρο» πού φυλάσσεται στό εἰδικό σκεῦος, τό λεγόμενο Μυροδοχεῖο. Ἡ χρίση αὐτὴ δέν λέγεται τέλεση τοῦ μυστηρίου, ἀλλὰ μετάδοση. Κατὰ τὴ μετάδοση τοῦ Χρίσματος ὁ πρεσβύτερος ἢ ὁ ἐπίσκοπος λέγει: «Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου. Ἀμήν», τό ὁποῖο ἐπιναλαμβάνεται σέ κάθε χριόμενο μέλος τοῦ σώματος. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ ἐκφώνηση αὐτὴ δέν ἔχει νὰ κάνει μέ καθαγιασμό Ἁγίου Μύρου, οὔτε ἐπι-

.....
 «Τούτου τοῦ χρίσματος καταξιοθύντες, καλεῖσθε Χριστιανοί, ἐπαληθεύοντες τὴν ἀναγεννήσει καὶ τό ὄνομα».

.....
 Κύριλλος Ἱεροσολύμων
 .....

κλήσεως του Παναγίου Πνεύματος, όπως γίνεται στα υπόλοιπα ιερά μυστήρια. Ούτε φυσικά προηγείται ειδική καθαγιαστική ευχή. Τό ίδιο γίνεται και με τη θεία Λειτουργία, όπου έχουμε επίκληση του Αγίου Πνεύματος διά του λειτουργού: «Κατάπεμψον τό Πνεῦμά Σου τό Άγιον, επί τά προκειμένα δῶρα ταῦτα...» πού σημαίνει τόν καθαγιασμό. Ἀργότερα μετά τό Κοινωνικό γίνεται ἡ μετάδοση τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Τό Μύρο παρασκευάζεται μέ μιᾶ ἐιδική τελετουργία. Αὐτή ἡ κατασκευή τοῦ Μύρου κατά τόν ἅγιο Διονύσιο τόν Ἀρεοπαγίτη ὀνομάζεται τελετή καί μυστήριον²³. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία λαμβάνει τό Ἅγιο Μύρο ἀπό τό Σεπτό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο. Εἶδισται ἡ παρασκευή τοῦ Ἁγίου Μύρου νά γίνεται κάθε ἐπτά χρόνια στήν Κωνσταντινούπολη μέ τή συμμετοχή ἐκπροσώπων τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Οἰκουμένης Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, πάντοτε ἐπισκόπων, κατά τήν Μεγάλη Πέμπτη τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Ἑβδομάδος. Ἡ Ὁρθόδοξος Ρωσική Ἐκκλησία καθῶς καί οἱ Ἐκκλησίες Σερβίας καί Ρουμανίας τελοῦν μόνες τους τό Ἅγιο Μύρο καί μάλιστα κάθε δύο χρόνια, προκειμένου νά καλύψουν τίς πολλαπλές ἀνάγκες τους. Τά Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς, Ἀντιοχείας, Ἀλεξανδρείας καί Ἱεροσολύμων λαμβάνουν Ἅγιο Μύρο ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο.

Ἡ παρασκευή τοῦ Ἁγίου Μύρου μέ τή συμμετοχή τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Οἰκουμένης Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἔχει ἕναν πολύ σημαντικό συμβολικό χαρακτήρα, πού εἶναι ἡ ἐνότητα τῶν μελῶν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ σώματος.

Κατά τόν Σεβ. Μητροπολίτη Σουηδίας φαίνεται ὅτι τρία εἶναι τά κυριώτερα αἷτια τά ὁποῖα συντέλεσαν στόν περιορισμό τοῦ δικαιώματος τοῦ καθαγιαζεῖν τό Ἅγιον Μύρον, κατ' ἀρχάς μέν εἰς τοὺς Πρώτους ἐκάστης ἐκκλησιαστικῆς περιφέρειας, ἐν συνέχειᾳ δέ, εἰς τόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχη:

α) Ἡ σπανιότητα τῶν εἰδῶν τῶν ὑλικῶν τοῦ Μύρου καί ἡ δυσχέρεια νά παρασκευάζει ὁ κάθε ἐπίσκοπος τό Ἅγιον Μύρον,

β) Ἡ ὀλονέν αὔξουσα ἐξάρση τοῦ Πρώτου ἡ Προκαθημένου ἐκάστης εὐρυτέρας ἐκκλησιαστικῆς περιφέρειας, καί

γ) Ἡ ἰδιάζουσα θέση, πού μέ τήν πάροδο τῶν αἰῶνων τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον λάμβανε ἔναντι τῶν Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς καί ὁ μητρικός δεσμός τῆς Ἐκκλησίας τῆς Πόλεως πρὸς τίς ἐπί μέρους Ἐκκλησίες τῶν λαῶν ἐκείνων οἱ ὁποῖοι

δέχθησαν τή χριστιανική πίστη ἀπό τοὺς ἱεραποστόλους τῆς²⁴.

Κάθε τοπική Ἐκκλησία διά τοῦ ἐκπροσώπου τῆς κατά τήν τελετή τῆς ἐψήσεως τοῦ Ἁγίου Μύρου καί τήν ἀναχώρησή του ἀπό τή Μεγάλη Ἐκκλησία παραλαμβάνει ἱκανή ποσότητα ἁγίου Μύρου γιά τίς ἀνάγκες τῆς.

Τό Ἅγιο Μύρο ἀποτελεῖται ἀπό ἔλαιον καί διάφορες εὐώδεις οὐσίες, τά ὁποῖα συμβολίζουν τά ποικίλα χάρισματά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ πιό παλαιά μαρτυρία «περί τῆς ὕλης τοῦ μύρου» καί ὁ ἀρχαιότερος κατάλογος τῶν ὑλικῶν, πού ἀπαιτοῦνται γιά τήν παρασκευή αὐτοῦ, διασώζεται μέχρι σήμερα στόν χειρόγραφο Βαρβερνικό κώδικα. Στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ὑπάρχει ἐπίσημος «Κατάλογος τῶν εἰδῶν τῶν ἀρωμάτων, ἐξ ὧν συντίθεται τό Ἅγιο Μύρο, ὁ ὁποῖος ἀριθμεῖ 57 διάφορα εἶδη»²⁵. ■

1. Ἀναστασίου Ἀντωνοπούλου, Τά Ἑπτὰ Μυστήρια, ἐκδ. Ὁρθοδόξου Τύπου, Ἀθήναι 1984, σ. 40.
2. Πράξ. 8, 14-17.
3. Πράξ. 19, 2-7.
4. Ἑβρ. 6, 1-2.
5. Πράξ. 10, 38.
6. Ψάλμ. 44, 8.
7. Πράξ. 10, 44.
8. Πράξ. 10, 47.
9. Ἰω. 3, 5
10. P. G. 1, 680A καί 1045B.
11. Εἰρηναίου Λυῶνος, Ἐλεγχος καί ἀνατροπή τῆς ψευδονύμου γνώσεως Α', XXI, 3 καί 4 BEΠΕΣ 5, σ. 138 (41) καί 139 (5-6).
12. Ἐκ τῶν Θεοδότου ἐπιτομαί, BEΠΕΣ 8, σ. 335 (31).
13. Ἰππολύτου Ρώμης, Κατά πασῶν τῶν αἰρέσεων ἐλεγχος E, 7 καί E, 9 BEΠΕΣ 5, 248 (26) καί 261 (9).
14. De baptismo VII, 1 CCSL, τόμ. 1, σ. 282.
15. De baptismo VIII, 1.
16. Πρὸς Αὐτόλυκον Α', 12 BEΠΕΣ 5, σ. 18 (35)-19 (3).
17. Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, Περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας, 2ο κεφάλαιο.
18. De praescriptione haereticorum XL, 4 CCSL, τόμ. 1, σ. 220.
19. Κων/νου Καλλινίκου, Ὁ χριστιανικός ναός καί τά τελούμενα ἐν αὐτῷ, Ἀθήνα 1969⁴, σ. 396.
20. P. G. 98, 385.
21. Κων/νου Καλλινίκου, ὅπου παραπάνω.
22. Κυρίλλου, Μυσταγωγικὲς Κατηχήσεις 3, 5 P. G. 33, 1092.
23. Πηδάλιον, ἐκδ. Ἀστέρος, σ. 467.
24. Παύλου Μενεβίσογλου, Μητροπολίτου Σουηδίας, Ὁ καθαγιασμός τοῦ Ἁγίου Μύρου, Ἀθήναι 1983, σ. 10.
25. Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, Τό Ἅγιον Μύρον ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, Ἀθήναι 1992.

Τό λησμονημένο ἀλλά πολύτιμο Χρῖσμα

τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου Βασιλείου Θερμοῦ

Ἄς παραθέσουμε τὴν εὐχή πού διαβάζεται στό μυστήριο τοῦ Χρῖσματος, μόλις ὁ νεοφώτιστος βγεῖ ἀπό τὴν κολυμβήθρα:

«*Εὐλογητός εἶσαι, Κύριε, Θεέ Παντοκράτορα, πηγὴ τῶν ἀγαθῶν, ἦλιε δικαιοσύνης, πού ἔλαμψες σ' ἐκείνους πού ἦταν στό σκοτάδι φῶς σωτηρίας μέ τή φανέρωση τοῦ μονογενοῦς Σου Υἱοῦ καί Θεοῦ μας, καί χάριτες σ' ἐμᾶς τοὺς ἀνάξιους τή μακάρια κάθαρση μέ τό ἅγιο Βάπτισμα καί τόν θεϊκό ἀγιασμό μέ τό ζωοποιό Χρῖσμα. Σὺ πού καί τώρα θέλησες νά ἀναγεννήσης τόν*

δοῦλο Σου τό νεοφώτιστο μέ νερό καί Πνεῦμα καί νά τοῦ δωρίσης τὴν ἄφεση τῶν ἐκουσίων καί ἀκουσίων ἀμαρτημάτων του, Σὺ λοιπόν, Δέσποτα, εὐσπλαγχνε παμβασιλέα, χάρισε του καί τὴν σφραγίδα τῆς δωρεᾶς τοῦ ἁγίου καί παντοδυνάμου καί προσκυνητοῦ Σου Πνεύματος, καί τὴν μετάληψη τοῦ Ἁγίου Σώματος καί τοῦ Τιμίου Αἵματος τοῦ Χριστοῦ Σου. Φύλαξέ τον στόν δικό σου ἀγιασμό, στερέωσε τον στήν Ὁρθόδοξη πίστη, σῶσε τον ἀπό τόν πονηρό καί ἀπό ὅλα τὰ τεχνάσματά του, καί διατήρησε τὴν ψυχὴ του μέ τόν σωτήριο φόβο σου σέ ἀγνότητα καί ἀγιότητα, ὥστε νά Σοῦ γίνεται

ἀρεστός μέ κάθε ἔργο καί λόγο, καί νά γίνῃ γιός καί κληρονόμος τῆς ἐπουράνιας Βασιλείας Σου, διότι Σὺ εἶσαι ὁ Θεός μας, Θεός πού ἐλεεῖς καί σώζεις, καί σέ Σένα ἀναπέμπουμε δόξα, στόν Πατέρα καί στόν Υἱό καί στό Ἅγιο Πνεῦμα, τώρα καί πάντοτε καί στοὺς αἰῶνες τῶν αἰῶνων. Ἀμήν»¹.

Καί ὁ ἱερέας χρειεῖ μέ ἅγιο μύρο τό μέτωπο, τό στόμα, τοὺς κροτάφους, τό στήθος, τὰ χέρια, τὰ πόδια, τὴν πλάτη τοῦ νεοφωτίστου. Στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία δέν γίνονταν ἔτσι, ἀλλὰ «*τοποθετοῦσαν (οἱ ἀπόστολοι) τὰ χέρια τους πάνω τους καί λάμβαναν Ἅγιο Πνεῦμα*» (Πράξ. 8: 17). «*Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ 2ου αἰῶνα ἐμφανίζεται ἡ μεταβαπτισματικὴ χρῖση καί ἀτονεῖ ἡ λειτουργικὴ πρακτικὴ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν*»².

Ἀπὸ τὴν εὐχή φαίνεται ὅτι κατὰ τό μυστήριο τοῦ Χρῖσματος λαμβάνουν χώρα θαυμαστά γεγονότα,

ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στόν βαπτισθέντα³. Οὐσιαστικά, πραγματοποιεῖται ἡ προφητεία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἡ ὁποία ἔλεγε: «*Μετά ἀπ' αὐτὰ θά ἔλθῃ ἐποχὴ πού θά ἐκχύσω τό Πνεῦμα μου σέ κάθε ἄνθρωπο*» (Ἰωήλ 3: 1). Τό μυστήριο, καί μάλιστα ἡ καθολικότητά του γιὰ ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς πιστοὺς, ὑποσημαίνεται καί στήν προφητεία τοῦ Ἡσαΐα: «*Καί ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων θά παραθέσῃ συμπόσιο πάνω στό ὄρος Σιών, ὅπου θά εὐφρανθοῦν, θά πιοῦν κρασί, θά χρῖσθοῦν μέ μύρο. Ἡ ἀπόφαση αὐτὴ εἶναι γιὰ ὅλα τὰ ἔθνη*» (Ἠσ. 25: 6-7). Ἡ νέα Σιών εἶναι ἡ Ἐκκλησία καί τό κρασί εἶναι ἡ Θεία Κοινωνία.

Ὅταν λαμβάνουν χώρα ἐπιφοίτηση καί χειροτονία, εἶναι φανερό ὅτι δέν δέχεται ὁ ἄνθρωπος ἀπλῶς κάποιο δῶρο ἀπὸ τό Ἅγιο Πνεῦμα, ἀλλὰ τό ἴδιο τό Ἅγιο Πνεῦμα στήν πληρότητά Του.

Πρόκειται γιὰ πραγματικὴ ἐπιφοίτηση ὅπως κατὰ τὴν Πεντηκοστή: «*Ἀλλὰ καί σ' αὐτόν πού ἔχει ἀγιασθῆ μέ τὴν ἱερότατη τελετὴ τῆς θείας γέννησης (Βαπτίσματος), ἡ τελειωτικὴ χρῖση τοῦ μύρου δωρίζει τὴν ἐπιφοίτηση τοῦ θεαρχικοῦ Πνεύματος*»⁴. Ἡ ἀλλοίωση πού ἐπιφέρει στόν πιστό παριστάνεται χαρακτηριστικά ὡς μόνιμο ἐντύπωμα στήν καρδιά του: «*Τό Πνεῦμα τό Ἅγιο, ὡς γλῶσσα τοῦ Θεοῦ καί Πατρός καί «κάλαμος γραμματέως ὄξυγράφου»*

(Ψαλμ. 44: 2), ἀποτυπώνει τό σημεῖο τοῦ Χριστοῦ, ὄχι μέ χαρτί καί μελάνι, ἀλλὰ μέ τό μύρο τῆς χρίσεως, καί χαράζει στίς καρδιές τῶν πιστῶν σάν σέ καινούργιο βιβλίο τό σταυρό τοῦ Χριστοῦ, ὅπως εἶπε καί ὁ προφήτης: «*Καί ἔγραψα τό νόμο μου στίς καρδιές τους*» (Ἰερεμ. 31: 33)»⁵.

Ποιητικά στήν Παλαιὰ Διαθήκη εἶχε ἀποδοθῆ μέ τὴν ὑπέροχη φράση «*Βάλε με σφραγίδα στήν καρδιά σου*» (Ἄσμα Ἀσμάτων 8: 6), ὅπου ὁ ἔραστής Χριστός ἀπευθύνεται στήν ἀγαπημένη Του ψυχὴ. «*Σφραγίς: εἶναι ἡ ἀποτύπωση πάνω μας Αὐτοῦ πού μᾶς κατέχει· εἶναι ἡ σφραγὶς πού διατηρεῖ καί ὑπερασπίζεται πάνω μας τό πολύτιμο περιεχόμενο καί ἄρωμά Του· εἶναι τό σημεῖον τῆς ὑψηλῆς καί μοναδικῆς μας κλήσης*»⁶.

Ἐνας ἄλλος τρόπος νά ἀντιληφθοῦμε τὴ σπουδαιότητα τοῦ μυστηρίου εἶναι νά κατανοήσουμε ὅτι πρόκειται γιὰ *χειροτονία*: «*Ἄφοῦ, λοιπόν, πήραμε τὴν*

πνευματική μας ύπαρξη και γεννηθήκαμε με τον τρόπο αυτό (με τό Βάπτισμα), είναι φυσικό ν' αποκτήσουμε και τήν κατάλληλη ενέργεια και κίνηση. Αυτή τήν ενέργεια και κίνηση μπορεί νά μᾶς τή δώσῃ τό μυστήριο τοῦ Θειοτάτου μύρου. Καί πράγματι. Τό ἅγιο μύρο δραστηριοποιεῖ τίς πνευματικές μας ἐνέργειες δυναμώνοντας στόν ἕνα αὐτήν, στόν ἄλλο τήν ἄλλη καί στόν τρίτο περισσότερες»⁷.

Μέ ἄλλα λόγια, μόλις ὁ βαπτισθεῖς ἐξέλθῃ ἀπό τήν κολυμβήθρα, ἔρχεται ἡ ὥρα τῆς χειροτονίας του. Δέχεται τήν χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὥστε νά ἀναλάβῃ τό ἔργο τοῦ λαϊκοῦ, νά εἶναι μέλος τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. «Ὅλες οἱ χειροτονίες στά βασικά δομικά λειτουργήματα τῆς Ἐκκλησίας (λαϊκοῦ, διακόνου, πρεσβυτέρου καί ἐπισκόπου) λαμβάνουν χώρα ἀπαραιτήτως μέσα στή Θ. Εὐχαριστία. Τό Βάπτισμα καί τό Χρίσμα, πού εἶναι ἡ «χειροτονία» τῶν λαϊκῶν- γιατί λαϊκός δέν εἶναι, ὅπως συνήθως νομίζεται, ὁ μὴ χειροτονημένος, ἀλλά αὐτός πού μέ τό Βάπτισμα καί τό Χρίσμα εἶναι τακτικό μέλος τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως μέ ὅλα τά δικαιώματα καί τίς ὑποχρεώσεις πού αὐτό συνεπάγεται- αὐτά τά δύο μυστήρια ἦταν ἐνωμένα μέ τήν Εὐχαριστία στήν ἀρχαία Ἐκκλησία, καί ἦταν ἀδιανόητα χωρίς αὐτήν, ὅπως καί οἱ χειροτονίες»⁸.

Μία ἄλλη πατερική εἰκόνα εἶναι ἡ τῶν ἐγκαινίων: «Τό μύρο τελειοποιεῖ τό Βάπτισμα καί μᾶς κάνει ναούς τῆς Τριάδος»⁹. «Ὀλάκερος ὁ ἄνθρωπος ἔγινε τώρα ναός τοῦ Θεοῦ καί ὀλάκερη ἡ ζωή του γίνεται ἀπό δῶ καί πέρα μιά Λειτουργία... Ὁ μόνος ἀληθινός ναός τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ ἄνθρωπος καί μέσα ἀπό τόν ἄνθρωπο ὁ κόσμος... Τό Ἅγιο Πνεῦμα «ἄγγιξε» ὅλα τά πράγματα, ὀλάκερο τό χρόνο- ἔκανε φανερό πῶς ὅλα εἶναι πετράδια πολὺτιμα ἐνός πολυτίμπτου Ναοῦ»¹⁰.

Ὅταν λαμβάνουν χώρα ἐπιφοίτηση καί χειροτονία, εἶναι φανερό ὅτι δέν δέχεται ὁ ἄνθρωπος ἀπλῶς κάποιον δῶρο ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα, ἀλλά τό ἴδιο τό Ἅγιο Πνεῦμα στήν πληρότητά Του. Ἡ καινότητα καί ἡ ριζική μοναδικότητα αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου εἶναι ὅτι δέν ἀποθέτει στόν ἄνθρωπο κανένα ἰδιαίτερο δῶρο ἢ δῶρα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλά τό ἴδιο τό Ἅγιο Πνεῦμα ὡς δωρεά. Εἴμαστε ἀκόμη ἄξιοι νά κατανοήσουμε τό ἄρρητο βᾶθος αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου, τίς πραγματικές του θεολογικές καί πνευματικές συνέπειες; Μποροῦμε νά κατανοήσουμε ὅτι ἡ ἀσύγκριτη μοναδικότητα αὐτῆς τῆς προσωπικῆς Πεντηκοστῆς εἶναι ὅτι παίρνουμε ὡς δῶρο αὐτό πού ὁ Χριστός καί μόνο ὁ Χριστός ἔχει κατά φύσιν;... Σ' αὐτό τό Χρίσμα τῆς Πεντηκοστῆς τό Ἅγιο Πνεῦμα κατέρχεται πάνω μας καί σκηνώνει μέσα μας ὡς τό προσωπικό δῶρο τοῦ Χριστοῦ ἀπό τόν Πατέρα Του, ὡς τό δῶρο τῆς ζωῆς Του, τῆς υἰότητάς Του, τῆς κοινωνίας Του μέ τόν Πατέρα Του¹¹.

Ὁ ἄνθρωπος λοιπόν εἶναι πλασμένος γιά τό Ἅγιο

Πνεῦμα καί ἐδῶ ὑφίσταται ἕνα μεγάλο κενό ὡς πρὸς τήν ἐπίγνωσή μας. Ἕνα μυστήριο δέν ἀρκεῖ νά λειτουργῇ τυπικά στήν Ἐκκλησία, ὀφείλει νά λειτουργῇ καί στίς συνειδήσεις. Ὅλα τά μυστήρια ἔχουν ὑποστῆ φθορά στους Ὀρθόδοξους Χριστιανούς, ἀλλά τό Χρίσμα ἔχει σχεδόν ἐξαφανισθῆ ἀπό τήν αὐτοσυνειδησία τους. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μιλά γιά «καρπούς» τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ὁ καρπός προϋποθέτει σπύρο. Πόσοι ἀπό ἐμᾶς αἰσθανόμαστε ὅτι ἐλάβαμε τό Πνεῦμα ὡς σπύρο;

Ἐπειδή πλασθήκαμε γιά τίποτε λιγότερο ἀπό τήν αγιότητα, ὁ Θεός, πού δέν εἶναι παράλογος, μᾶς πρόσφερε τά κατάλληλα ἐφόδια γι' αὐτήν. Μᾶς χειροτόνησε μέ Ἅγιο Πνεῦμα. Οἱ περισσότεροι τό ἀγνοοῦμε αὐτό καί δέν ἀρχίζουμε κἄν τόν πνευματικό ἀγῶνα. Ἄλλοι τό λησμονοῦμε στήν πορεία καί ἐγκαταλείπουμε. Καί ἀρκετοί τό θυμόμαστε διανοητικά μόνο, παραμένοντας ἔτσι ἀδιάβροχοι πρὸς τήν ἐκκλησιολογία τῆς δωρεᾶς, πού εἶναι ἀπαιτητική καί ζητᾶ ἀλλαγές, προσωπικές καί συλλογικές.

Ἀλλά ἡ πραγματική ἀρχοντία τοῦ Χριστιανοῦ φανερώνεται σέ ὅλο τό μεγαλεῖο της ὅταν λατρεύῃ τόν Θεό καί ζῆ μέσα στήν Ἐκκλησία ὡς χειροτονημένος. Χωρίς νά καθιλώνεται σέ παιδική ἀνωριμότητα καί ἐξάρτηση, ἀλλά ὡς δέκτης τῆς ἐξουσίας «τέκνον Θεοῦ γενέσθαι». Μέ εὐχαριστία πρὸς τόν Πατέρα του καί μέ ἀνάληψη εὐθύνης πρὸς τήν Ἐκκλησία μπτέρα του. ■

1. Μικρό Εὐχολόγιο.
2. Γεωργίου Φίλια *Τό μυστήριο τοῦ Χρίσματος*, «Μελέτες ἱστορίας καί θεολογίας τῆς Ὀρθόδοξης Λατρείας», ἐκδ. Γρηγόρη, 2002, σ. 47.
3. Γιά μιά ἀναλυτική παρουσίαση τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ Χρίσματος στή ζωή τοῦ χριστιανοῦ καί γιά τίς ἐκκλησιολογικές συνέπειές του (στή ζωή καί ὀργάνωση τῆς Ἐκκλησίας, στή λατρεία, στήν πνευματική ζωή) βλ. τό βιβλίο μου *Τό ξεχασμένο μυστήριο*, ἐκδ. Γρηγόρη.
4. Διονυσίου Ἀεροπαγίτου, *Περί ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας*, δ', III, 11, εἰσαγωγή - μετάφραση - σημειώσεις Ἰγνάτιος Σακαλῆς, ἐκδ. Πουρναρά, 1985, σ. 103.
5. Ἁγίου Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως *Ἱστορία ἐκκλησιαστική καί μυστική θεωρία*, P.G. 98, 388B.
6. πρωτ. Ἀλεξάνδρου Σμέμαν *Ἐξ ὕδατος καί Πνεύματος*, ἐκδ. Δόμος, 1984, σ. 114.
7. Ἁγίου Νικολάου Καβάσιλα *Περί τῆς ἐν Χριστῶ ζωῆς*, κεφάλαιον γ', ἐκδ. Ἱ. Ἡσυχαστηρίου Ἁγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ, Κουφάλια, ὡς: *Ἡ μυστική ἐν Χριστῶ ζωή*), σ. 118-119.
8. Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου *Εὐχαριστία καί Βασίλεια τοῦ Θεοῦ*, μέρος γ', Σύναξη, τ. 52, 1994, σ. 81-97.
9. Ἁγίου Συμεῶν Θεσσαλονίκης *Ἄπαντα*, ἐκδ. Β. Ρηγοπούλου, σ. 102.
10. πρωτ. Ἀλεξάνδρου Σμέμαν *Γιά νά ζήσει ὁ κόσμος*, ἐκδ. Δόμος, 1987, σ. 112.
11. πρωτ. Ἀλεξάνδρου Σμέμαν *Ἐξ ὕδατος καί Πνεύματος*, ἐκδ. Δόμος, 1984, σ. 112.

Ἄγχος

Αἰτίες καί τρόποι ἀντιμετώπισής του

τῆς Εὐαγγελίας Κισλᾶ-Κοντογουλίδου,
θεολόγου καί φιλόλογου

Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας ζεῖ σ' ἓναν κόσμο μέ πολλά καί ποικίλα προβλήματα, μέ ἀγωνίες καί ἀνασφάλειες. Σ' αὐτό τό κοινωνικοπολιτικό γίνεσθαι ἡ ἐσωτερική γαλήνη καί ἀσφάλεια εἶναι γι' αὐτόν δυσεύρετες ὑποθέσεις. Τυλιγμένος στά γρανάζια τῶν πολλῶν τεχνητῶν ἀναγκῶν καί τῆς ὑπερβολικῆς ταχύτητας, ὅλο καί πιό συχνά συνοψίζει τά προβλήματά του σέ μία φράση: «ἔχω ἄγχος».

Τό ἄγχος, τό σαράκι τοῦ σύγχρονου κόσμου, ἀποτελεῖ τό οὐσιαστικότερο γνώρισμα τῶν νευρώσεων καί ἔχει ἄμεση σχέση μέ πληθῶς ψυχοσωματικῶν διαταραχῶν καί προβλημάτων, ὅπως ἡμικρανίες, ἀϋπνίες, κατάθλιψη καί καρδιοπάθειες.

Παρότι θεωρεῖται ὑπόθεση νευρολόγων καί ψυχιάτρων, κατά κύριο λόγο τό ἄγχος εἶναι θέμα πνευματικό. Στήν ἐπί τοῦ ὄρου ὁμιλία, ὁ Χριστός γνωρίζοντας ὅτι ὁ κόσμος στενάζει κάτω ἀπό τό ἄγχος τῆς καθημερινότητας, μᾶς προτείνει: «Μή μεριμνᾶτε» (Ματθ. 6,25). Καί στήν Κυριακή Προσευχή μᾶς παροτρύνει νά προσευχόμαστε γιά τόν ἄρτο τόν ἐπιούσιο, γιά τά ἀναγκαῖα στή ζωή μας καί γιά τίποτε παραπάνω.

Τί εἶναι, ὅμως, τό ἄγχος; Εὐθιμώμαστε γι' αὐτό ἢ εἶναι ἓνα μοιραῖο ἀποτέλεσμα τῶν συνθηκῶν τῆς σύγχρονης ζωῆς;

Ὁ ὀρισμός τοῦ ἄγχους εἶναι δύσκολος. Πρέπει ἀρχικά νά κάνουμε μία διάκριση. Ὑπάρχει καλό καί κακό ἄγχος. Τό καλό ἄγχος εἶναι ἠπίας ἐντάσεως καί ἀποτελεῖ οὐσιαστικά τήν προετοιμασία καί παρώθηση τοῦ ὀργανισμοῦ γιά δράση. Πρόκειται γιά μία φυσιολογική καί ἀπαραίτητη κατάσταση, ἡ ἔλλειψη τῆς ὁποίας ὀδηγεῖ στήν ἀναισθησία καί τήν ὀκνηρία. Ὅταν, ὅμως, τό ἄγχος γίνεῖ ὑπερβολικό, ὀδηγεῖ σέ ἀντίθετα ἀποτελέσματα καί μεταβάλλεται σέ πρόβλημα. Αὐτό εἶναι τό κακό ἄγχος, τό ὁποῖο δά μᾶς ἀπασχολήσκει στό παρόν ἄρθρο.

Συνοπτικά δά τό ὀρίζαμε ὡς ἐξῆς: Ἄγχος εἶναι τό ἀποτέλεσμα ἐσωτερικῶν συγκρούσεων, πραγματικῶν ἢ φανταστικῶν, μία βαθιά καί ἔμμονη ἀγωνία πού ἐκδηλώνεται μέ διαταραχές ψυχοσωματικές, τό αἶσθημα ὅτι δά γίνεῖ κάτι κακό (ἀρρώστια, ἀτύχημα, δυσάρεστο γεγονός...), μία παρατεταμένη ἀγωνία, ἓνας ἀδικαιολόγητος διαρκῆς φόβος καί ἀνησυχία, ἓνα σφίξιμο καί πλάκωμα τῆς καρδιάς χωρίς λόγο, ἓνα διαρκῆς ἀνικανοποίητο, μία διαρκῆς γκρίνια.

Τό ἄγχος καθιστᾶ τό ἄτομο ἀνήσυχο, ὑπερευαίσθητο, ἐριστικό καί προβληματικό στό περιβάλλον του. Μία ἀγχώδης μητέρα π.χ. ἀποτελεῖ πηγὴ ἄγχους γιά ὅλη τήν οἰκογένεια.

Εὐθιμώμαστε γιά τό ἄγχος;

Γιά νά ἀπαντήσουμε στό ἐρώτημα, δά πρέπει νά βροῦμε τά αἷτια πού τό προκαλοῦν. Καί αὐτά διακρίνονται σέ ἐσωτερικά καί ἐξωτερικά. Σέ καμία περίπτωση δέν μποροῦμε νά ἀπεννοχοποιήσουμε τόν ἄνθρωπο, λέγοντας «ἀπλοϊκά», ὅτι γιά ὅλα φταίει ὁ ρυθμός τῆς σύγχρονης ζωῆς.

Ἐνδεικτικές ἀφορμές πού καλλιεργοῦν τό ἄγχος σήμερα εἶναι ὁ χρονοβόρος συνωστισμός στίς μεγαλουπόλεις καί ἡ ἔλλειψη ἐπαφῆς μέ τήν ἄπλα τῆς φύσης, οἱ πολλές ἀπαιτήσεις τῆς καθημερινότητας καί τό τρέξιμο γιά κάλυψη τῶν ποικίλων ὑποχρεώσεων, ἡ ὑπεραπασχόληση καί οἱ προθεσμίες στό χρόνο μας, οἱ ἀυξημένες φυσιολογικά ἢ τεχνικά οἰκονομικές ἀπαιτήσεις τοῦ σύγχρονου τρόπου ζωῆς καί τό ἀνεκπλήρωτο πολλῶν ἐπιθυμιῶν, ὁ κακός προγραμματισμός, ὁ φόβος μολύνσεων ἀπό τό ἐπιβαρημένο φυσικό περιβάλλον, ἡ ἀπογοήτευση πολλῶν ἀπό τή μοναξιά καί τήν

ἔλλειψη σεβασμοῦ καί ἀναγνώρισης ἀπό τό περιβάλλον τους. Ὅλα τά ἀνωτέρω συνιστοῦν κάποια ἐξωτερικά αἷτια τοῦ ἄγχους.

Ἐντούτοις, τό πρωταρχικό αἷτιο εἶναι ἐσωτερικό, θρίσκεται στόν ἴδιο μας τόν ἑαυτό. Τό ἄγχος γεννιέται στά βάθη τοῦ εἶναι μας καί ἀποτελεῖ πρόβλημα καθαρά πνευματικό. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀντιμετωπίζει σωστά τά πνευματικά του ζητήματα, καί στό βαθμό τοῦ δυνατοῦ,

τά προσωπικά καί ψυχολογικά του προβλήματα, τότε τό ἄγχος δέ δά ἔχει πρόσβαση στή ζωή του.

Ἡ Ἁγία Γραφή μᾶς δίνει τό πραγματικό αἷτιο τοῦ ἄγχους στή Γένεση. Στόν παράδεισο, οἱ πρωτόπλαστοι ζοῦσαν σέ κατάσταση πλήρους εὐφροσύνης. Πρώτη φορά ὁ ἄνθρωπος νιώθει ἄγχος καί φόβο, ὅταν ἀκούει τή φωνή τοῦ Θεοῦ νά τόν ἐλέγξει, ἐπειδή ἔχει παρακούσει στή θεία ἐντολή. Διαφαίνεται ξεκάθαρα ὅτι τό ἄγχος εἶναι καρπός τῆς ἁμαρτίας. Ἡ παράβαση τοῦ θείου θελήματος, ἡ ἁμαρτία, δημιουργεῖ τόν πρῶτο φόβο, τήν ἀγωνία, πού ὀδηγεῖ στό ἄγχος. Ἡ φωνή τοῦ Θεοῦ μέσω τῆς συνείδησης ἐλέγχει τήν ἁμαρτωλή συμπεριφορά τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι πλασμένος γιά τό Θεό καί δέν μπορεῖ νά βρεῖ πραγματική εὐτυχία καί εἰρήνη παρά μόνο κοντά καί στή σχέση του μ' Αὐτόν. Πολύ χαρακτηριστικά τό ἀναφέρει καί ὁ ἱερός Αὐγουστίνος, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ τόσο πολύ περιπλανήθηκε στήν ἁμαρτία, κατέληξε λέγοντας: «ἡ ψυχὴ μου δέν βρίσκει ἀνάπαυση παρά μόνο σ' ἐσένα, Κύριε».

Ἐνας ἄλλος ἐσωτερικός λόγος πού συμβάλλει στό

ἄγχος εἶναι ἡ στενοχώρια. Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ ζωή μας εἶναι δύσκολη. Ὁ Χριστός εἶπε «ἐν τῷ κόσμῳ θλίβιν ἔξετε» (Ιωάν. 16,33), ἐνῶ ὁ ψαλμωδός μᾶς μιλά γιά «κοιλίδα κλαυθμῶνος» (Ψαλμ. 83,7). Τήν ἤδη δύσκολη ζωή μας, ὡστόσο, πολλές φορές τήν κάνουμε ἀνυπόφορη. Καί αὐτό, γιατί τό ζητούμενο δέν εἶναι τόσο ἄν ἔχουμε ἤ ὄχι δοκιμασίες, ἀλλά τό πῶς τίς ἀντιμετωπίζουμε. Καί δυστυχῶς, πολλές φορές ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο δεχόμαστε τίς στενοχώριες, γίνεται ἀρνητικός. Ἡ ἄλλειψη αἰσιόδοξου καί ρωμαλέου φρονήματος, ἡ πάντα ἀρνητική διάθεση γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν δυσκολιῶν, ἡ γκρίνια, ὁ φόβος πού μᾶς καθιστᾷ ἀνεργούς μπροστά στή δυσκολία, καί τέλος, ἡ ἄλλειψη πίστεως καί ἐμπιστοσύνης στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ἀποτελοῦν σοβαρές ἐσωτερικές αἰτίες στενοχώριας, πού ὀδηγοῦν στό ἄγχος.

Στό σημεῖο αὐτό, ἐπιβάλλεται μία διευκρίνιση, σχετικά μέ τή διαφορά στενοχώριας καί θλίψης. Πρόκειται γιά δύο διαφορετικές καταστάσεις. Ἡ θλίψη, ὡς λέξη, προέρχεται ἀπό τό ρῆμα θλίβω, ἀπό τό ὁποῖο καί τό συνθλίβω. Εἶναι μία κατάσταση πού ἔχει ἐξωτερικά αἴτια, μᾶς πιέζει, ἀλλά μπορεῖ νά ἔχει εὐεργετικό ἀποτέλεσμα. Πολλές θλίψεις στή ζωή μᾶς ὀδηγοῦν σέ πραγματικές εὐεργεσίες, ἰδιαιτέρως ἄν τίς συνδέσουμε μέ τό θεῖο θέλημα. Ἡ στενοχώρια, ὡστόσο, δέν ἀποτελεῖ ὑγιή ἀντίδραση μπροστά στίς δυσκολίες. Τό ἀντίθετο, μάλιστα, εἶναι ἁμαρτία. Μπορεῖ νά γίνει ἕνα παροδικό ἄγχος πού, ὅταν δέν καταπολεμηθεῖ, μπορεῖ νά ἐξελιχθεῖ σέ κανονικό ἄγχος. Ἡ στενοχώρια εἶναι μία νοσηρή κατάσταση. Ἡ χριστιανική ἀντιμετώπιση τῆς δοκιμασίας εἶναι ἡ ὑπομονή, πού ἀποτελεῖ καί τήν πιό ὑγιή ἀντιμετώπιση τῶν θλίψεων. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς λέει: «ἐν παντί θλιβόμενοι ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι» (Β' Κορ. 4,8). Καί ἄλλοῦ: «ὑπομονῆς γάρ ἔχετε χρεῖαν» (Εβρ. 10,36). Ἡ ὑπομονή εἶναι καρπός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Δέν πρόκειται φυσικά γιά μία παθητική κατάσταση συμφιλίωσης μέ τή μοῖρα, ὅπως κακῶς ἐννοεῖται σήμερα, ἀλλά γιά μία ἐνεργητική κατάσταση πού συνοδεύεται ἀπό τήν ἐλπίδα στόν ἀναστημένο Ἰησοῦ καί ἀποτελεῖ καρπό ἄσκησης καί προσευχῆς.

Κύριο γνώρισμα καί κέντρο τῆς ἀντιπνευματικῆς ζωῆς καί συνακόλουθα καί αἰτία τοῦ ἄγχους εἶναι ὁ ἐγωισμός. Ὁ ἐγωισμός δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς παράγοντα ἄγχους, ἀλλά εἶναι ἡ ἴδια ἡ πηγή του. Τό ἄγχος εἶναι σύγκρουση τοῦ ἐγωισμοῦ μας μέ τήν πραγματικότητα. Πίσω ἀπό πολλές «κρίσεις» ἄγχους, κρύβεται ἡ κενοδοξία, ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ φιλαρχία, ἡ ζήλια, ὁ φθόνος, ἡ ἐκδικητικότητα καί ἄλλα συναφῆ ἐγωιστικά πάθη. Ἀπό τόν ἐγωισμό προέρχεται καί ὁ ἀγχωτικός φόβος τῆς ἀποτυχίας σέ κάθε τομέα τῆς ζωῆς.

Ἴνεται ξεκάθαρο ἐπομένως, ὅτι οὐσιαστικά ὑπεύθυνοι γιά τό ἄγχος μας εἴμαστε ἐμεῖς. Εἴμαστε οἱ αἴτιοι καί τά θύματά του.

Πῶς ὅμως μπορούμε νά ἀπαλλαγούμε ἀπό τό ἄγχος;

Ἡ θεραπεία τοῦ ἄγχους ἐπιτυγχάνεται:

1. Ὅταν πιστεύουμε γνήσια στό Θεό. Ἐμπιστευόμενοι τή ζωή μας στό θέλημα τοῦ Θεοῦ γινόμαστε πιό δυνατοί. Ὁ ἄνθρωπος τῆς δυνατῆς πίστεως δέν κάμπτεται ἀπό τίς ἀναπόφευκτες δυσκολίες τῆς ζωῆς, γιατί τά πάντα τά ἐναποθέτει στόν παντοδύναμο οὐράνιο Πατέρα.

Ὁ Θεός τῆς εἰρήνης φέρνει τή δική Του εἰρήνη στήν κάθε ψυχή, μία εἰρήνη πού κανεῖς δέν μπορεῖ νά ἀφαιρέσει. Μᾶς τό βεβαίωσε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος: «εἰρήνην τήν ἐμὴν δίδομι ὑμῖν» (Ιωάν. 14,27). Ἡ εἰρήνη αὐτή καλλιεργεῖ τή βεβαιότητα ὅτι ὁ Θεός μᾶς ἀγαπᾷ, καί μᾶς παραδίδει στή θεία πρόνοια. «Ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν» (Φιλιπ. 4,7) ἀπό κανένα ἄγχος δέν μπορεῖ νά νικηθεῖ.

2. Ὅταν προσευχόμαστε. Εἶναι βοηθητικό, ποικιλοτρόπως, γιά τόν ἄνθρωπο, κάποιες στιγμές μέσα στήν ἡμέρα νά ἀπομονώνεται, νά συνομιλεῖ μέ τόν ἑαυτό του καί μέ τό Θεό. Ἡ προσευχή βοηθᾷ νά ἐναποθέτουμε μέ ἐμπιστοσύνη τή ζωή μας στά χέρια τοῦ Θεοῦ.

3. Ὅταν ἔχουμε αὐτογνωσία. Ὁ ἄνθρωπος πού ζυγίζει τίς δυνατότητές του, ἀλλά καί τίς δυνατότητες τῶν ἀνθρώπων γύρω του ὄχι μόνο δέν ἀγχώνεται, ἀλλά καί ἀντιμετωπίζει λογικά καί μεθοδικά τίς δύσκολες στιγμές τῆς ζωῆς του. Χαρακτηριστικά λανθασμένη συμπεριφορά κάποιων γονέων, πού ὀδηγεῖ σέ ἀγχωτική συμπεριφορά ὅλη τήν οἰκογένειά τους, εἶναι ἡ ὑπερεκτίμηση τῶν δυνατοτήτων τῶν παιδιῶν τους, ἀπό τά ὁποῖα ζητεῖται νά ἐπιτύχουν πολύ περισσότερα ἀπό ὅσα ἀντικειμενικά μπορούν.

4. Ὅταν ἔχουμε ταπείνωση. Σέ μία κοινωνία ἀρρωστημένα ἐγκεντρική ἡ ταπείνωση εἶναι μία ἀπόλυτα ὑγιής κατάσταση πού μᾶς «προσγειώνει» στήν πραγματικότητα. Πρακτικά δά λέ-

γαμε ὅτι ἡ ταπείνωση ὀδηγώντας μας στό νά γνωρίζουμε τί εἶναι τοῦ Θεοῦ καί τί δικό μας, μᾶς προσφέρει τήν πραγματική αὐτογνωσία.

5. Ὅταν ἔχουμε μετάνοια. Ἡ μετάνοια εἶναι ἡ τακτοποίηση τῶν ἐκκρεμοτήτων μας μέ τό Θεό πού μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπό κάθε βάρος, πού φέρουμε στήν ψυχή μας. Πρέπει νά διακρίνουμε τή μετάνοια ἀπό τή μεταμέλεια. Ἡ μετάνοια εἶναι ἡ βαθιά συντριβή τοῦ ἑαυτοῦ μας, καί ὄχι ἡ ἐπιφανειακή συναίσθηση τύψεων μεταμέλειας.

6. Ὅταν ἀποφεύγουμε τίς ἐξωτερικές αἰτίες τοῦ ἄγχους. Κατά τό δυνατό ἀποφυγή τῶν μεγαλοπόλεων καί ἐπιστροφή σέ ἐπαρχιακές περιοχές, ὀρθολογικός καθορισμός τῶν ἀπαιτήσεων τῆς καθημερινότητος καί τῶν υποχρεώσεων, περιορισμός τῶν οικονομικῶν ἀπαιτήσεων καί τῶν καταναλωτικῶν ἐπιθυμιῶν, καλός προγραμματισμός τῶν ἐργασιῶν κι ὄχι ὑπεραπασχόληση.

Κλείνουμε τήν ἀναφορά μας στό ἄγχος μέ τήν προτροπή τοῦ Χριστοῦ στούς ἀκροατές Του: «Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καί πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς (Ματθ. 11,28). ■

Πίσω ἀπό πολλές «κρίσεις» ἄγχους, κρύβεται ἡ κενοδοξία, ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ φιλαρχία, ἡ ζήλια, ὁ φθόνος, ἡ ἐκδικητικότητα καί ἄλλα συναφῆ ἐγωιστικά πάθη.

Πλεονεξία

“Ένα συναίσθημα πού κατανικιέται μέ τήν ἀγάπη.

τῆς Παρασκευῆς Μαντικοῦ, δασκάλας

Πλεονεξία εἶναι ἡ τάση πού ἔχει ὁ ἄνθρωπος νά μὴν ἀρκεῖται σέ ὅ,τι κι ἂν ἀποκτᾷ, ἀλλά νά ἐπιζητεῖ συνέχεια περισσότερο ἀπό ὅσα ἔχει πραγματικά ἀνάγκη. Ἡ πλεονεξία εἶναι ἕνα συναίσθημα πού κάνει τόν ἄνθρωπο ἀχόρταγο. Κρυφοκοιτᾷ αὐτό πού ἐπιθυμεῖ, ἐνώνει τά πόδια, πιάνει τό σαγόνι του καί ξύνει συνέχεια τό κεφάλι του. Ὁ ἄπληστος ἄνθρωπος νιώθει ὅτι δικαιοῦται πιά πολλά ἀπ’ ὅσα ἔχει κι αὐτό τόν γεμίζει ἄγχος καί τόν ἐμποδίζει νά αἰσθανθεῖ ψυχικά ἐλεύθερος. Ἡ Βιολέτα Μονρεάλ παρομοιάζει τήν πλεονεξία μ’ ἕνα ἀνθρωπάκι πού ἔχει πολύ μεγάλο στόμα γιατί ζητάει συνέχεια¹.

Ὅσοι καλλιεργοῦν ὑπερβολικές ἐπιθυμίες ἢ ὑποδουλώνονται σέ ὑλικά ἀγαθὰ νιώθουν φτωχοί καί στερημένοι. Τά ὑλικά ἀγαθὰ προβάλλονται κατά κόρον ἀπό τή διαφήμιση. Ἡ διαφήμιση προβάλλει καθημερινά νέες ἀνάγκες. Προκειμένου ν’ ἀνταποκριθεῖ σ’ αὐτές, ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος καταλαμβάνεται ἀπό ὑπερβολικό ἄγχος. Μάλιστα στήν περίπτωση πού δέν καταφέρνει νά ἀνταποκριθεῖ στά καταναλωτικά κελεύσματα τῆς ἐποχῆς, ὁδηγεῖται σέ ἔλλειψη αὐτοεκτίμησης. Ἔτσι βάλλεται ἡ ψυχική του ἰσορροπία. Ἡ διαφήμιση ἐπιδρᾷ βλαπτικά καί στό κῶρο τῆς οἰκογένειας, ἀφοῦ αὐξάνει τίς ὑποτιθέμενες ἀνάγκες τῶν παιδιῶν καί τό κόστος τῆς κάλυψής τους. Τά παιδιά εὐκολά ὑπακούουν στά προστάγματά της, αὐξάνονται οἱ ἀπαιτήσεις τους καί γίνονται ἐριστικά ἀπέναντι στούς γονεῖς, ὅταν αὐτοὶ ἀρνοῦνται νά τά ἱκανοποιήσουν.

Οἱ συμβουλές τῶν γονιῶν συχνά ἔρχονται σέ ἀντίθεση μέ τά κελεύσματα τῆς διαφήμισης πού ἡχοῦν πιά γοητευτικά καί πειστικά. Τό παιδαγωγικό ἔργο τῶν γονιῶν δυσχεραίνεται καί τό χάσμα μέ τή

νέα γενιά διευρύνεται. Ἡ λύση ἀρχικά θά πρέπει ν’ ἀναζητηθεῖ στήν ἀνθρωπιστική παιδεία, πού θά συμβάλει στή διαμόρφωση ἑνός τύπου ἀνθρώπου κριτικά σκεπτομένου καί ἱκανοῦ νά ἱεραρχεῖ τίς ἀνάγκες του καί νά ἐλέγχει τίς ἐπιλογές του. Ἡ πολιτεία ἐπίσης μπορεῖ νά θεσπίσει κανόνες δεοντολογίας, ὥστε νά ὑπάρχουν ὅρια στά μέσα πού χρησιμοποιοῦνται γιά τήν πρόκληση ἐνδιαφέροντος, ἰδιαίτερα ὅταν τά μηνύματα ἀπευθύνονται σέ παιδιά.

Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς μας ἀγωνίζονται νά ἐκπληρώσουν τίς «ἀτέλειωτες» ἀνάγκες τους, παρόλο πού ζοῦν σέ μία κοινωνία πού τίς ἱκανοποιεῖ ὅσο ποτέ ἄλλοτε. Ἰκανοποιεῖς μία ἀνάγκη καί παρουσιάζονται δύο νέες ἀνάγκες. Συνειδητὰ ἢ ἀσυνειδητὰ οἱ ποικίλες αὐτές ἐπιθυμίες δεσμεύουν τήν ἐλευθερία τῶν ἀνθρώπων². Ὁ φωτισμένος ἱεράρχης Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος γράφει: «Ὁ πλοῦτος δέν εἶναι αὐτός καθ’ αὐτόν κακός, κακός εἶναι ἡ ἀπληστία τοῦ ἀνθρώπου» (ΕΠΕ 14, 248). «Ἄν θέλεις νά κάνεις τό παιδί σου πλούσιο αὔριο, μὴν τό διδάξεις σήμερα πῶς θά ἀποκτᾷ χρήματα, ἀλλά πῶς θά εἶναι ὑπεράνω χρημάτων» (ΕΠΕ 19, 350).

Τό συναίσθημα τῆς πλεονεξίας μποροῦμε νά τό ἐλέγξουμε καί νά τό ξεπεράσουμε, ἂν καταφέρουμε νά

νιώσουμε αὐτάρκεια. Αὐτάρκεια εἶναι τό νά νιώθει κάποιος ψυχική πληρότητα, ὅτι δέν τοῦ λείπει τίποτα, ὅτι εἶναι ἀνεξάρτητος ἀπέναντι στά ὑλικά ἀγαθὰ καί ἐλεύθερος μέσα στόν κόσμο. Ὁ φιλόσοφος Διογένης διακήρυττε ὅτι ἦταν πλουσιότερος ἀπό τό βασιλιά τῶν Περσῶν, γιατί εἶχε ἀνάγκη γιά τή ζωή πολύ λιγότερα ἀπ’ ὅσα ἐκεῖνος. Οἱ Κυνικοί καί οἱ Στωικοί φιλόσοφοι πίστευαν πῶς τά ἐξωτερικά ἀγαθὰ δέ χαρίζουν στόν ἄνθρωπο τήν εὐτυχία. Εἶναι φορές μά-

«...τόσους ἀδικεῖς,
ὅσους θά μπορούσες
νά βοηθήσεις».

Μέγας Βασίλειος

λιστα πού απειλοῦν τὴν ἀνθρώπινη εὐδαιμονία. Ὁ Μέγας Βασίλειος συμβουλεύει τοὺς νέους νὰ μὴ ἐπιθυμοῦν περισσότερο ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα, ὅσα ἱκανοποιοῦν τὶς φυσικὲς ἀνάγκες τους, γιατί τότε θὰ μοιάσουν μ' αὐτοὺς πού κατακυλοῦν στὸν κατήφορο. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, συνεχίζει ὁ ἱεράρχης, μὴ ἔχοντας κάπου νὰ σπριχθοῦν κατὰ τὴν φορά τους πρὸς τὰ κάτω, πουθενά δὲ σταματοῦν καί στό τέλος, ὅσο περισσότερα ἀποκτήσουν, ἄλλα τόσα καί πιο πολλὰ ἔχουν ἀνάγκη γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὶς ἐπιθυμίες τους³. Ὑποδουλώνονται σέ ὑλικά ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα δέν ἔχουν σχέση μέ τὴν ἀνθρώπινη εὐτυχία. Ἐξαρτῶνται ἀπὸ αὐτὰ καί δὲ χαίρονται μέ ὅσα ἔχουν. Τό συναίσθημα τῆς ἀπληστίας κατανικιέται μέ τὴν αὐτάρκεια καί τὴν φιλανθρωπία. Ἡ φιλανθρωπία μοιάζει μ' ἓνα ἀνθρωπάκι πού ἔχει δύο μεγάλα χέρια γιὰ νὰ μοιράζεται μέ τοὺς ἄλλους ὅσα ἔχει. Ὁ Χριστός μας ἀπεχθάνεται περισσότερο ἀπ' ὅλες τὶς ἁμαρτίες τὴν πλεονεξία. Ἀποκαλεῖ τὸν ἄρχοντα τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς ἄφρονα, ἄμυαλο, γιατί πραγματικά εἶναι τρέλα νὰ πιστεύει ὁ ἄνθρωπος ὅτι ὅλα τὰ ἀγαθὰ πού ἔχει εἶναι δικά του καί νὰ ἐπιδιώκει ν' ἀποκτᾷ ὀλοένα καί πιο πολλά. Ὁ πλεονέκτης πλούσιος ἦταν δυστυχισμένος, ἀφοῦ δέν ἀπολάμβανε ὅσα εἶχε, ἀλλά βασάνιζε τό μυαλό του μέ σκέψεις γιὰ τὸν πολλαπλασιασμό καί τὴν φύλαξη τῶν θησαυρῶν του. Ἀγαποῦσε τὰ πλούτη περισσότερο ἀπ' τοὺς συνανθρώπους του, δικαιώνοντας τὴν ἀποψη τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, πῶς ἡ πλεονεξία εἶναι εἰδωλολατρία. Ἄν ἦταν τό βλέμμα του στραμμένο στὸν οὐρανό, ὅλα θὰ ἦταν διαφορετικά. Στὴν Κυριακὴ προσευχὴ διαβάζουμε: «*Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δός ἡμῖν σήμερον...*». Δῶσε μας, Οὐράνιε Πατέρα μας ὅ,τι χρειάζεται καί ἡ ψυχὴ μας καί τό σῶμα. Ἰκανοποίησε τὶς ἀνάγκες τῆς ἡμέρας. Αὔριο καί μελλοντικά ἡ Θεία Σου Πρόνοια θὰ μᾶς φροντίσει καί πάλι. Κι ἂν ἡ ἀγάπη Σου μᾶς δώσει περίσσια, τὰ μοιραζόμαστε μ' ὅσους ἔχουν λιγότερα καί τὰ χαιρόμαστε ἴσια...⁴. Ἡ ἐκκλησία μας, μᾶς προσφέρει ἓνα φάρμακο πού καταπολεμᾷ τὴν ἀπληστία. Εἶναι ἡ νηστεία, τό φάρμακο τό ὁποῖο ὅταν λαμβάνεται μέ τὴν εὐλογία τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας Του, δυναμώνει τὴν ψυχικὴ θέληση τοῦ ἀνθρώπου, γιατί καταπολεμᾷ τὴν ἀπληστία καί ὅλα τὰ ψυχικά πάθη πού καταργάζονται ὕπουλα τὴν πλήρη ἀποδιοργάνωση τοῦ ἀνθρώπου καί τὴν διάλυση τῆς προσωπικότητάς του⁵. Ἡ νηστεία, ὡς παιδαγωγικὸ μέσον, κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ δεῖ τὶς οὐσιαστικὲς του ἀνάγκες καί νὰ μὴ γίνεται ὑπερκαταναλωτικός. Ὁ Μέγας Βασίλειος

Ἀπληστία ἢ Φιλανθρωπία

Ὅταν ὅλα ὅσα βλέπεις
τὰ ἐπιθυμεῖς,
δέν ἀρκεῖσαι σ' ὅ,τι ἔχεις
κι ὅλο ἐπιζητεῖς.

Πλεονεξία

Ἡ πλεονεξία σέ σπρώχνει
ἀσταμάτητα νὰ θέλεις,
νὰ δημιουργεῖς ἀνάγκες,
νὰ μὴ χαίρεσαι ὅσα ἔχεις.

Δέν μπορείς νὰ τὴν ἐλέγξεις
τὴν ἀκόρταγὴ σου σκέψη.
Νιώθεις πάντα στερημένος
στὶς ἐπιθυμίες σου ὑποδουλωμένος.

Ἄν μάθεις νὰ μοιράζεσαι
τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ,
οἱ ἀνάγκες τῆς γαλήνης σου
δὲ θὰ τὴν ἀπειλοῦν.

Φιλανθρωπία

Ἄν γίνεις γενναιόδωρος
κι αἰσθανθεῖς αὐτάρκης,
θὰ χαίρεσαι ὅ,τι ἀποκτᾷς,
θὰ πάψεις πιά νὰ ψάχνεις.

Νὰ θυμᾶσαι ὅταν παίρνεις,
τὰ χεράκια σου γεμίζουν.
Μὰ ὅταν δίνεις, τὴν καρδιά σου
οὐράνιες ἀρετές στολιζοῦν.

γράφει στό ἔργο του Περί πλεονεξίας: «*Πρόσεξε! Τό ψωμί πού ἐσύ κατακρατεῖς, εἶναι τοῦ πεινασμένου· τό ἔνδυμα πού φυλάγεις στὶς ἀποθήκες σου, εἶναι τοῦ γυμνοῦ· τό παπούτσι πού σαπίζει στό σπίτι σου, εἶναι τοῦ ξυπόλυτου· τὰ χρήματα πού τὰ κατακρατεῖς κωμένα στή γῆ εἶναι, ἐκείνου πού ἔχει ἀνάγκη. Ὡστε λοιπόν τόσους ἀδικεῖς, ὅσους θὰ μπορούσες νὰ βοηθήσεις...*»⁶. ■

1. Μονρεάλ Βιολέτα, Πλεονεξία, ἐκδ. Φλούδας, Θεσ/νίκη 2005, σελ. 5.
2. Κουγιουμτζόγλου Γ., Μικρὴ συμβολὴ στὴ σύγχρονη χριστιανικὴ ζωὴ, ἐκδ. Συναξάρι, Θεσ/νίκη 2004, σελ. 53.
3. Τζιράκης Ν., Μέγας Βασίλειος καί Ἑλληνισμός, ἐκδ. Πατάκη, Ἀθήνα 2004, σελ. 161.
4. Χιόνη Αἰκ., «Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς...», ἐκδ. Σωτήρ, Ἀθήνα, σελ. 45.
5. Βολουδάκης Β., Νηστειοδρόμιον, ἐκδ. Ὑπακοή, Ἀθήνα 1999, σελ. 85.
6. Μεγάλου Βασιλείου, Περί πλεονεξίας, P.G. 31, 267-277.

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ (5)

Οι σχέσεις τῶν γονιῶν πρὸς τὰ παιδιά τους

τοῦ Χαράλαμπου Μελεούνη-συνταξιούχου θεολόγου

Τὰ παιδιά, γιὰ τοὺς γονιούς τους, εἶναι τὸ πιὸ πολύτιμο ἀπὸ ὅλα τὰ ὑλικά αγαθά τους. Π' αὐτὰ μοχθοῦν, γι' αὐτὰ ξενυχτοῦν, γι' αὐτὰ δέρνουν τὸ μυαλό τους μηχανευόμενοι τρόπους, μὲ τοὺς ὁποίους θὰ τοὺς προσφέρουν ὅσο τὸ δυνατό περισσότερο ἐφόδια.

Πολλοὶ γονιοί, ὅμως, δὲν ἀξιολογοῦν σωστά τὰ πράγματα καὶ ἐνδιαφέρονται ἢ ἀποκλειστικά ἢ περισσότερο γιὰ τὴν ὑλική, παρὰ γιὰ τὴ θρησκευτική, πνευματική καὶ ἠθική τους ἀνάπτυξη. Δὲν εἶναι δὲ λίγοι καὶ οἱ γονιοὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἀπὸ κακῶς ἐννοούμενη ἀγάπη παραλείπουν νὰ ἐπιπλήξουν ἢ καὶ νὰ τιμωρήσουν ἀκόμα τὰ παιδιά τους, ὅταν πέφτουν σὲ λάθη, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ διαστρέφουν ἢ νὰ καταρρακώνουν τὸ χαρακτήρα τους.

Ποιά εἶναι, λοιπόν, ἡ θέση καὶ τὰ καθήκοντα, γενικότερα, τῶν γονιῶν πρὸς τὰ παιδιά τους;

Ἔνα ἀπὸ τὰ πρῶτιστα καθήκοντά τους εἶναι – χωρὶς ἀντιλογία – ἡ διατροφή τῶν παιδιῶν τους. Γονιοὶ ποὺ φέρνουν στὸν κόσμο παιδιά καὶ παραμελοῦν τὴ διατροφή τους εἴτε γιὰτὶ βαριοῦνται νὰ κοπιᾶσουν ὅσο πρέπει, εἴτε γιὰτὶ σπαταλοῦν τὶς οικονομίες τους στὸ πιό, στὰ χαρτιά καὶ σὲ διάφορες ἄσωτες καὶ ἄσκοπες ἀσχολίες, εἶναι ἀνάξιοι τῆς ἀποστολῆς τους.

Ἔνα δεύτερο καθήκον εἶναι ἡ μόρφωση τῶν παιδιῶν τους, προσαρμοσμένη στὶς ιδιαίτερες κλίσεις τους.

Ἡ μόρφωση αὐτὴ θὰ ἀποβλέπει καὶ στὴν κάλυψη, ἱκανοποίηση τῶν βιοτικῶν ἀναγκῶν τους καὶ στὴν ἐξυπηρέτηση τῶν ἀναγκῶν τῆς κοινῆς. Θὰ ἔναι πάντα, προσαρμοσμένη καὶ στὶς ιδιαίτερες κλίσεις τοῦ παιδιοῦ, γιὰ νὰ εἶναι καὶ ἡ ἀπασχόλησή του πιὸ ἀκούραστη καὶ πιὸ ἀποδοτική, ἀλλὰ καὶ σύμφωνη μὲ τοὺς κανόνες τῆς ἠθικῆς, ὥστε νὰ εἶναι τὸ ἐπάγγελμα ποὺ θὰ ἐξασκεῖ, ἄψογο ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.

Δυστυχῶς, πολλοὶ γονιοὶ, ξεκινώντας ἀπὸ ἐγωιστικὲς ἐπιδιώξεις, γιὰ νὰ ἀναδείξουν τὰ παιδιά τους περισσότερο ἀπὸ τὰ παιδιά τοῦ ἄμεσου περιβάλλοντός τους καὶ νὰ ἐπιδειχτοῦν, τὰ προωθοῦν σὲ σχολὲς ἢ καὶ ἐπαγγέλματα, γιὰ τὰ ὁποῖα δὲν αἰσθάνονται μεγάλη κλίση, ἢ σὲ ἐπαγγέλματα ὑπερκορεσμένα, ποὺ δὲν τὰ ἔχει ἀνάγκη ἢ κοινῆς, ἢ ἀνώτερα ἀπὸ τὶς δυνάμεις τους, ἢ εἶναι περισσότερο προσοδοφόρα κ.ἄ., μὲ ἀποτέλεσμα, οὔτε χαρὰ νὰ νιώθουν στὴν ἐξάσκηση τοῦ ἐπαγγέλματος τους, οὔτε ἐπίδοση ἢ ποιότητα νὰ παρουσιάζουν, οὔτε ἀνάγκες νὰ ἐξυπηρετοῦν.

Τοῦτο ἀποβαίνει περισσότερο ἐπιζήμιο, ὅταν τὸ ποιὸν τοῦ ἐπαγγέλματος εἶναι τέτοιο ποὺ θὰ βλάψει καὶ τὰ παιδιά καὶ τὴν κοινῆς, καὶ στὰ ὁποῖα ἐπαγγέλματα τὰ προωθοῦν –παρ' ὅλα αὐτὰ– πολλοὶ ἀπροβληματίστοι ἠθικὰ γονιοί, εἴτε γιὰτὶ εἶναι

πολὺ προσοδοφόρα, εἴτε γιὰτὶ οἱ φορεῖς τους ἀποτελοῦν τὰ ἰνδάλματα μίας ρηχῆς κοινῆς.

Χρειάζεται, λοιπόν, πολλὴ περίσκεψη, σύνεση καὶ συναίσθηση εὐθύνης, γιὰ τὴ γενικὴ ἢ ἐπαγγελματικὴ κατάρτιση ποὺ ἔχουν ὑποχρέωση νὰ δώσουν στὰ παιδιά τους.

Πάνω, ὅμως, ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ καθήκοντα, τὸ ἱερότερο, ἀναντικατάστατο καὶ ἀπαραίτητο εἶναι ἡ χριστιανικὴ ἀγωγή τῶν παιδιῶν τους. Θὰ εἶναι τὸ σοβαρότερο σφάλμα καὶ ἡ μεγαλύτερη παράλειψη τῶν γονιῶν, ἂν καταβάλλουν τόσες καὶ τόσες φροντίδες, γιὰ νὰ χαρίσουν ὅσο τὸ δυνατό περισσότερο ὑλικά ἐφόδια στὰ παιδιά τους γιὰ τούτῃ τὴ ζωὴ, ποὺ ὅση ἀξία καὶ νὰ ἔχει δὲν παύει νὰ εἶναι πρόσκαιρη, καὶ παραλείπουν νὰ χαρίσουν στὰ παιδιά τους τὰ ἐφόδια ἐκεῖνα ποὺ θὰ τὰ καταστήσουν πολῖτες τοῦ Οὐρανοῦ, μέτοχα τῆς ἀφθαρτῆς καὶ αἰώνιας χαρᾶς καὶ εὐδαιμονίας.

Μὲ θερμὴ ψυχῆς ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τονίζει στοὺς γονιούς τὸ ὑπέρτατο τοῦτο καθήκον: «Καὶ οἱ πατέρες, μὴν ἐξοργίζετε τὰ παιδιά σας, ἀλλὰ νὰ τὰ ἀνατρέφετε μὲ παιδεία καὶ νοθεσία Κυρίου» (Εφεσ. 6,4). Μὲ κατάλληλη μέθοδο οἱ γονιοὶ θὰ συνηθίσουν τὰ παιδιά τους στὴ μελέτη τῆς ἁγίας γραφῆς, στὴν προσευχὴ, στὸν ἐκκλησιασμό καὶ σὲ ἄλλα.

Ἡ οἰκογενειακὴ προσευχὴ πρῶι καὶ βράδυ, πρὶν καὶ μετὰ τὸ φαγητό, ἢ θρησκευτικὴ συζήτηση καὶ μελέτη βιβλίων θρησκευτικοῦ περιεχομένου, ἢ λύση τῶν οἰκογενειακῶν προβλημάτων μὲ τὸ φῶς

τοῦ Εὐαγγελίου, εἰσχωροῦν βαθιὰ στὴν ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ, δημιουργοῦν θρησκευτικὰ βιώματα, ποὺ δύσκολα ἐξαλείφονται, ὅσοδήποτε δυσκολίες κι ἂν συναντήσει στὴ ζωὴ του. «Δίδαξε τὸ παιδί σου ἀπὸ μικρὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ δὲ θὰ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ αὐτό, οὔτε ὅταν γεράσει» (Παρ. 22,6).

Στὴ φροντίδα ὅμως αὐτὴ γιὰ τὴ χριστιανικὴ ἀγωγή τοῦ παιδιοῦ μας θὰ πρέπει νὰ πρυτανεῦει πάντα ἡ πραότητα καὶ ἡ καλοσύνη. Σὲ καμιά περίπτωση δὲ θὰ πρέπει νὰ παρατηροῦνται φωνές, ἐκνευρισμοί, ὑστερικά ξεσπάσματα. Κατηγορηματικὴ εἶναι καὶ στὴν περίπτωσή αὐτὴ ἡ σύσταση τοῦ Ἁγ. Παύλου: «Μὴν ἐξοργίζετε τὰ παιδιά σας, γιὰ νὰ μὴν ἀποθαρρύνονται» (Κολ. 3,21). Τοῦτο βέβαια δὲν ἀποκλείει τὴν αὐστηρότητα καὶ τὴν καλὴς νοοῦμένη πειθαρχία καὶ τὸ ξύλο ἀκόμα, καμιά φορά, γιὰ παιδαγωγικούς καὶ μόνο σκοπούς. «Ὅς φεῖδεται τῆς βακτηρίας, μισεῖ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὁ δὲ ἀγαπᾷ ἐπιμελῶς παιδεύει» (Παρ. 13,24). Πρέπει, ὅμως, νὰ γίνονται μὲ μέτρο, μὲ συνέπεια καὶ αὐτοσυγκράτηση, γιὰ νὰ παιδαγωγήσουμε τὸ παιδί μας κι ὄχι γιὰ νὰ ξεσπάσουμε ἐμεῖς. Ὅλα αὐτὰ, ὅμως, γιὰ νὰ γίνουν, δὲν εἶναι εὐκόλο. Χρειάζεται καὶ χρόνος, ἀλλὰ καὶ φωτεινὸ παράδειγμα. Π' αὐτὸ ὅμως θὰ κάμουμε λόγο στὸ ἐπόμενο ἄρθρο μας. ■

.....
*«Δίδαξε τὸ παιδί σου ἀπὸ
 μικρὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ
 καὶ δὲ θὰ ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ
 αὐτό, οὔτε ὅταν γεράσει».*
 (Παροιμ. 22,6)

Ἡ ἀγάπη τοῦ Σταυροῦ

τοῦ Ἀρχιμ. Νεκταρίου Πόκια (κήρυγμα Μ. Παρασκευῆς)

Κάθε Μεγάλη Παρασκευή, Σεβασμιώτατε Πάτερ καί Δέσποτα, ξαναζοῦμε τό πιό καταπληκτικό καί τό πιό παράδοξο γεγονός τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου: τή σταύρωση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ πάνω στό Σταυρό δέν εἶναι μία ἀποτυχία πού ἀποκαταστάθηκε κάπως μετά τήν Ἀνάστασή Του. Ὁ ἴδιος ὁ θάνατος πάνω στό Σταυρό εἶναι μία νίκη. Νίκη τῆς ὀδυνώμενης ἀγάπης. Νίκη τῆς ἀγάπης πάνω στό μίσος. Ἦταν ἀγάπη θεληματική πού δοκιμάστηκε ὡς τό ἔσχατο σημεῖο, ἀλλά δέν καταπνίγηκε. «Τό φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καί ἡ σκοτία αὐτό οὐ κατέλαβεν». Ὁ Σταυρός, σάν νίκη, μᾶς θέτει τό παράδοξο τῆς παντοδυναμίας τῆς ἀγάπης.

Ὁ Ντοστογιέφσκι πλησιάζει τήν ἀληθινή ἔννοια τῆς νίκης τοῦ Χριστοῦ μέ μερικά λόγια, πού βάζει στό στόμα τοῦ στάρετς Ζωσιμᾶ: «Μπροστά σέ μερικές σκέψεις ὁ ἄνθρωπος στέκεται μπερδεμένος, ἰδίως μπροστά στή θεά στή ἀνθρώπινης ἀμαρτίας καί ἀναρωτιέται ἂν θά τήν πολεμήσει μέ βία ἢ μέ ταπεινή ἀγάπη. Πάντα νά ἀποφασίζεις: “Θά τήν πολεμήσω μέ ταπεινή ἀγάπη”. Ἡ γεμάτη ἀγάπη ταπεινώση εἶναι μία τρομερή δύναμη. Φαίνεται ὡς ἀδυναμία, ὅμως εἶναι πηγὴ δυνάμεως, πού μεταμορφώνει τή θέληση καί τήν καρδιά καί μᾶς χαρίζει μία καινούρια ζωή».

Μέσα σέ ἓνα κόσμο ἀνήσυχο καί ταραγμένο, διχογνωμιῶν καί διχوستασιῶν, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ζεῖ καί δηλώνει παρούσα. Χιλιάδες ἄνθρωποι σχύβουν καί σήμερα εὐλαβικά μπροστά στόν Ἐσταυρωμένο μαγεμένοι ἀπό τή θεά Του.

Δέν παύουν, ὅμως, νά υπάρχουν καί ἐκεῖνοι πού μένουν ἐντελῶς ἀδιάφοροι, ὅπως τότε

κατά τήν Σταύρωση. Κάτω ἀπό τό Σταυρό διακρίνουμε τά πρόσωπα τῶν στρατιωτῶν τοῦ ἀποσπάσματος. Μοιράζονται τά ροῦχα τοῦ καταδίκου καί κληρώνουν τόν χιτῶνα Του.

Μέχρι σήμερα υπάρχουν ἄνθρωποι πού περνοῦν ἀδιάφοροι μπροστά ἀπό τό Σταυρό τοῦ Κυρίου. Ἡ καρδιά τους εἶναι κλειστή. Αἰχμαλωτισμένοι στόν ἑαυτό τους καί στόν κόσμο.

Ἀπορροφημένοι ὀλοκληρωτικά ἀπό κάποιο χιτῶνα, δηλαδή κάποιες ἐγκόσμιες ἐπιδιώξεις, χάνουν τόν μοναδικό κληρο τῆς ζωῆς, τόν Χριστό.

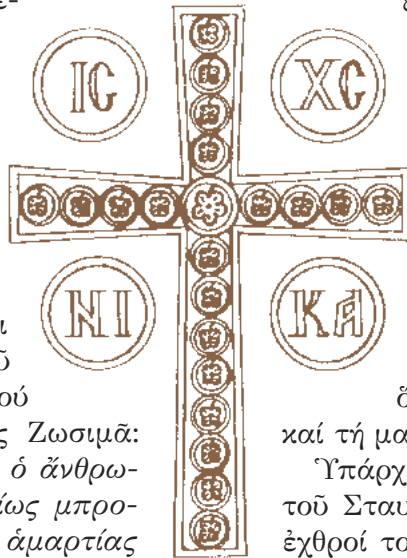
Εἶναι οἱ ἐπιτυχημένοι, οἱ δῆθεν βολεμένοι, πού ἀδιαφοροῦν γιά καθετί πού ἔχει σχέση μέ τόν Χριστό καί τήν Ἐκκλησία.

Ἔρχεται, ὅμως, μία κρίση στή ζωή τους σέ στιγμές ὀριακές καί κλονίζονται συθέμελα διαπιστώνοντας μέ ἀπόγνωση ὅλη τήν σαθρότητα τῆς ζωῆς τους καί τή ματαιότητα κάθε ἐπιδιώξής τους.

Υπάρχει καί μία δεύτερη θέση ἔναντι τοῦ Σταυροῦ. Μετά τοῦς ἀδιαφόρους, οἱ ἐχθροί τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Πιλάτος, τό συνέδριο. Ὅλοι αὐτοί πίστεψαν πῶς τήν ἡμέρα τῆς Σταυρώσεως ἢ ὑπόθεση “Χριστός” ἔκλεισε. Εἶναι ἡ συνηθισμένη πλάνη τῶν ἰσχυρῶν νά ὑπερεκτιμοῦν τή δύναμή τους. Ἀντίθετα ἢ ἡμέρα τῆς Σταυρώσεως ἦταν κατά τόν πιό παράδοξο τρόπο ἢ ἡμέρα τῆς νίκης καί τοῦ θριάμβου τοῦ Χριστοῦ. Ὁ πόλεμος ἐναντίον του, μέ τό ξίφος ἢ τήν πένα, δέν σταμάτησε ποτέ ἀπό τότε.

Ὁ Χριστός, ὅμως, ζεῖ. Νικᾶ καί θά νικᾶ. Αὐτό εἶναι μία τόσο ἀπλή καί τόσο ἱστορική φανερότητα, πού εἶναι νά ἀπορεῖ κανεὶς πῶς τήν παραθεωροῦν οἱ ἄνθρωποι.

Ὁ Ἐσταυρωμένος δέν φοβᾶται τήν ἐπίθεση τῆς ὀποιασδήποτε ἀνθρώπινης δυνάμεως. Ὁ Χριστός δέν χρειάζεται τή στήριξη καμίας ἀνθρώ-

πινης δύναμης. Δέν ήτταται, γιατί αγαπά. Είναι ή αγάπη. Καί ή ήττα τής αγάπης είναι ό θρίαμβός της.

Έκτός, όμως, από τούς άδιαφόρους καί τούς έχθρους ύπάρχουν κοντά στό Σταυρό καί οι άφοσιωμένοι. Είναι ή πονεμένη μητέρα Του, ό αγαπημένος μαθητής Του καί όρισμένες άλλες άφοσιωμένες ύπάρξεις. Καί άκόμη ό ληστής, πού χρησιμοποιώντας σαν κλειδί τό «μνήστητί μου» άνοιξε διάπλατα τίς πύλες του Παραδείσου. Άς μήν ξεχάσουμε καί τό Ρωμαίο εκατόνταρχο, πού κάτω από τό Σταυρό όδηγείται στην όμολογία «Άληθώς Θεού Υίός ήν ούτος».

Κανείς δέν γνωρίζει τίς μυστικές ζυμώσεις πού πραγματοποιούνται μέσα στον άνθρωπο κάτω από τή σκιά του Σταυρού. Κανείς δέν μπορεί νά ξέρει τίς επαναστάσεις καί τούς συγκλονισμούς τής χάριτος του Θεού. Τούς δρόμους καί τή μέθοδο πού ακολουθεί, για νά ανακαλύψει τήν ανθρώπινη καρδιά. Αυτή ή χάρη τής λυτρώσεως άπλώνεται πολύ πλατιά. Από τό ληστή μέχρι τό Ρωμαίο εκατόνταρχο περιλαμβάνοντας καί όλες τίς ενδιάμεσες καταστάσεις. *Σεβασμιώτατε πάτερ καί Δέσποτα.*

Υπάρχει μία θέση για όλους μας σ' αυτή τή χάρη. Αντί νά πολεμάμε τό Σταυρό του Κυρίου, άς Τόν πλησιάσουμε. Άς επαναβεβαιώσουμε τή θέση μας κοντά στό Σταυρό καί τόν Έσταυρωμένο. Η φαινομενική άδυναμία τής δυνάμεως του Έσταυρωμένου Κυρίου μας, άς γίνει ή δύναμη τής δικής μας άδυναμίας. Μακάρι, μέ τίς ευχές σας, όλοι μας νά ένωτισθούμε τήν ύπεροχική θέση πού έχουμε στό μυστήριο του Σταυρού. Τότε θά μάθουμε νά συντονιζόμαστε καθαρά καί γνήσια σέ δυό ήχους. Στόν ήχο τής όμολογίας καί στόν ήχο τής μετάνοιας. ■

✠ ΑΠΟ ΤΗ ΣΟΦΙΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ✠

ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΤΟΥ ΣΑΡΩΦ

Πέτρου Μπότση
«Φιλοκαλία τών Ρώσων νηπτικών», Α' τεύχος:
Διδαχές όσίου Σεραφεΐμ του Σάρωφ. Δ' Έκδοση,
Άθήνα 1992 (σελ. 37-38).

Περί Θεού

Ο Θεός είναι φωτιά πού ανάβει καί θερμαίνει τήν καρδιά, τόν έσωτερικό άνθρωπο. Αν αισθανόμαστε στην καρδιά μας ψυχρότητα, πού προέρχεται από τό διάβολο (γιατί ό διάβολος είναι ψυχρός), άς επικαλεστούμε τόν Κύριο καί Έκείνος δά έρθει καί δά θερμάνει τίς καρδιές μας μέ τέλεια αγάπη όχι μόνο για Έκείνον, αλλά καί για τόν πλησίον μας. Καί μέ τήν παρουσία τής θέρμης αυτής ή ψυχρότητα του μισόκαλου δά άπομακρυνθεί.

Οί πατέρες, όταν τούς ρωτούσαν, άπαντούσαν: «Αναζήτησε τόν Κύριο, αλλά μήν είσαι περιέργος νά μάθεις πού είναι ή κατοικία Του».

Όπου ύπάρχει Θεός, δέν ύπάρχει πειρασμός. Ότιδήποτε προέρχεται από τό Θεό φέρνει ειρήνη καί ψυχική όφέλεια, πού οδηγούν τόν άνθρωπο σέ ταπεινώση καί αυτοκατάκριση.

Ό Θεός μάς δείχνει τήν αγάπη Του για τό ανθρώπινο γένος όχι μόνο όταν κάνουμε τό καλό, αλλά άκόμα κι όταν Τόν προσβάλλουμε ή Τόν δυσαρεστούμε. Μέ πόση ύπομονή άνέχεται τίς άμαρτίες μας! Κι όταν τιμωρεί, μέ πόση αγάπη τιμωρεί!

Άκόμα κι αν γεμίσαμε έναν ώκεανό μέ τά δάκρυα τής μετάνοίας μας, δέ θά ήταν άρκετά νά ευχαριστήσουμε τόν Κύριο, πού μάς δίνει δωρεάν τό σωμα Του καί τό αίμα Του για νά μάς ξεπλύνει από τό ρύπο τής ψυχής μας, νά μάς ξεγανίσει, νά μάς αναζωογονήσει, νά μάς αναστήσει. Τόσο μεγάλη είναι ή χάρη πού παρέχεται μέ τά Άγια Μυστήρια, ώστε έχει τή δύναμη νά καθαρήσει καί νά αναγεννήσει κάθε άνθρωπο, άνεξάρτητα από τό μέγεθος τής άμαρτίας του.

Μήν επικαλείσαι τή δικαιοσύνη του Θεού, λέει ό άγιος Ίσαάκ. Γιατί ή δικαιοσύνη Του δέ φανερώνεται στα έργα μας. Ό Δαβίδ Τόν όνόμασε δίκαιο, ό Υίός Του από τήν άλλη πλευρά όμως άπόδειξε ότι είναι μάλλον Άγαθός καί Έλεήμων. Πού είναι ή δικαιοσύνη Του; Ήμαστε άμαρτωλοί καί ό Χριστός πέθανε για μάς.

Ό άνθρωπος γίνεται τέλειος στα μάτια του Θεού, στό μέτρο πού έχει ξεγανιστεί καί ακολουθεί τά βήματά Του. Ό Θεός δά του άποκαλύψει τό πρόσωπό Του, όταν ώριμάσει πνευματικά. Γιατί οι δίκαιοι βλέπουν από αυτή τή ζωή τήν εικόνα Του σαν σέ καθρέφτη, στό μέτρο πού έχουν φτάσει στή θεωρία του Θεού. Έκει όμως δά βλέπουν τήν άποκάλυψη όλης τής Άλήθειας.

Αν δέ γνωρίσεις τό Θεό, είναι άδύνατο νά ξεπνήσει μέσα σου ή αγάπη Του. Καί δέν μπορείς ν' αγαπήσεις τό Θεό, αν δέν Τόν βλέπεις. Η θεωρία του Θεού δέν προηγείται, αλλά προέρχεται από τή γνώση του Θεού.

Δέν πρέπει νά σκέφτεται κανείς τά έργα του Θεού όταν τό στομάχι του είναι γεμάτο. Σ' ένα γεμάτο στομάχι δέν μπορεί νά ύπάρχει ένόραση τών θείων μυστηρίων.

Ὁ μακαριστὸς Ἐπίσκοπος Μαδαγασκάρης Νεκτάριος Κελλῆς

τοῦ Θεοδώρου Παπανδρέου, ἐκπαιδευτικοῦ

Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἀπὸ τὸν σχολικὸ σύμβολο δημοτικῆς ἐκπαίδευσης καὶ συγγραφέα κ. Θεόδωρο Παπανδρέου κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ μακαριστοῦ Ἐπισκόπου Μαδαγασκάρης κυροῦ Νεκταρίου κατὰ τὸν ἑορτασμό τοῦ ἁγίου Γεωργίου τὴν 28 Ἀπριλίου 2008 στὴν Μαλώνα Ρόδου. Στὴν τελετὴ προεξῆρχε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ρόδου κ. Κύριλλος καὶ συμμετεῖχαν ὁ Δήμαρχος Ἀρχαγγέλου κ. Παπουρᾶς, ὁ πρῶην Βουλευτὴς κ. Χρύσης, ὁ Ἀντινομάρχης κ. Χατζηδιάκος καὶ ἄλλοι τοπικοὶ παράγοντες ὡς ἐκπρόσωποι συλλόγων καὶ φορέων. Κύριο ρόλο διεδραμάτισε ὁ Πολιτιστικὸς Σύλλογος Ἀρχαγγέλου, πού χρηματοδότησε τὴν κατασκευὴ τοῦ ἀνδριάντος.

Τιμοῦμε σήμερα καὶ κλίνουμε εὐλαβικά τὸ γόνυ μπροστὰ στὸν σωστὸ ἄνθρωπο. Στὸ θεοπρόβλητο Ἐπίσκοπο, στὴν ἀκτινοβολοῦσα προσωπικότητα. Μπροστὰ στὸ μακαριστὸ Ἀρχιερέα Νεκτάριο τὸν θεοφιλέστατο ἐπίσκοπο Μαδαγασκάρης, τὸ στολίδι τῆς Ἐκκλησίας, τὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ τῆς Ταναναρίβης, τὸ καμάρι τῆς Μαλώνας.

Ἐπὶ τὴν ἀλήθεια στιγμὲς ὅπου τὸ ἀνθρώπινο μυαλὸ θολώνει, ἢ σκέψη μπλοκάρεται καὶ οἱ μηχανισμοὶ τῆς ἄρθρωσης τοῦ λόγου ἀδυνατοῦν νὰ ἐκφράσουν αὐτὰ πού ἡ καρδιά καὶ ἡ λογικὴ θέλει νὰ ὁμολογήσει. Ἐπὶ τὴν ἀλήθεια καταστάσεις πού τὰ λόγια εἶναι φτωχὰ καὶ ἀνίκανα νὰ πλέξουν τὸ ἐγκώμιο ἐκείνων πού ἀνέβηκαν τὶς σκάλες τῆς τελειότητας, πού ὅ,τι ἄγγιζαν, τὸ ὠραιοποιοῦσαν καὶ τὸ καταξίωναν, ἐκείνων πού ἀπ' ὅπου περνοῦσαν, σκόρπιζαν τὸ ἄρωμα τῆς σιγουριάς καὶ τῆς αἰσιοδοξίας, ἐκείνων πού ὅποιος τοὺς πλησίαζε, ἔνιωθε ἀνάλαφρος κι ἐξαγνισμένος. Πῶς μπορεῖ κανεὶς μέσα σὲ λίγες γραμμὲς νὰ παρουσιάσει τὴ ζωὴ καὶ τὸ πολὺπλευρο καὶ πολυσύνθετο ἔργο τοῦ στρατηλάτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Μαδαγασκάρης, τοῦ ἱπότη τῆς ταπεινοφροσύνης τοῦ ὑπέρβλητου τοῦ ἀνθρώπινου πόνου, τοῦ φύλακα ἀγγέλου τῶν θυμάτων τῆς ἀνθρώπινης δυστυχίας κι ἐγκατάλειψης;

Γι' αὐτὸ ἀδύναμος στάθηκε μέχρι σήμερα ὁ χρόνος γιὰ νὰ βεβαιώσει αὐτὴ τὴν ἀπουσία, ἀλλὰ ἐξίσου εἰμὶ βέβαιος, ἀδύναμοι θὰ σταθοῦν καὶ οἱ ἐπόμενοι χρόνοι νὰ σβήσουν τὴν παρουσία μιᾶς τέτοιας θρησκευτικῆς προσωπικότητας, τῆς ὁποίας τὴ ζωὴ θὰ τολμήσω νὰ σκιαγραφήσω.

Ἐνα Σάββατο πρωί, στίς 6 Δεκεμβρίου τοῦ 1952, γεννιέται στὴ Μαλώνα ὁ Γεώργιος, ὁ μετέπειτα Νεκτάριος ἀπὸ τὸ Στέργιο καὶ τὴν Παναγιώτα Κελλῆ. Οἱ σεβάσμιοι γονεῖς ἐνέπνευσαν στὸν μικρὸ Γεώργιο καὶ στὸν ἀδερφό του Ἀνδρέα τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὴν ὀρθόδοξη παράδοση. Τὰ πρῶτα του ἐννέα χρόνια ἔζησε στὴ Μαλώνα, ὅπου τέλειωσε τὶς μικρὲς τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ. Ἀπὸ μικρὸς ὁ Γεώργιος, «ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ» κατὰ τὸν ὕμνωδό, ξεχώριζε ἀπὸ τὰ παιδιά τῆς ἡλικίας του καὶ πάντα βρισκόταν στὴν Ἐκκλησία βοηθώντας τὸν ἱερέα. Ἀγαπημένα του παιχνίδια ἦταν ἡ ἐνασχόλησή του μὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀντικείμενα καὶ τὶς χριστιανικὲς εἰκόνες.

Ὁ πατέρας του, λόγω οἰκονομικῶν δυσκολιῶν, ἀναγκάστηκε νὰ ξενιτευτεῖ στὴν Αὐστραλία τὸ Μάιο τοῦ 1960, ὅπου μετὰ δύο χρόνια καταφθάνει καὶ ἡ οἰκογένειά του. Δούλεψε σκληρὰ ὁ Στέργιος γιὰ νὰ μὴ λείψει τίποτε ἀπὸ τὴν οἰκογένειά του, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ πραγματοποιήσει τὸ ὄνειρό του πού ἦταν νὰ σπουδάσει τὰ παιδιά του. Πάνω ἀπ' ὅλα, ὅμως, φρόντισε νὰ τὰ κρατήσῃ κοντὰ στὴν Ἐκκλησία, στὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Γεώργιος μεγάλωνε μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ πάντα μέσα του, πρῶτος στίς Ἐκκλησίες, βοηθώντας τὸ μακαριστὸ πνευματικὸ του πατέρα Γερβάσιο Καμπουράκη. Ἐχοντας τὸν ἔνθεο ζῆλο ἀπὸ μικρὸς, τελείωσε τὸ Δημοτικὸ καὶ τὸ Γυμνάσιο στὴν Ἀδελαΐδα. Διορίζεται στὴν Τράπεζα, ὅπου ἐργάστηκε σεμνὰ καὶ ταπεινὰ, δίνοντας τὸ παράδειγμα τοῦ σωστοῦ ὑπαλλήλου καὶ ἀποκτώντας τὴν ἀγάπη καὶ τὴ συμπάθεια τῶν ἀνθρώπων πού συναλλάσσονταν μαζί του.

Σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ὁ Γεώργιος βιώνει τὴν Ὀρθοδοξία καὶ ὁραματίζεται τὴ Θεολογία. Ἦδη ἀπὸ μαθητῆς τοῦ Γυμνασίου ἀκόμη εἶχε δεῖξει τὴν ἀγάπη του πρὸς τὴν Ἱεραποστολή, παρουσιάζοντας οἰκιοθελῶς ἐργασίες γιὰ τὴν ὀρθόδοξη Ἱεραποστολή καὶ

ειδικότερα για την Αφρική και την Αλάσκα, εργασίες που αργότερα ως φοιτητής έπιμελήθηκε κι εξέδωσε.

Όμως ή σταδιοδρομία του στην Τράπεζα δέν τόν εκφράζει καί ξαφνικά ύστερα από ένα σημαδιακό στή ζωή του όνειρο, έγκαταλείπει τήν Αυστραλία κι έρχεται στην Έλλάδα για νά σπουδάσει Θεολογία. Ο Θεός κι έδω τόν προστατεύει μέσω του πρώην Αρχιεπισκόπου Αυστραλίας, του μακαριστού Ίεζεκιήλ. Κατά τή διάρκεια των φοιτητικών του χρόνων στην Αθήνα γίνεται ή χειροθεσία του σέ αναγνώστη, 6 Φεβρουαρίου 1976, στην Ίερά μονή Αναλήψεως του Βύρωνα, καί στή συνέχεια ή κουρά του σέ μοναχό τό 1978. Τό πρώτο, όμως, κάλεσμα στό Ίερό Θυσιαστήριο γίνεται στίς 23 Ίουλίου του 1978 μέ τή χειροτονία του σέ διάκονο από τόν πρώην Αυστραλίας Ίεζεκιήλ μέ τό όνομα Νεκτάριος. Ως διάκονος διακρίνεται για τήν αγάπη του προς τόν Θεό καί τόν άνθρωπο, για τό φίλο καί αγαθό πνεύμα του, για τήν ασκητική ζωή του καί τήν ολοκληρωτική του αφοσίωση στους στόχους καί τούς σκοπούς του. Έτσι πέρασαν τά χρόνια των σπουδών του στην Έλλάδα γεμάτα καλοσύνη καί παραδειγματισμό, μέχρι πού επιστρέφει στην Αυστραλία καί συνεχίζει κι εκεί τίς μεταπτυχιακές του σπουδές στό Πανεπιστήμιο του Φλίντερς, παίρνοντας νέους ακαδημαϊκούς τίτλους.

Μετά τό πέρας των μεταπτυχιακών του σπουδών στην Αυστραλία χειροτονείται πρεσβύτερος τό Σεπτέμβριο του 1981 στην Ίερά Μονή Αγίου Νεκταρίου, από τόν επίσκοπο Ίεζεκιήλ καί τοποθετείται από τόν Αρχιεπίσκοπο Αυστραλίας Στυλιανό στον Ίερό Ναό τής αγίας Άννας, όπου τό εκκλησίασμα τόν αγαπά καί τόν θαυμάζει. Η διακονία του γενικά στην Αυστραλία ήταν μία πορεία συνεχούς κένωσης καί ταπείνωσης μέ κύρια χαρακτηριστικά τήν αυτοθυσία προς τό ποιμνίο του, τήν αγάπη προς τούς νέους καί τήν άμέριστη φροντίδα προς τούς ήλικιωμένους. Άξιώματα καί τιμές ποτέ δέν έπεδίωξε, αντίθέτως κυκλοφορούσε μέ τρυπημένα παπούτσια καί παλαιά ράσα, άγνοώντας παντελώς για τήν έξωτερική του εμφάνιση. Η όλη βιοτή καί όλο τό έργο του στην Αυστραλία αποτελεί τήν προετοιμασία για εκείνον τόν άνθρωπο τόν όποιον ό Θεός επέλεξε στην αποστολή τής Μαδαγασκάρης.

Πράγματι, τό κάλεσμα δέν άργησε νά έρθει καί ό Αρχιμανδρίτης Νεκτάριος παίρνει τή μεγάλη από-

φαση νά κηρύξει τό λόγο του Θεού σέ έθνη πού δέν τόν γνώρισαν ποτέ. Τό 1994 ό Νεκτάριος έτοιμάζεται για τή Μαδαγασκάρη. Λίγο πριν ξεκινήσει για τήν Αφρική, άρνεϊται μέ μεγάλη του λύπη τό κάλεσμα από τόν τότε κοινοτάρχη Μαλώνας Ίωάννη Σκουμπρο νά έρθει καί νά καλύψει τίς ιερατικές ανάγκες τής γενέτειράς του. Φτάνοντας στην Μαδαγασκάρη δέ βρίσκει τίποτε! Κανένα στήριγμα, καμία βοήθεια! Είχε, όμως, μέσα του τή φλόγα τής ιεραποστολής καί τήν πίστη προς τόν Θεό. Μέσα σέ λίγα χρόνια όλοι μιλάνε για τό

πολύπλευρο καί θαυμάσιο έργο του στή Μαδαγασκάρη. Κοντά στά όρφανά, στους φυλακισμένους, στους φτωχούς, ό έργάτης του Εύαγγελίου προσφέρει, θυσιάζεται κι ευαγγελίζεται τόν Έσταυρωμένο. Ο άκούραστος Αρχιμανδρίτης περιέρχεται καθημερινά όλες τίς γωνίες τής Μαδαγασκάρης μέσα στην πείνα, τή χολέρα, τή έλονοσία, τή δυσεντερία, τίς επιδημίες, τούς πυρετούς καί τόν εφιάλτη μέ τό καθημερινό φάσμα του θανάτου, προσφέροντας αγάπη, βοήθεια, παιδεία καί ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στους πονεμένους τής νέας του Πατρίδας. Ο Θεός τόν αναδεικνύει Έπίσκοπο Μαδαγασκάρης, τιμή πού ταπεινά δέχεται χωρίς νά τό ζητήσει. Συνεχίζει καί τώρα άκάματος τήν ιερα-

ποστολή του ευαγγελιζόμενος τούς ίθαγενείς καί παρυσιάζοντας μέ τή βοήθεια καί συνδρομή των πιστών ένα θαυμάσιο καί αξιόλογο έργο. Οργανώνει καί δημιουργεί έξηντατρείς ένορίες, καταρτίζει, κατχει καί χειροτονεί δεκατρείς ιερείς, ίδρύει συσσίτια, σχολεία καί όρφανοτροφεία. Εκείνο, όμως, πού παραμένει ως ξεχωριστό κατόρθωμα είναι τό σύγχρονο Νοσοκομείο μέ παθολογικό τμήμα, μέ όδοντιατρείο, μέ μικροβιολογικό εργαστήριο, μέ φαρμακείο καί μέ άσθενοφόρο. Άκούραστος καί άεικίνητος προχωρεί ό Έπίσκοπος. Μέσα σέ μία δεκαετία κατορθώνει νά φέρει στην όρθόδοξη κοινότητα περισσότερους από 16.000 κατοίκους τής Μαδαγασκάρης. Κι όλα αυτά, γιατί ό Θεός τόν έκανε άνθεκτικό, γεμάτο ζωντάνια καί θεϊκή ενέργεια, δίνοντάς του μία μεγάλη καί μοναδική καρδιά.

Μία καρδιά ζεστή σαν μητρική άγκαλιά, για νά μπορεί νά σκουπίζει τά δάκρυα των μοναχικών καί παραμελημένων παιδιών, ξαναφέροντας τή χαρά καί τό γέλιο στα χείλη τους. Μία καρδιά πού αγαπά όλους

.....
Μέσα σέ μία δεκαετία κατορθώνει νά φέρει στην όρθόδοξη κοινότητα περισσότερους από 16.000 κατοίκους τής Μαδαγασκάρης. Κι όλα αυτά, γιατί ό Θεός τόν έκανε άνθεκτικό, γεμάτο ζωντάνια καί θεϊκή ενέργεια, δίνοντάς του μία μεγάλη καί μοναδική καρδιά.
 .....

τους ανθρώπους σπέρνοντας στις καρδιές τους τους σπόρους της χριστιανικής αγάπης. Μία καρδιά πού νά μπορεί νά λαμπρύνει μέ τό φώς τίς ψυχές τοῦ ποιμνίου του καί νά ἐξαφανίζει ἀπό μέσα τους τά σκοτάδια τῆς ἀγνοίας, τοῦ φόβου καί τῶν παιδικῶν τραυμάτων. Μία καρδιά τέλος γεμάτη καλοσύνη, πού μέ τό παράδειγμά της νά καλλιεργεῖ ἀγνά αἰσθήματα, καλές συνήθειες καί θετικές σκέψεις γιά ὑψηλά ιδεώδη, ἠθικά καί πνευματικά.

Ὁμως ὁ Θεός «*κρίμασιν οἷς αὐτός οἶδεν*» θέλησε νά τόν πάρει πρόωρα κοντά Του, μέσα στήν κουστωδιά Του, μέσα στούς χώρους τοῦ Παραδείσου, ἐκεῖ κάπου στίς σκηνές τῶν δικαίων καί τῶν ἀγίων. Ἀπό ἐκεῖ ψηλά δέεται γιά τό ἱεραποστολικό κλίμακιο τῆς Ταναναρίβης, γιά τά πνευματικά του παιδιά στήν Ἑλλάδα, γιά τούς πονεμένους γονεῖς του Στέργο καί Παναγιώτα, γιά τόν ἀδερφό του Ἀνδρέα καί τούς συγγενεῖς του, γιά τούς ἀδελφούς του ἱερωμένους, γιά τούς Μαλωνίτες καί γιά ὅλους ἐμᾶς πού λίγο τόν ζήσαμε, ἀλλά πολύ τόν ἀγαπήσαμε.

Αὐτός ἦταν ὁ Νεκτάριος ὁ γνήσιος, ὁ σωστός, ὁ ἀληθινός λειτουργός τοῦ Ὑψίστου. Ὁ Ἀριστοκράτης τῆς ἠθικῆς, ὁ ἐνσάρκωτης τῶν εἰλικρινῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων. Ὁ Ἰώβ τῆς ὑπομονῆς, τῆς ἐπιμονῆς, τῆς ἀντοχῆς, τῆς καρτερικότητος, τῆς ἀποτελεσματικότητος. Ὁ ποδηγέτης τῆς Ἐπισκοπῆς του, ὁ ὁποῖος εἶχε ὡς ἐπίκεντρο τῆς ζωῆς του τήν ἀγάπη πρὸς τόν Θεό καί τούς ἀνθρώπους. Ὁ αὐτοκράτορας τῆς καλοσύνης, τῆς πραότητος, τῆς ἀγάπης, καί τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας.

Ἀξιότιμοι Κύριοι,

Οἱ ἀκτινοβολοῦσες προσωπικότητες δέν λησμονοῦνται ποτέ, παραμένουν ἀθάνατες, φάροι γιά τούς ναυαγούς, πυξίδες προσανατολισμοῦ καί πολικοὶ ἀστέρες κατεύθυνσης πρὸς τήν Ἰθάκη τῆς σωτηρίας. Ἔτσι θά παραμείνει στή μνήμη μας ὁ μακαριστός Νεκτάριος, ὁ γίγαντας τῆς ἀνθρωπιᾶς, ὁ ἐνάρετος λειτουργός τοῦ Ὑψίστου, ὁ ὑψηπέτης αἰτός τῆς ἀγάπης. Μία ἀκοίμητη λαμπάδα πού θά καίει ἀδιάκοπα ζεσταίνοντας καί φωτίζοντας τούς Μαλωνίτες καί ὅσους μακαρίζουν τήν αἰώνια μνήμη του. ■

Χαριτωμένες διδαχές Γέροντος Παΐσιου Ἀγιορείτου

✿ Ἡ μαύρη γραμμὴ τῆς πιστωτικῆς κάρτας

- Γέροντα, εἶναι κακό νά ἔχει κανεὶς πιστωτικὲς κάρτες;
Ὁ Γέροντας, ἀφοῦ ἐξέτασε τήν κάρτα, ἀπάντησε:
- Ὅχι εὐλογημένε, δέν εἶναι σφράγισμα αὐτό. Ἀλλά βλέπεις αὐτὴ τὴ μαύρη γραμμὴ κάτω ἀπὸ τὸ ὄνομα; Σοῦ ἀρέσει νά φορᾶς πένθος χωρὶς νά ἔχεις κηδεῖα;

✿ Κώλυμα ἱεροσύνης

- Γέροντα, ἀφοῦ ἡ ἐξομολόγηση τὰ σβήνει ὅλα, τότε γιὰ τί αὐτός πού κάνει μεγάλη σαρκικὴ ἁμαρτία δέ μπορεί νά γίνει ἱερέας;
Ἐκείνη τὴ στιγμή ὁ γέροντας ἔτυχε νά κρατᾶει δύο ἀνοξειδωτα κύπελλα πού κερνοῦσε νερό στούς προσκυνητές.
- Δέ μου λές, ἂν τὸ κύπελλο σπάσει καὶ τὸ ἠλεκτροκολλήσω, τότε δέ θά γίνει γερό;
- Ναι, καὶ μάλιστα πιό γερό ἀπὸ ὅ,τι ἦταν πρὶν.
- Τότε, νά πού τὸ ἕνα μέ τὴν κόλληση ἔγινε πολὺ γερό, ἐνῶ τὸ ἄλλο, πού δέν ἔχει κόλληση, δέν εἶναι μὲν τόσο γερό, ἀλλὰ εἶναι ἀπείραχτο. Ὅταν ἔλθει ὁ Βασιλιάς, μέ ποῖο ποτήρι θά τοῦ δώσουμε νά πιεῖ νερό;
- Μέ τὸ δεύτερο, τὸ ἀπείραχτο, πού δέν ἔχει κολληθεῖ.
- Ἐ, γιὰ αὐτὸ κάνουμε ἱερεῖς ἐκείνους, πού δέν ἔκαναν ἁμαρτία, ἀσχετῶς ἐάν δέν εἶναι τόσο θερμοὶ, ὅσο ἐκείνοι πού ἔκαναν ἁμαρτία.

✿ Τὰ ὀνόματα αὐτῶν πού δέν γιορτάζουν

- Γέροντα, πότε γιορτάζουμε; Ὅταν γεννηθήκαμε ἢ ὅταν βαπτισθήκαμε;
- Γιορτάζουμε, ὅταν γιορτάζει ὁ ἅγιός μας, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποῖου πήραμε στό βάπτισμα.
- Τότε, τί γίνεται μέ ὅσους ἔχουν ὀνόματα, πού δέν εἶναι ὀνόματα ἁγίων;
- Ὅσων ἀνθρώπων τὰ ὀνόματα δέν εορτάζουν, αὐτοὶ εἶναι ὑποχρεωμένοι νά ἀγιάσουν!

✿ Νά μὴν τρέχουμε στό Θεό ὀριζόντια ἀλλὰ κάθετα

(Παρατήρηση τοῦ Γέροντα σέ γνωστό του πού ἀσχολιόταν πολὺ μέ τὸ τρέξιμο).
Νά μὴν τρέχουμε ὀριζόντια, ἀλλὰ κάθετα πρὸς τόν Θεό!

✿ Τὸ «φουστάνι» τῆς Παναγίας

- Παππούλη, πῶς νά σωθῶ;
- Νά πιαστεῖς ἀπὸ τὸ φουστάνι τῆς Παναγίας. Δηλαδή, μέ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη, ὅπως αὐτὴ πού ἔχει ἕνα παιδάκι στὴ μάνα του.

✿ Πουλιὰ τοῦ κλουβιοῦ καὶ πουλιὰ τοῦ κλαδιοῦ

Ἐπὶ τὸν κλουβιοῦ καὶ πουλιὰ τοῦ κλαδιοῦ. Κάποιοι μοναχοὶ μοιάζουν μέ τὰ πουλιὰ τοῦ κλουβιοῦ καὶ ἐπιζητοῦν τὰ μοναστήρια (κοινόβια), ἐνῶ ἄλλοι μοιάζουν μέ τὰ πουλιὰ τοῦ κλαδιοῦ καὶ ἐπιζητοῦν μία ἐλεύθερη ζωὴ στὴν ἔρημο. Ἐκεῖ, βέβαια, ὑπόκεινται σέ περισσότερους πειρασμούς.

Ὁ ἅγιος Γεράσιμος ὁ Βυζάντιος

τοῦ Κωνσταντίνου Κώττη, θεολόγου

Βίος

Ὁ ἅγιος Γεράσιμος γεννήθηκε στήν Κωνσταντινούπολη ἀπό γονεῖς εὐσεβεῖς καί ἀπό παιδί διεκρίνετο γιά τό ἦθος, τήν ἐπίδοση καί τήν ἐπιμέλεια στά γράμματα¹. Μαθήτευσε σέ σοφοῦς δασκάλους τῆς πατρίδας του καί λίγα χρόνια μετά τήν ἴδρυση τῆς «Πατριάδας» ἦλθε στήν Πάτμο καί μαθήτευσε κοντά στό μεγάλο διδάσκαλο τοῦ Γένους Μακάριο Καλογερά, ὕστερα ἀπό προτροπή τοῦ Ἀγαπίου Βουλισμᾶ τοῦ Ἰθακήσιου καί τοῦ Μανουήλ Ὑψηλάντη, ὁ ὁποῖος καί τόν συνέστησε στό Μακάριο.

Ἀποφοιτώντας ἀπ' τή Σχολή, προσελήφθη ἀπό τό Μακάριο ὡς ὑποδιδάσκαλος. Δέθηκαν οἱ δύο τους μέ ἀδελφική φιλία καί ἀγωνίζονταν μαζί γιά δεκαπέντε περίπου χρόνια, γιά τήν «παίδευση τοῦ Γένους».

Καί ὅταν ἔγινε «σχολάρχης»², μέ τήν ἴδια σπουδή καί ζήλο ἀγωνίζονταν γιά τή διανοητική καί ἠθική μόρφωση τῶν νέων Ἑλλήνων. Ἔγινε ἔτσι ἅγιος διάδοχος τοῦ μεγάλου διδασκάλου του³.

Ἐπέφερε ὅμως πολλά χρόνια ἀπό λιθίαση καί, ὅταν δέν μπορούσε ἄλλο νά ἐξακολουθήσει τό ἔργο του, ἀναγκάστηκε νά πάει στή Σμύρνη γιά θεραπεία.

Μετά ἓνα ἔτος καί ἀφοῦ δέν ἀπαλλάχθηκε ἀπό τή νόσο, ἐπανέρχεται στήν Πάτμο καί ξαναρχίζει νά διδάσκει, ὅμως, πονώντας. Ὑστερα ἀπό λίγο ἀναγκάζεται ὀριστικά νά διακόψει τή διδασκαλία καί ἀναθέτοντας τή διεύθυνση τῆς Σχολῆς στόν Βασίλειο Κουταληνό, ἔφυγε γιά θεραπεία στήν Κρήτη, ὅπου καί τό 1740 «ἐξεδήμησεν εἰς Κύριον». Στό βιβλίό τῆς Μονῆς πού ἀναφέρεται ὁ θάνατός του, σχολιάζει ὁ χρονογράφος «τί σέ καλέσω, ὦ ἀγιότατε διδάσκαλε; ρίζαν τῆς ὑπομονῆς καί κρηπίδα τῆς ἐγκράτειας καί ταπεινώσεως»⁴.

Ὁ ἅγιος Γεράσιμος ἦταν διαπρεπῆς λόγιος καί διδάσκαλος, ἔξοχος στήν ἀρετή, γι' αὐτό καί συγκαταλέγεται στούς ἁγίους⁵.

Ἐκτός ἀπό τίς ἀρετές τοῦ διδασκάλου, τόν διέκρινε ἡ ἀγνή φιλοπατρία καί ὁ μέγας ζήλος γιά τή θρησκεία, ἀφοῦ ἦταν ἐργάτης τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν καί ταυτόχρονα διδάσκαλος.

Ἡ ἀπλότητα τοῦ τρόπου του, τό ἦθος καί τό φρόνημά του, ἦταν χαρακτηριστικά. Μόλις ἔμαθαν τό θάνατό του οἱ συνάδελφοί του στή Μονή τῆς Πάτμου, πού προῆλθε ἀπό δυσουρία, πῆγαν στήν Κρήτη γιά νά πα-

ραλάβουν τόν ἀνεκτίμητο θησαυρό, ὀλόκληρο τό σῶμα τοῦ ἁγίου, γιά νά ἀποθησαυρισθεῖ στήν Ἱερά Μονή⁶. Οἱ Κρήτες ἀντέδρασαν λέγοντας: «*τηλικούτον θησαυρόν ὄν ἀπέστειλεν ἡμῖν ὁ Παντοκράτωρ Θεός, ἀδύνατον ἵνα δώσωμεν εἰς ἄλλους*». Τότε τοὺς παρακάλεσαν μέ δάκρυα λέγοντας: «*Δότε οὖν καί ἡμῖν τήν ἁγίαν κεφαλὴν τοῦ ὁσίου ἢ μίαν τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ἢ τι ἄλλο μέρος τοῦ ἁγίου σώματος, ὅπως ἔχει τοῦτο ὡς μέγα θησαύρισμα ἡ Ἱερά ἡμῶν Μονή, ἐν ἧ ὁ τμισμακάριστος ἐκείρατο τήν κόμην τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καί τοὺς ἀσκητικούς ἀγῶνας καί πᾶσαν ἀρετὴν κατώρθωσεν ἐν Αὐτῇ καί ἐν τῷ Ἁγίῳ Σπηλαίῳ τῆς ἱερᾶς Ἀποκαλύψεως, ἔνθα ἱερατεύων ἐτύγχανεν*». Ἐκεῖνοι τότε τοὺς εἶπαν: «*Δικαία ἡ αἴτησις ὑμῶν καί ἡμεῖς παραδεχόμεθα, ἀλλά τίς τολμήσει ἀποκόψαι ἢ τήν κεφαλὴν ἢ τι ἄλλο μέρος τοῦ σκήνους;*»⁷.

Συμφώνησαν τότε νά κάνουν «παννύχιον ἀγρυπνίαν» μέ δάκρυα καί παρακλήσεις γι' αὐτό τό σκοπό. Ὅταν γινόταν ἡ ἀγρυπνία, τήν ὥρα τῆς Θείας Λειτουργίας, κατὰ τή διάρκεια τοῦ Χερουβικό Ὑμνου, κόβεται ἡ ἱερά δεξιὰ τοῦ Λειψάνου καί πέφτει στό πάτωμα. Τήν πῆραν τότε οἱ μοναχοὶ τῆς Πάτμου, τήν μετέφεραν στή Μονή τους καί τήν τοποθέτησαν σέ ἐπίχρυση θήκη. Ὑπάρχει μέχρι σήμερα καί ἀποτελεῖ ἱατρεῖο γιά ὅλες τίς ἀρρώστιες τῶν Χριστιανῶν, πού ἔρχονται εὐλαβικά νά προσκυνήσουν.

Ἐγραφε ὁ Γεράσιμος σέ κάποιον: «*Υγίαινε, τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ φρουρούμενος καί φωτιζόμενος καθ' ἐκάστην εἰς κάθε ψυχοφελές ἔργον, εἰς ἀγάπην δηλαδὴ τοῦ Κτίσαντος καί ἀγάπην τοῦ πλησίον καταπατῶν καί καταφρονῶν πάντα ὅσα εὐκαταφρόνητα καί μιμούμενα καπνόν καί ἐωδινήν δρόσον... μιμουῖν πραότητα, καθαρότητα ζωῆς, φιλοπτωχείαν, εὐσπλαγχνίαν, τό κατὰ δύναμιν εἰς τοὺς πτωχοὺς, περιποίησιν εἰς τοὺς ξένους*»⁸.

Συγγράμματα

Ὁ Κωνσταντῖνος Γορδάτος, λόγιος τοῦ ΙΗ' αἰώνα, τόν ὀνομάζει «*ἔμψυχον εἰκόνα καί γέρας τῆς ἀρετῆς*» καί εὐχεται «*πολλοὺς πινας Μακαρίους καί Γερασίμους γενέσθαι τῷ παντὶ ἀδλίῳ γένει ἡμῶν*»⁹.

Ὁ Ζαβίρας ἔγραψε γιά τόν Γεράσιμο ὅτι «*ἔφθασε εἰς ὑψηλὴν ἀρετὴν καί ἀγιότητα βίου*» συνέγραψε δέ πολλά ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον γραμματικά καί θεολογικά, τά

ὅποια ἔμειναν ἀνέκδοτα. Σέ γράμμα του ὁ οἰκουμενικός πατριάρχης Θεοδόσιος Β΄ (1769-1773) «περὶ διαρρυθμίσεως τῶν τῆς Σχολῆς», γίνεται λόγος «περὶ συγγραμμάτων πρωτοτύπων τῶν ἐν τῇ Σχολῇ χρηματισάντων διδασκάλων Μακαρίου καὶ Γερασίμου», ὅμως αὐτά δὲν σώζονται¹⁰. Σέ διάφορους κώδικες Μονῶν ἔχουν βρεθεῖ χειρόγραφα τῆς ἐρμηνείας στό Δ΄ βιβλίον τῆς Γραμματικῆς τοῦ Γαζῆ. Ἐξεδόθησαν: α) «Ἐρμηνεία εἰς τό Δ΄ βιβλίον τῆς Γραμματικῆς τοῦ Θ. Γαζῆ» καί β) «Σχόλια καὶ ἀποσημειώματα», σέ ἀρχαίζουσα γλώσσα, στή Βενετία τό 1756 ἀπό τόν Ἀντώνιο Βόρτολι, μέ ἐπιμέλεια Πεισίδου καί μέ δαπάνη τοῦ μαθητῆ του Ἐφραίμου τοῦ Ἱεροσολύμων. Ἀκολούθησε δεύτερη καί τρίτη ἔκδοση τό 1804, στήν ἴδια πόλη, στό τυπογραφεῖο τοῦ Νικολάου Γλυκέως. Ὁ ἅγιος Γεράσιμος δὲν ἄφησε μόνο τό λαμπρό του παράδειγμα καί τούς ἄξιους μαθητές του, ἀλλά καί ἐπιστολές γεμάτες νοήματα, πού ἀποτελοῦν κειμήλια τοῦ Ἔθνους μας¹¹.

Τιμή

Ἡ φωτεινή μορφή τοῦ Γερασίμου κατατάχθηκε ἀνάμεσα στοὺς ἁγίους. Ἔτσι κάθε χρόνο στίς 7 Ἀπριλίου ὀλόκληρη ἡ Πάτμος, πού φυλά τό ἅγιο χέρι του, καί ἡ Κρήτη, πού διατηρεῖ τό ὑπόλοιπο λείψανό του, γιορτάζουν τήν ἀγία του μνήμη.

Ἀκολουθίες

Ἀκολουθία γιά τόν ἅγιο Γεράσιμο τόν Βυζάντιο συνέγραψαν τό 1780 ὁ ἱερομόναχος Ἰωάννης ὁ ἐν Κεφαλληνίοις, μέ τίτλο «Ποίημα καί μελωδία Πανοσιολογιάτου ἐν διδασκάλοις κ. Ἰωάννου Ἱερομόναχου τοῦ ἐν Κεφαλληνίοις, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1780», πού κυκλοφόρησε ἀπό τίς ἐκδόσεις «Ο ΠΛΑΤΩΝ» Ἀθήνα 1967¹² καί τό 2007 ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ρόδου κ. Κύριλλος στό ἐκδοθέν ὑπό τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου στήν Πάτμο «Πατμιακόν Λειμωνάριον».

1. Γεομ. Ἰωάννη, Ἀσματική Ἀκολουθία Γερασίμου Βυζαντίου, σ. 4.
2. Θ.Η.Ε., τ. 2, σ. 338.
3. Ἀρχ. Μελετίου Γαλανοπούλου. Ἡ Πατμιάς τοῦ Γένους Σχολῆ, σ. 12.
4. Διακ. Χρυσοστόμου Φλωρέντη, Βραβεῖον, Ι. Μ. Ἰωάννου Θεολόγου σ. 104.
5. Θ.Η.Ε., Β΄, σ. 886.
6. Μ. Μαλανδράκη, Ἡ Πατμιάς Σχολῆ, σ. 62.
7. Ἀρχ. Μελετίου Γαλανοπούλου. ὅ. π., σ. 16.
8. Ἀρχ. Μελετίου Γαλανοπούλου. ὅ. π., σ. 19.
9. Ἀρχ. Μελετίου Γαλανοπούλου. ὅ. π., σ. 14.
10. Θ.Η.Ε., τ. 2, σ. 338.
11. Νέος Ἑλληνομνήμων, ΙΑ΄ σ. 307, ΙΓ΄ σ. 446.
12. Γεράσιμος Βυζάντιος, Ποίημα καί μελωδία, Πανοσ/του ἐν διδασκάλοις κ. Ἰωάννου Ἱερομ. τοῦ ἐν Κεφαλληνίοις, ἐν Κων/λει 1780.

Ἡ αἵρεση ὡς ἀναίρεση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος

τοῦ Ἀρχιμ. Μελίτωνος Μπέλλου

Ἡ αἵρεση εἶναι ἡ ἀναίρεση τῆς πραγματικότητας. Εἶναι ἡ ἄρνηση τῆς ἐν Χριστῷ πραγματικότητας, ἡ φυγή ἀπό τήν κατά Θεόν ζωή στήν ἀντίθετη θερμπαλιστική παραδοξολογία πού ὀδηγεῖ στήν σχιζοφρένεια τοῦ ἀτομικισμοῦ καί τῆς ἐπιβουλῆς πάνω ἀπό τό χαρισματικό γεγονός τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἀλήθειας καί τῆς ἐμπειρίας της.

Ἡ αἵρεση δὲν εἶναι μία ἀπλή ὑπονόμηση τῆς Ἐκκλησίας ἢ μία λανθάνουσα ἄποψη γιά τήν Ἐκκλησία, ἀλλά προσπάθεια τοποθετήσεως τῆς προσωπικῆς ἐρμηνείας καί βιώσεως τοῦ γεγονότος πάνω ἀπό αὐτό πού ἤδη ζεῖ τό ἐκκλησιαστικό σῶμα.

Μέ τήν αἰρετική ἀπόκλιση ἔχουμε κατακερματισμό τῆς ἀλήθειας τῆς Ἐκκλησίας στά δόγματά της, πού εἶναι ἀποσαφηνισμένα στίς ἀποφάσεις, στά σύμβολα καί τούς ὅρους τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἀλλά καί σέ ὅλες τίς μορφές τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τό κύριο κομμάτι τῆς ἱστορίας (Ν. Ματσούκα, Δογματική καί συμβολική Θεολογία Γ΄, ἐκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη).

Ἡ ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι πρωτίστως ἐκλογή – ἐπιλογή κάποιων ὑποκειμενικῶν τοποθετήσεων μεμονωμένων προσώπων, ἔστω καί χαρισματικῶν, πού ὑπάρχουν σέ κάποιες ἱστορικές φάσεις τῆς Ἐκκλησίας καί πού «μιλᾶνε» ἀντ’ αὐτῆς.

Ὁ ἀληθινός θεολογικός λόγος βιώνεται ὑπαρξιακά καί χαρισματικά ἀπό τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, γίνεται ἐμπειρία μέσα στή λειτουργική καί μυστηριακή ζωή, τήν κάθαρση καί τόν φωτισμό. Πάνω ἀπ’ ὅλα εἶναι ἡ συνέχεια αὐτῶν πού ἡ πρώτη ἐκκλησιαστική κοινότητα ἔζησε ὡς αὐτήκοος μάρτυρας τῆς ἐνσάρκου παρουσίας τοῦ Θεοῦ – Λόγου, παραμένοντας διαχρονική μαρτυρία καί συμφωνία μέ τό ἐκάστοτε ἱστορικό σῶμα.

Ἡ ὀρθόδοξη διπλή μεθοδολογία τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας, ἐκφρασμένη ἀπό τούς Πατέρες

ὄλων τῶν ἐποχῶν, μᾶς διδάσκει ὅτι πρῶτα ὑπάρχει γέυση τῶν μυστηρίων τῶν διαρκῶν θεοφανειῶν κατὰ τὴν ὁδὸ καὶ τὴν ἐμπειρία τῶν προφητῶν ὡς ἐρμηνεία τῆς θέας τοῦ Θεοῦ – Λόγου «σὺν ὅλῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ» (Πράξ 15,22) καὶ μετὰ ἀκολουθεῖ ἡ θεολογία. Συνεπῶς ἡ ἀπομόνωση, σχετικοποίηση ἢ ἀπολυτοποίηση ἐπιμέρους ὄψεων καὶ διατυπώσεων τῆς καθολικότητας τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τίς αἰρέσεις ἀναιρεῖ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν πληρότητα τῆς ζωῆς καὶ ἀπὸ σχέση τῆ μετατρέπουν σέ ψευδῆ ζωῆ, πλάνη καὶ ἁμαρτία, μηδενισμό καὶ θάνατο.

Ἡ διάσπαση τῆς ἐνότητας ἀπὸ τὴν καθολικὴ ἀλήθεια, ἐκφρασμένη πάντα εὐχαριστιακά καὶ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπο τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, δηλώνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀντιπροσφέρει στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τὴν ἀποτυχία καὶ τὴν ἁμαρτία του ἀρνούμενος νὰ ἐντα-

θεῖ ὡς ὑπαρξὴ στὴ σάρκα τῆς κοινωνίας τοῦ Χριστοῦ, στό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀπολυτοποίηση τῆς διάνοιας καὶ τῆς λογικῆς μέ τὴν ὁποία προσπαθεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ κατανοήσῃ τὸ μυστήριον τῆς Τριάδος, ἀκόμη καὶ οἱ ὁποιοσδήποτε συναισθηματικῆς ἢ ἠθικῆς δυνατότητες, ἀνεξάρτητες ἀπὸ τὸ ἦθος τῆς Ἐκκλησίας, ὀδηγοῦν στὴν αἵρεση, στό χάσμα ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ Θεοῦ. Ἡ αἵρεση εὐαγγελίζεται στὴν πραγματικότητα τὴν θρησκευτικοποίηση τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ ἡ θρησκευτικότητα ἔχει ὡς κύριο γνώρισμά της τὴν ἀτομοκεντρικότητα πού προσπαθεῖ νὰ καλύψει τὸ κομμάτι τῶν μεταφυσικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει γιὰ τὴν κάλυψη ἄλλων ἀτομικῶν ἀναγκῶν. Ὁ ἀτομοκεντρικὸς τρόπος ὑπάρξεως πού ἐπιβάλλεται στὰ ὄρια καὶ τοῦ δικοῦ μας πλέον ἐκδυτικοποιημένου πολιτισμοῦ, ἀναιρεῖ ἄρδην τὴν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας, δίχως νὰ μάχεται ἢ νὰ ἀλλοιώνει τὴν διατύπωση αὐτῆς τῆς ἀλήθειας. Ἡ ἀλήθεια ἀπὸ ἐμπειρικὸ γεγονὸς καθολικῆς σχέσης γίνεται ἀντικείμενο διανοητικῆς ἐπεξεργασίας.

Ὁ ἐγκλωβισμός, ὅμως, στὴν ἀτομοκεντρικότητα, καὶ κατὰ συνέπεια στὴν ὑποκειμενικότητα τῆς ἀλήθειας, ἀπαξιώνει τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο ἀπὸ τὴν ὑποκειμενικότητα τῆς ἀτομοκρατίας μέ τὸν ἐγκεντρισμό του στὸν τρόπο ὑπάρξεως τῆς σχέσεως μέ τὸν Χριστό ὁ ὁποῖος ἐνσαρκώνει τὴν Ἐκκλησία καὶ ἀποκαλύπτει τὴν ἀλήθεια ὡς καθολικὴ πλέον κοινωνία. «Ἡ ἀλήθεια τοῦ εἶναι, ἡ ἀλήθεια κάθε ὑπαρκτῆς καὶ ὑπαρκτικῆς πραγματικότητας συγκεφαλαιώνεται σέ ἓνα

δυναμικὸ «γίνεσθαι», στό γεγονὸς τῆς σχέσης τοῦ προσωπικοῦ Θεοῦ μέ τὸ πρόσωπο τοῦ ἀνθρώπου» (Χρήστου Γιανναρά, Ἀλήθεια καὶ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἐκδ. Γρηγόρη).

Στὸ ἀγωνιώδες ἐρώτημα: ποιά σχέση ὑφίσταται μεταξύ Θεοῦ καὶ κόσμου, ἡ Ὁρθοδοξία ὡς ὀρθοπραξία ξεκινώντας ἀπὸ τίς εἰκονικῆς περιγραφῆς τοῦ ἀπρόσιτου καὶ ταυτόχρονα προσεγγιζομένου Θεοῦ τῆς Α. Γ. καὶ κάνοντας τὴν θεμελιώδη διάκριση κτιστοῦ – ἀκτίστου δέχεται τὴν ἄμεση καὶ ἐνεργειακὴ σχέση Θεοῦ καὶ κόσμου. Οἱ ἄκτιστες Τριαδικές ἐνέργειες παρέχουν στὸν κόσμο τὸ εἶναι, τὸ ζῆν, τὸ λόγο καὶ τὴν τελείωση κατὰ τίς δεκτικότητες τῶν ὄντων. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ὡς πίστη θεμελιώνει τὴν ἀνακαινιστικὴ, μεταμορφωτικὴ καὶ θεραπευτικὴ ἐνέργεια τῆς ἀποκάλυψης στὴν κτίση καὶ τὴν ἱστορία. (Ν. Ματσούκα,

Δογματικὴ καὶ Συμβολικὴ Θεολογία Γ', ἐκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη).

Τὸ ἐμπειρικὸ αὐτὸ δεδομένο τῆς ζωῆς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος ἀρνεῖται κάθε αἵρεση, ἀναζητώντας τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν σωτηρία–γνώση στὴν διανοητικὴ κατανόηση, στὴν συναισθηματικὴ βίωση καὶ τὴν ἠθικὴ ἐφαρμογῆ. Στὴν Ἐκκλησία ἡ ἐμπειρία τοῦ προσώπου ἐκφράζεται ὡς γνώση μέσα ἀπὸ τὴν ἀναπτυσσόμενη σχέση μέ τὸν Θεό, δίχως ὥστόσο νὰ χάνεται ἡ ἑτερότητα καὶ ἡ διαφορετικότητα τοῦ ἄλλου. Ἀντί-

θετα ἀπὸ ὁποιαδήποτε θεωρία μηδενισμοῦ τοῦ προσώπου, ἐδῶ ἔχουμε αὐθυπέμβαση, ἀγαπητικὴ προσφορά καὶ ἀνάδειξη τοῦ προσώπου ὡς ἀληθινοῦ.

Ἔτσι μπορούμε νὰ μιλάμε γιὰ βίωμα πρωτίστως τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ, καὶ στὴ συνέχεια τὴν καταγραφή τοῦ βιώματος σέ δόγματα. Τὰ δόγματα τῶν Συνόδων δέν εἶναι ὑποκειμενικῆς θεωρίας, ἀλλὰ τὰ ὄρια τῆς ἀλήθειας πού βιώνει ἡ Ἐκκλησία ὡς σῶμα καὶ πού τὰ ὀνομάζει «ὄρους». Αὐτὰ τὰ ὄρια προστατεύουν καὶ ὀροθετοῦν τὴν ἀλήθεια ὡς πρὸς τὴν πλάνη καὶ τὴν αἵρεση, δηλαδή ἀπὸ τὴ μὴ-Ἐκκλησία, ὡς πρὸς τὸν τρόπο ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου τῆς πτώσης. Οἱ συνοδικοὶ «ὄροι» καὶ οἱ λειτουργικῆς ὁμολογίες τῆς πίστεως εἶναι «σύμβολα» τῆς ἀλήθειας, «συμβάλουν» τὴν προσωπικὴ ἐμπειρία στὴν κοινὴ ἐμπειρία καὶ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ διατύπωση τῆς ἀλήθειας πού ἀπλῶς «ὀρίζει» καὶ διαστέλλει ἀπὸ τὸν τρόπο ὑπάρξεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸ τὸν τρόπο ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου τῆς ἁμαρτίας, συνεπάγεται ὅτι τὰ κριτῆ-

ρια για τήν ὀρθή διατύπωση καί ἔκφραση τῆς ἀλήθειας δέν μπορεῖ νά εἶναι ποσοτικά, ἀλλά μόνο κριτήρια καθολικότητας τῆς ἀλήθειας. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἕνα πρόσωπο-μέλος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος μπορεῖ νά σώζει στό πρόσωπό του καί νά σαρκώνει στή ζωή του καί στόν τρόπο ἐκφράσεώς του σύνολη τήν πίστη καί τήν ἀλήθεια, «τόν ὅλον Χριστόν», τόν καθολικό τρόπο ὑπάρξεως τῆς Ἐκκλησίας. Θυμόμαστε ἐδῶ ἐνδεικτικά ὡς ἱστορικά παραδείγματα τόν Μέγα Ἀθανάσιο, τόν Ἅγιο Μάξιμο τόν Ὁμολογητή καί τόν Ἅγιο Μάρκο Ἐφέσου τόν Εὐγενικό, πού διέσωσαν τήν Ἐκκλησιαστική ἀλήθεια ὡς προσωπικό – καθολικό γεγονός. Μία σύνοδος ἐπισκόπων, γιά νά ἀνακηρυχθεῖ οἰκουμενική καί νά ἔχουν οἱ ἀποφάσεις τῆς δεσμευτικό χαρακτήρα γιά τή ζωή τῶν πιστῶν καί τήν ἱστορική πορεία τῆς Ἐκκλησίας, πρέπει νά ἀναγνωρισθεῖ ὡς ὀρθόδοξη ἀπό

.....
 τήν συνείδηση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει νά μᾶς δεῖξει μέσα ἀπό τίς σελίδες τῆς συνόδου μέ πολυάριθμους ἐπισκόπους, πού διεκδίκησαν τόν τίτλο τῆς οἰκουμενικότητας, ἀλλά οἱ ἀποφάσεις τους δέν ἀναγνωρίσθηκαν ἀπό τήν Ἐκκλησία. Σύμφωνα μέ τά παραπάνω, συνοψίζοντας τό μονοειδές τῶν αἱρέσεων, μπορούμε νά ποῦμε ὅτι οἱ Πατέρες ὡς ἐπίσκοποι μίας τοπικῆς Ἐκκλησίας ἔχουν ὡς βασική προϋπόθεση συμμετοχῆς τους στήν Σύνοδο τήν μεταφορά τῆς ἐμπειρίας καί τῆς αὐτοσυνει-

δησίας τοῦ ποιμνίου τους πού ζεῖ στήν ἐκκλησιαστική Τριαδοκεντρική ζωή, δίχως ἀποκλίσεις. Εἶναι τά «στόματα» τῆς τοπικῆς ἐκκλησίας καί ταυτόχρονα φορεῖς τῆς καθολικῆς ἀλήθειας τῆς σωτηρίας, ὥστε μετά βεβαιότητος νά ἀποφαίνονται συνοδικά «ὅτι ἔδοξεν τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καί ἡμῖν».

Ἡ αἵρεση, ὅπως εἰπώθηκε παραπάνω, εἶναι ἡ ἀκοινωνησία, ἡ μή σχέση μέ τήν καθολική ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας, τό καθημερινό της ἥθος καί τήν ἐμπειρία της, μέ ἀπρόβλεπτες σωτηριολογικές συνέπειες γιά τόν ἄνθρωπο: «ἔλυε τά μέλη τῆς ἀληθείας», ὅπως ἔλεγε ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος. (Ἐλεγχος καί ἀνατροπή τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, 1, 8,1 P. G. 7, 521 A.). Οὐσιαστικά δηλαδή ἡ Ἐκκλησία καλεῖ τόν ἀποκλίναντα σέ αἵρεση, σέ κοινωνία-σχέση μ' αὐτήν καί ὁ ἴδιος θεληματικά ἀποκόβεται ἀπό τό κοινό ποτήριο, ἀπό τήν εὐχαριστιακή σύναξη, στηριζόμενος ἀποκλειστικά καί μόνο στό ἑωσφορικό «ἴδιον θῆλημα», στόν δικό του

τρόπο ζωῆς, πού τόν διατυπώνει ὡς σκέψη διάφορη ἀπ' αὐτήν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας. Παρόλα αὐτά ἡ Ἐκκλησία κάνει μία σαφῆ διάκριση διά στόματος Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου: «δέν πολεμᾶμε τόν αἵρετικό, ἀλλά τήν αἵρεση», «οὐ τόν ἄνθρωπον ἀλλά τήν πλάνην» (P.G. 50, 70).

Γιά τήν Ἐκκλησία, συνοψίζοντας, ἔχει τεράστια σημασία, ὅτι ἡ ἀνθρώπινη ὑπαρξη βρῖσκει σωτηρία στήν κοινωνία τῆς ἀγάπης, καί ὄχι στόν ἀτομισμό τῆς αἵρεσης. Ἡ σωτηρία εἶναι νίκη κατά τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου, καί ὄχι ἀποτέλεσμα κρυφῆς γνώσης, προνόμιο ἑνός στενοῦ κύκλου ἐκλεκτῶν, ὅπως δίδασκαν οἱ Γνωστικοί. Ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά θεωρεῖ, νά γίνεи Θεός «κατά χάριν» ἔχοντας σχέση μέ τόν Τριαδικό Θεό, καί ὄχι νά μένει κλεισμένος στά ὅρια τοῦ ἑαυτοῦ του, ὅπως δίδασκαν ὁ Ἄρειος καί ὁ Νεστό-

ριος. Τό θεῖο καί τό ἀνθρώπινο, Θεός καί ἄνθρωπος περιχωροῦνται στό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, χωρίς νά καταργεῖ τό ἕνα τό ἄλλο, ὅπως δίδασκε ὁ Εὐτύχιος. Ὁλόκληρος ὁ ἄνθρωπος ὡς ἐνιαία ψυχοσωματική ὄντοτητα μετέχει στήν ζωή τῆς χάρης καί τοῦ ἁγιασμοῦ, καί ὄχι μόνο ἕνα κομμάτι του, ὅπως ἔλεγαν οἱ Εἰκονομάχοι. Ἡ σωτηρία δέν εἶναι ἀποτέλεσμα φαινομενικῶν ἀτομικῶν ἐπιτηδευμένων δυνατοτήτων μέ ἀποστασιοποίηση ἀπό τόν κόσμο, ὅπως διδάσκει ὁ πιετισμός – εὐσεβισμός τοῦ σήμερα, ἀλλά εἶναι καρπός τῆς ἀληθινῆς σχέσεως τοῦ αὐθεντι-

κοῦ ἀνθρώπου μέ τόν αὐθεντικό, καί ὄχι παραποιημένο Τριαδικό Θεό μέσα στόν κόσμο, πού μεταμορφώνει μέ τήν μετάνοιά του ἐντός τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος.

Οἱ αἵρέσεις δέν σταμάτησαν νά ὑπάρχουν καί νά ταλανίζουν τήν Ἐκκλησία. Τά ἐρωτήματα γιά τήν σχέση τοῦ Θεοῦ καί τοῦ κόσμου ἐξακολουθοῦν νά ὑπάρχουν. Ἡ Ἐκκλησία γνωρίζει μέσα ἀπό τήν μακρά ἱστορία της ὅτι ἡ αἵρεση εἶναι ἀναίρεση τοῦ κοινοῦ τρόπου ὑπάρξεως τῆς προσωπικῆς κοινωνίας καί σχέσης, τῆς κοινωνίας ζώντων καί τετελειωμένων, ἁμαρτωλῶν καί ἁγίων. (X. Πανναρᾶ, Ἀλήθεια καί ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἐκδ. Γρηγόρη). Γι' αὐτό καί εὐχεται: «...Παῦσον τά σχίσματα τῶν Ἐκκλησιῶν... τὰς τῶν αἱρέσεων ἐπαναστάσεις ταχέως κατάλυσον τῇ δυνάμει τοῦ Ἁγίου σου Πνεύματος» (Εὐχή Μ. Βασιλείου – Θ. Λειτουργίας, Ἱερατικόν, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος). ■

Οἱ Πατέρες ὡς ἐπίσκοποι μίας τοπικῆς Ἐκκλησίας ἔχουν ὡς βασική προϋπόθεση συμμετοχῆς τους στήν Σύνοδο τήν μεταφορά τῆς ἐμπειρίας καί τῆς αὐτοσυνειδησίας τοῦ ποιμνίου τους πού ζεῖ στήν ἐκκλησιαστική Τριαδοκεντρική ζωή, δίχως ἀποκλίσεις.

ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΣΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ

του Άρχιμ. Νεκταρίου Πόκια

Ἐκεῖ ἐκαθήσαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν

ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τὴν Σιών...

Τό νά ἐπισκεφθεῖ κανεῖς τὰ Ἱεροσόλυμα καί νά πατήσῃ στα ἁγιασμένα χώματα πού ἐβάδισε, ἐκήρυξε καί ἐθαυματούργησε ὁ ἀρχηγός καί τελειωτής τῆς πίστεώς μας Ἰησοῦς Χριστός, εἶναι ἓνα τάμα ζωῆς.

Αὐτό τό τάμα ζωῆς πραγματοποιήσαμε καί ἐμεῖς Ἱερεῖς καί λαϊκοί, ἀπό τίς 12-16 Μαΐου, μέ ἐπικεφαλῆς τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη μας κ. Κύριλλο.

Ἀφορμή στάθηκε ἡ ἔντονη ἐπιθυμία τοῦ 1^{ου} Κ.Α.Π.Η. Ρόδου ἐδῶ καί ἀρκετό καιρό νά πραγματοποιηθεῖ αὐτό τό προσκύνημα στους Ἁγίους Τόπους μέ τήν συνοδεία τοῦ Μητροπολίτου μας.

Ἀνάμεικτα τά συναισθήματα πού διακατεῖχαν τούς 250 προσκυνητές πού ξεκινήσαμε τό πρωινό τῆς Δευτέρας 12 Μαΐου μέ εἰδική πτήση τσάρτερ ἀπευθείας ἀπό τό Ἀεροδρόμιο Διαγόρας τῆς Ρόδου γιά τό Τέλ-Ἀβίβ. Πολλοί ἦταν αὐτοί πού γιά πρώτη φορά ἔκαναν τό ὄνειρό τους πραγματικότητα. Ἡ ἀναστάσιμη περίοδος προσφερόταν γιά ἔντονα βιώματα ἀλλά καί γιά μοναδικές καί ἀνεπανάληπτες στιγμές καθώς πατούσαμε σέ μέρη πού μόνο ἀπό τό ἅγιο καί Ἱερό μας Εὐαγγέλιο εἶχαμε ἀκούσει.

Συγκίνηση, χαρά, ἀλλά καί δάκρυα ἀπό πολλούς ἦταν τὰ ἐμφανῆ συναισθήματα, ὅταν ἐπισκεφθήκαμε τόν Παναγιο Τάφο. Στό Ναό τῆς Ἀναστάσεως τόν ἀρχαιότερο καί σπουδαιότερο ἀπό θρησκευτικῆς ἀπόψεως Ναό τῆς χριστιανοσύνης ἀναλογισθήκαμε τό ὅτι μέσα σ' αὐτόν σταυρώθηκε, ἐτάφη καί ἀνέστη ἐκ νεκρῶν ὁ Σωτήρας τοῦ κόσμου. Αὐτόματα πέρασε ἀπό τό νοῦ μας ἡ ἱστορική διαδρομή, ἀλλά καί ἡ ἀνακούφιση καί ἡ παραμυθία τήν ὁποία βρῆκαν ἑκατομμύρια πιστῶν πού τόν ἐπισκέφθηκαν στό διάβα τῶν αἰῶνων. Ἰδιαίτερα γιά τούς κληρικούς, πού συνοδεύαμε τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη μας, θά μείνει ἀνεξίτηλη στή μνήμη μας ἡ τέλεση τῆς Μεσονυκτικῆς Θείας Λειτουργίας στό κουβούκλιο τοῦ Παναγίου Τάφου. Τέτοιες στιγμές δέν χρειάζονταν πολλά λόγια. Τό μόνο πού μπορούσαμε μυστικά νά ἀναφωνήσουμε μέ αἴσθηση συγκίνησης καί κατάνυξης ἦταν ὁ ὕμνος τοῦ Μεγάλου Σαββάτου: «*Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βροτεία καί στήτω μετὰ φόβου καί τρόμου...*».

Ἀκολουθήσαμε τὰ βήματα τοῦ Ἰησοῦ προσκυνώντας

ΣΤΟΝ ΠΑΝΑΓΙΟ ΤΑΦΟ

ὅλα τὰ προσκυνήματα πού βρίσκονται στό χῶρο τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως. Τήν Ἁγία Ἀποκαθήλωση, τόν τόπο τῶν μυροφόρων γυναικῶν, τόν τάφο τοῦ Ἰωσήφ, τήν Κολώνα τῆς Φραγκέλλωσης, τό Παρεκκλήσι τῶν Κλαπῶν, τό Παρεκκλήσι τοῦ Ἀκάνθινου Στεφάνου, τό Παρεκκλήσι τοῦ Ἀδάμ, τόν Φρικτό Γολγοθά. Κατόπιν διανύσαμε τήν ὁδό τοῦ μαρτυρίου. Μέ συγκίνηση ἀκούγαμε τούς ξεναγούς νά μᾶς ἐξηγοῦν καθετί, ἀναφέροντάς μας ἀπό τό Ἅγιο Εὐαγγέλιο διάφορα γεγονότα πού συνέβησαν σ' αὐτά τὰ ἁγιασμένα μέρη τὰ ὁποῖα μέ τὰ ἴδια μας τὰ μάτια βλέπαμε.

Ἡ Γεθσημανῆ καί ὁ τάφος τῆς Παναγίας μας μέ τὰ 48 σκαλοπάτια πού κατεβήκαμε γιά νά προσκυνήσουμε, ἀλλά καί ἡ θαυματουργῆ Εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Ἱεροσολυμίτισσας πού ἀσπασθήκαμε μέ τήν γλυκιά μορφή τῆς μᾶς ἔδωσαν ἐλπίδα, θάρρος, δύναμη καί μᾶς ἐνίσχυσαν ἐσωτερικά.

Ἰδιαίτερη συγκίνηση ὁμως δοκιμάσαμε κατὰ τήν πρωινή Θεία Λειτουργία πού τελέσαμε στή Βηθλεέμ. Στό σπήλαιο τῆς Γεννήσεως δέν μπορούσαμε νά μείνουμε

ΣΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΣΤΗ ΒΗΘΛΕΕΜ

άσυγκίνητοι, αναλογιζόμενοι ότι στο σημείο αυτό γεννήθηκε από την Παρθένο Μαρία ο Ήσους μας Χριστός. Στο δεξιό μέρος του Σπηλαίου είδαμε την Άγια Φάτνη, όπου σύμφωνα με την παράδοση τοποθέτησε η Παναγία τον νεογέννητο Χριστό πάνω σε άχυρα για να ζεσταθεί.

Οί επισκέψεις στο Μοναστήρι του Άββᾶ Θεοδοσίου του Κοινοβιάρχου και στις Ίερές Μονές Τιμίου Σταυρού και Προφήτου Ἡλίου μᾶς χάρισαν στιγμές μοναδικές. Ὅμως στή Λαύρα του Ἁγίου Σάββα μέσα στή καρδιά τῆς ἐρήμου τῆς Ἰουδαίας ζήσαμε ἔντονες συγκινήσεις. Μέχρι σήμερα διατηρεῖται τό σπήλαιο πού ἔζησε ὁ Ἅγιος Σάββας ἀσκούμενος γιά πολλά χρόνια. Μέσα στό Ναό ἀσπασθήκαμε τό ἄφθαρτο Σκήνωμα του Ἁγίου Σάββα πού σύμφωνα μέ τήν παράδοση τό 1099 μ.Χ. τό πήραν οἱ Σταυροφόροι στή Βενετία καί μετά ἀπό ἑννιά αἰῶνες, τό 1965, ἀναγκάστηκαν νά τό ἐπιστρέψουν μετά ἀπό ἐπανελημμένες αἰτήσεις του Ἁγίου. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας ἐτέλεσε Παράκληση καί ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς π. Εὐδόκιμος μᾶς εἶπε γιά τό ἱστορικό τῆς Μονῆς πού στέκει ἀγέρωχη στήν καρδιά τῆς ἐρήμου περιμένοντας τούς ἀπανταχοῦ προσκυνητές.

Σέ ὄλους μας ἀξέχαστη θά μείνει καί ἡ τελετή του Ἁγιασμοῦ στόν Ἰορδάνη Ποταμό. Ἀναβαπτισθήκαμε στά ἰορδάνεια νάματα καί ψάλλαμε ὄλοι μαζί τό γνωστό Ἀπολυτίκιο «*Ἐν Ἰορδάνη βαπτιζόμενου σου, Κύριε...*».

Στό ὄρος Θαβώρ πού σύμφωνα μέ τήν παράδοση εἶναι τό ὄρος ὅπου ὁ Χριστός, λίγο πρὶν τό πάθος Του, πήγε μέ τούς Ἀποστόλους Πέτρο, Ἰάκωβο καί Ἰωάννη καί μεταμορφώθηκε μπροστά τους, ἀνεβήκαμε ὄχι μόνο τοπικά ἀλλά καί τροπικά.

Στή Κανά θυμηθήκαμε τό πρῶτο θαῦμα πού ἔκαμε ὁ Χριστός μεταβάλλοντας τό νερό σέ κρασί. Εἶδαμε τίς δύο λίθινες ὑδρίες πού σώζονται μέχρι σήμερα μέσα στό Ναό καί προμηθευτήκαμε κρασί σέ ἀνάμνηση του πρώτου θαύματος του Χριστοῦ.

Στό Σαραντάριο ὄρος ἀνεβήκαμε μέ ἀφόρητη ζέση. Θυμηθήκαμε ὅτι ὁ Χριστός νῆστεψε σαράντα μέρες καί σαράντα νύκτες πειραζόμενος ἀπό τό διάβολο τρεῖς φορές. Προσκυνήσαμε ἐπίσης τήν πέτρα πάνω στήν ὁποία κάθισε ὁ Κύριος. Ἀπό τό σημείο αὐτό ὁ

διάβολος ἔδειξε στό Χριστό ὄλα τά βασίλεια του κόσμου.

Ἡ Ἱερά Μονή του Ἁγίου Γερασίμου, ἡ συκομορέα του Ζακχαίου καί ἡ Μονή του Προφήτου Ἐλισσαίου, τό ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ὄλα αὐτά τά πανάγια προσκυνήματα μᾶς ἔφεραν στό νοῦ τά εὐαγγελικά γεγονότα, γεμίζοντας τίς ψυχές μας μέ ἀνείπωτη ἀγαλλίαση.

Ἡ τελευταία μέρα, πρὶν τήν ἐπιστροφή, μᾶς ἐπιφύλασσε τήν ιδιαίτερη εὐλογία νά πάρουμε τήν εὐχή του Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ.κ. Θεοφίλου. Στόν λόγο του ἀπλός, στούς τρόπους προσηνής, στό πρόσωπό του ζωγραφισμένη ἡ ἀγωνία γιά τή λει-

ΣΤΟΝ ΙΟΡΔΑΝΗ ΠΟΤΑΜΟ

ΜΕ ΤΟΝ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ψανδρία τών Παναγίων προσκυνημάτων. Είπε μεταξύ άλλων ο Μακαριώτατος: «Μέ τή χαρά καί τήν εὐφροσύνη τοῦ Ἀναστάτου Κυρίου σᾶς ὑποδεχόμεθα ὑπό τήν πνευματική ἡγεσία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ρόδου κ.κ. Κυρίλλου, ἐδῶ στήν Ἁγία Πόλη Ἱερουσαλήμ καί στό παλαιάτο Πατριαρχεῖο τῶν Ἱεροσολύμων. Ἡ παρουσία σας ἐδῶ μέ τήν προσκυνηματική αὐτή θεωρία, τήν ὁποία ἐπιτελεῖτε, εἶναι εὐλογία μέν γιά σᾶς, γιατί ὁ Θεός σᾶς ἀξίωσε ἀφενός νά ἐπισκεφθεῖτε τοὺς Ἁγίους τόπους, ἀφετέρου νά ἀξιωθεῖτε νά γίνετε κοινωνοί τῆς χάριτος, τῆς εὐλογίας καί τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν παναγίων προσκυνημάτων, ἰδιαίτερος τοῦ τάφου τοῦ Χριστοῦ. Ἡ παρουσία σας εἶναι ἐπίσης εὐλογία γιά τήν ἁγιοταφική μας ἀδελφότητα, διότι ἐνισχύει τή δική μας ἀποστολή καί διακονία. Ὡς γνωστόν, τά πανάγια προσκυνήματα διαφυλάχθηκαν διαμέσου τῶν αἰώνων καί διατηρήθηκαν ὄχι ἀπλῶς ὡς χῶροι προσκυνηματικοί, ἀλλά καί ὡς χῶροι ἁγιασμοῦ καί εὐλογίας, χάρις στήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ καί χάρις στίς θυσίες τίς ὁποῖες διά μέσου τῶν αἰώνων ὑποβάλλεται ἡ ἁγιοταφική ἀδελφότητα. Ἡ σημασία τοῦ προσκυνήματός σας στήν ἁγία γῆ, ἰδιαίτερος στήν Ἱερουσαλήμ, ὀφείλεται εἰς τό γεγονός ὅτι ἤρθατε ἐδῶ, ἀφενός μέν νά ἀναβαπτισθεῖτε, νά ἀνακαινισθεῖτε πνευματικῶς, ἀφετέρου νά ψηλαφίσετε μέ τά ἴδια σας τά χέρια ὅλα αὐτά τά προσκυνήματα, αὐτούς τοὺς τόπους πού ἀποτελοῦν τά ἀδιάψευστα, ἀναντίρρητα καί ἱστορικά τεκμήρια τῆς πίστεώς μας εἰς Χριστόν Ἐσταυρωμένον καί Σεσαρκωμένον. Πανθομολογουμένως ἀναγνωρίζεται ὅτι, ἂν δέν ὑπῆρχε ἐδῶ ἡ ἁγιοταφική ἀδελφότητα, πολλά ἐκ τῶν προσκυνημάτων εἴτε θά εἶχαν

ἐξαφανιστεῖ, εἴτε θά εἶχαν μετατραπῆ σέ χώρους τουριστικούς ἢ ἀρχαιολογικούς. Εἴμαστε εὐγνώμονες στόν Ἅγιο Τριαδικό Θεό γι' αὐτή τή μεγάλη εὐλογία, γι' αὐτό τό μεγάλο προνόμιο πού ἔχει τό γένος μας καί τό ἔθνος μας». Καταλήγοντας ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων μᾶς εἶπε: «Ἡ ἐπίσκεψή σας ἐδῶ στοὺς Ἁγίους Τόπους ὀνομάζεται προσκυνηματική θεωρία, πού σημαίνει ὅτι ἤρθατε νά δεῖτε μέ τά φυσικά σας μάτια ὅλα ὅσα ἔχουν σχέση μέ τό μυστήριό τῆς πίστεώς μας. Τό προσκυνήμα σας θά ἀποβεῖ ὄντως πνευματικῶς ὠφέλιμο, ἐάν συμβάλλει στό νά ἀξιωθοῦμε καί τῆς ἄλλης θεωρίας, πού εἶναι καί ὁ ἀπώτερος καί ὁ μοναδικός σκοπός τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ ἄλλη θεωρία εἶναι ἡ θεωρία τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ ἔνωσις μας μέ τόν Θεό».

Ἡ ἄλλη θεωρία εἶναι ἡ θεωρία τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ ἔνωσις μας μέ τόν Θεό».

Ὁ Μητροπολίτης Ρόδου ἀντιφώνησε λέγοντας: «Μακαριώτατε, ἐρχόμεστε σήμερα κατά τήν τελευταία ἡμέρα, λίγο πρὶν τήν ἀναχώρησή μας γιά τό ἀεροδρόμιο, ὥστε ἡ εὐχή σας νά ἔλθει ὡς ἐπιστέγασμα τῆς ὅλης πνευματικῆς μας πορείας αὐτές τίς ἡμέρες στά προσκυνήματα τῶν Ἁγίων Τόπων. Γίναμε κοινωνοί τῶν προσδοκιῶν καί τῶν προσπαθειῶν σας, οὕτως ὥστε αὐτά τά πανάγια προσκυνήματα νά μὴ γίνουν ἀρχαιολογικοί ἢ τουριστικοί χῶροι. Προσευχόμεθα ταπεινῶς ὁ Θεός νά στηρίξει τή Μακαριότητά σας καί τήν παλαιάτο ἁγιοταφική ἀδελφότητα, ὥστε μέ δύναμη καί σθένος χάριτος νά δίνετε τόν προσωπικό σας ἀγώνα καί νά εἴστε βέβαιοι ὅτι κι ἐμεῖς ταπεινῶς προσευχόμεθα καί σᾶς σκεπτόμεθα καί σᾶς ἀγαπάμε καί νοερῶς εἴμαστε πάντοτε στό πλευρό σας δίπλα στό ἀγώνα σας καί στήν προσπάθειά σας. Σᾶς εὐχαριστοῦμε, Μακαριώτατε, καί εὐχόμεστε νά εἴσθε στερεωμένος στό θρόνο Σας, νά διαποιμαίνετε ἐπί ἔτη πολλά τήν Σιωνίτιδα Ἐκκλησία καί νά εὐχεσθε γιά ὅλους ἐμᾶς στίς καθημερινές σας προσευχές καί δεήσεις στόν Πανάγιο Τάφο».

Αὐτό ἦταν μέσα σέ λίγες γραμμές τό Ὀδοιπορικό στοὺς Ἁγίους Τόπους, πού πραγματοποιήσαμε ἀπό τίς 12-16 Μαΐου. Εὐχαριστοῦμε θερμά τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη μας πού ἔδωσε σέ ὅλους τήν εὐκαιρία νά ἀναβαπτισθοῦμε στήν πνευματική κολυμβήθρα τῶν βιωμάτων τῆς πίστεώς μας καί νά μετουσιώσουμε στήν πεζή καθημερινότητα, πού μᾶς περιμένει, ἀνεξάντλητες ἐμπειρίες πνευματικῆς ὠφέλειας. ■

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

ΧΡΟΝΙΚΑ - ΕΙΔΗΣΕΙΣ

*του κ. Έλευθερίου Χρυσόχου, Γραμματέως του Γραφείου εκπροσωπήσεως
του Οικουμενικού Πατριαρχείου στην Αθήνα*

► Τήν γενέτειρά του Ίμβρο επισκέφθηκε, από 2 έως 4 Απριλίου, ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος. Κατά τήν ἐκεῖ παραμονή του επισκέφθηκε ἐθιμοτυπικά τόν Ἐπαρχο καί τόν Δήμαρχο τοῦ νησιοῦ, ἐπικοινωνήσε μέ τούς κατοίκους καί ἐπισκέφθηκε ναούς καί ἐξωκλήσια τά ὁποῖα ἀνακαινίζονται μέ μέριμνα τοῦ ποιμενάρχου τοῦ νησιοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Ίμβρου καί Τενέδου κ. Κυρίλλου.

► Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἐπισκέφθηκε, τήν 11η Ἀπριλίου, ὁ Πρόεδρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐπιτροπῆς κ. Jose Manuel Barroso, συνοδευόμενος ἀπό ὑψηλόβαθμα στελέση τῆς Ἐπιτροπῆς. Τήν 19η Ἀπριλίου τά Πατριαρχεῖα ἐπισκέφθηκαν ὁ Ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος κ. Θεόδωρος Κασσίμης καί ὁ Ὑφυπουργός Οἰκονομίας κ. Ἀντώνιος Μπέζας, ἐνῶ τήν 22α τοῦ ἰδίου μηνός μετέβη στό Φανάρι ἡ Ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Αὐστρίας κ. Ursula Plassnik. Ὅλοι οἱ ὑψηλοὶ ἐπισκέπτες ἔγιναν δεκτοί ἀπό τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη καί συζήτησαν ἐπίκαιρα θέματα, ἐκφράζοντας τήν ἀμέριστη συμπαράστασή τους στό ἔργο καί τήν ἀποστολή τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας.

► Ἐντός κλίματος κατανύξεως, ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καί λαμπρότητος ἐορτάσθηκε ἡ λαμπρόφορος Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου στά Πατριαρχεῖα. Καθ' ὅλη τή διάρκεια τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Ἑβδομάδος ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης χοροστάτησε τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν. Τό βράδυ τῆς Ἀναστάσεως ὁ Πατριάρχης ἀπηύθυνε ἐόρτιο μήνυμα πρὸς τούς ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξους καί στή συνέχεια προέστη τῆς πανηγυρικῆς Θείας Λειτουργίας. Τήν Κυριακή τοῦ Πάσχα τελέσθηκε ὁ Ἐσπερινός τῆς Ἀγάπης καί ὁ Πατριάρχης διένειμε τά πασχαλινὰ αὐγά σέ ὄλους τούς πιστούς.

► Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο καί τήν Α. Θ. Π., τόν Πατριάρχη, ἐπισκέφθηκαν τήν 2α Μαΐου οἱ κ.

κ. Ion Iliescu καί Emil Constantinescu, πρῶην Πρόεδροι τῆς Δημοκρατίας τῆς Ρουμανίας, οἱ ὁποῖοι καί εἶχαν ἐγκάρδια συνομιλία μέ τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη.

► Ἐπίσημη ἐπίσκεψη εἰς τήν Μητέρα Ἐκκλησία πραγματοποίησε, ἀπό 9 ἕως 12 Μαΐου, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος ὁ Β΄. Κατά τήν πρώτη ἡμέρα τῆς ἐπισκέψεώς του ὁ Μακαριώτατος καί ἡ συνοδεία του ἐπισκέφθηκαν τά Πατριαρχεῖα καί ἔγιναν δεκτοί μέ τίς προβλεπόμενες ἀπό τό Πατριαρχικό

Πρωτόκολλο τιμές. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος προέστη τῆς Δοξολογίας εἰς τόν Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό καί στή συνέχεια ὁδηγήθηκε εἰς τήν Αἴθουσα τοῦ Θρόνου, ὅπου ἔγινε ἐπίσημο δεκτός μέ ἀδελφική ἀγάπη, ἐγκαρδιότητα καί τιμή ἀπό τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη καί τήν σεβασμία Ἱεραρχία τοῦ Θρόνου. Τό μεσημέρι παρατέθηκε ἐπίσημο γεῦμα εἰς τήν Πατριαρχική κατοικία καί στή συνέχεια ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης καί ὁ Μακαριώτατος ἐπισκέφθηκαν ἐθιμοτυπικῶς τόν Νομάρχη τῆς Πόλεως. Τό ἑσπέρας ἐδόθη εἰς τά Πατριαρχεῖα ἐπίσημη δεξίωση πρὸς τιμή τοῦ Μακαριωτάτου, εἰς τήν ὁποία συμμετείχαν ἐπίσημοι καί παράγοντες τῆς ἐκκλησιαστικῆς καί κοινωνικῆς ζωῆς τῆς Πόλεως καί τῆς ὁμογενείας. Ἡ πρώτη ἡμέρα ἔκλεισε μέ τό ἐπίσημο δεῖπνο, τό ὁποῖο παρέθεσε ὁ Ἑλληνας Πρέσβης πρὸς τιμή τοῦ Παναγιωτάτου καί τοῦ Μακαριωτάτου. Τήν ἐπομένη, Σάββατο 10η Μαΐου, διεξήχθησαν, σέ κλίμα ἀγάπης καί ἀμοιβαίας κατανόσεως, διμερεῖς συνομιλίαι γιά τά θέματα τά ὁποῖα ἀφοροῦν τίς δύο Ἐκκλησίες. Τήν ἐπομένη, Κυριακή τῶν Μυροφόρων, τελέσθηκε στόν Ἱερό Μονή τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλῆ, ὅπως κάθε ἔτος, ἡ Πατριαρχική καί Συνοδική Θ. Λειτουργία κατὰ τήν ὁποία συλλειτουργήσαν ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικός Πατριάρχης καί ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, τῇ συμμετοχῇ ἀρχιερέων τοῦ Θρόνου καί τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλη-

σίας της Ελλάδος. Στή Θ. Λειτουργία συμμετείχε πλήθος πιστών. Είς τό τέλος της Θείας Λειτουργίας ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης προσεφώνησε τόν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπο, ὁ ὁποῖος ἀντεφώνησε καταλλήλως, καί ἀκολούθησε ἡ εἰδισμένη ἀνταλλαγή δώρων. Ἐν συνεχείᾳ ἐτελέσθη ἀπό τόν Πατριάρχη Τρισάγιο πρό τοῦ τάφου τοῦ ἀοιδίου Πατριάρχου Δημητρίου ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καί τῶν λοιπῶν ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Ι. Μονῆς ἀναπαυομένων Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν, Ἀρχιερέων καί Μ. Εὐεργετῶν τοῦ Γένους. Ἀκολούθως ὁ Πατριάρχης ἐτέλεσε τό καθιερωμένο Τρισάγιο στό Β΄ Κοιμητήριό τῆς Μονῆς. Τό μεσημέρι παρετέθη ἐπίσημο ἄριστον εἰς τά Πατριαρχεῖα. Τό ἀπόγευμα ὁ Πατριάρχης ἀνταπέδωσε τήν ἐπίσκεψη ἐπισκεπτόμενος τόν Μακαριώτατο εἰς τό κατάλυμά του καί στή συνέχεια μαζί μετέβησαν εἰς τήν Ἱερά Μητρόπολη Χαλκηδόνος, ὅπου ἔγιναν δεκτοί ὑπό τοῦ ποιμενάρχου Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνος κ. Ἀθανασίου. Τήν ἐπομένη, Δευτέρα 12η Μαΐου, ὁ Μακαριώτατος καί ἡ συνοδεία του ἀναχώρησαν γιά τήν Ἀθήνα.

► Τήν Ἀθήνα ἐπισκέφθηκε, ἀπό 13 ἕως 17 Μαΐου, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρδολομαῖος. Κατά τήν παραμονή του ἐπισκέφθηκε, μετά τῆς τιμίας συνοδείας του, τόν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν κ. Ἱερώνυμο εἰς τήν Ι. Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν, τήν Ἱερά Μητρόπολη Νέας Ἰωνίας καί Φιλαδελφείας, ὅπου ἐτέλεσε, μεταξύ ἄλλων, τά ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντα τοῦ μαρτυρικοῦ καί πολύπαδου προκατόχου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντίνου τοῦ Στ΄, παρέλαβε, σέ τιμητική ἐκδήλωση, τό βραβεῖο τοῦ διεθνoῦς Ἰδρύματος Woodrow Wilson γιά τά ὅσα ἔχει προσφέρει γιά τήν παγκόσμια εἰρήνη καί τή σωτηρία τοῦ περιβάλλοντος, ἐπισκέφθηκε τόν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας, τόν Πρωθυπουργό καί τήν Ὑπουργό Ἐξωτερικῶν, ἐνῶ στό κατάλυμά του δέχθηκε σέ ἀκρόαση τόν Ἀρχηγό τῆς Ἀξιωματικῆς Ἀντιπολίτευσης καί τόν Ἀμερικανό Πρέσβη στήν Ἀθήνα. Μετέβη, ἐπίσης, εἰς τό παρατηρητήριο τῆς Πάρνηδας καί ὁμίλησε σέ ὁμίλους μαθητῶν καί ἄλλους φορεῖς γιά τήν ἀνάγκη τῆς σωτηρίας τοῦ φυσικοῦ δρυμοῦ καί τῆς γενικότερης εὐαισθητοποιήσεώς μας γιά τή διαφύλαξη τοῦ φυσικοῦ μας πλούτου. Τέλος, συμμετείχε καί ὁμίλησε στήν κεντρική ἐκδήλωση ὁλοκληρώσεως τῶν πρωτοβουλιῶν τῆς Οἰκονομικῆς καί Κοινωνικῆς Ἐπιτροπῆς Ἑλλάδος διά τό περιβάλλον. Ἀπό τό μεσημέρι τῆς 14ης ἕως τό ἀπόγευμα τῆς 15ης Μαΐου ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης μετέβη, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Λαρίσης κ. Ἰγνατίου, στήν Λάρισα

προκειμένου νά προστῆ τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων ἐπί τῇ μνήμῃ τοῦ ἀγίου Ἀχιλλεῖου, πολιοῦχου καί προστάτου τῆς πόλεως. Πρόεστη τοῦ πανηγυρικοῦ ἑσπερινοῦ καί προεξῆρχε τῆς πολυαρχιερατικῆς Θείας Λειτουργίας καί τῆς λιτανεύσεως τῆς ἱερᾶς εἰκόνας τοῦ ἀγίου, γενόμενος δεκτός μετά πλείστων τιμῶν ἀπό τοὺς ἄρχοντες καί τόν πιστό λαό τῆς Λαρίσης.

► Μεταξύ 19ης καί 21ης Μαΐου 2008 ἐπισκέφθηκε τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, γιά τήν πραγματοποίηση «ἀτύπων συνομιλιῶν», τριμελής Ἀντιπροσωπεία τῆς Ἀγγλικανικῆς Κοινωνίας (Anglican Communion) συνοδευομένη ἀπό τόν Πανιερ. Μητροπολίτη Διοκλείας κ. Κάλλιστο, ὀρθόδοξο Συμπρόεδρο τῆς ὡς ἄνω Διεθνoῦς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς. Κατά τήν διεξαγωγή τῶν «ἀτύπων συνομιλιῶν» κάθε πλευρά ἐνημέρωσε γιά τίς πρόσφατες ἐξελίξεις στά ἐσωτερικά της, γιά τήν πορεία τοῦ Θεολογικοῦ Διαλόγου της μετά τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, καθώς καί γιά τή συμμετοχή της εἰς τά προγράμματα τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν. Ἀξιολογήθηκε, ἐπίσης, ἡ μέχρι τώρα πορεία τοῦ Διαλόγου μεταξύ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί Ἀγγλικανικῆς Κοινωνίας καί ἐκφράσθηκε ἡ κοινή ἐπιθυμία, ὅπως ὁ Διάλογος συνεχισθεῖ ὑπό τό πνεῦμα κατανοήσεως καί ἀμοιβαίου σεβασμοῦ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

► Μέ ἱεροπρέπεια καί λαμπρότητα ἑορτάσθηκε ἡ ἑορτή τῶν ἁγίων Ἀρχιεπισκόπων καί Πατριαρχῶν Κ/Πόλεως, κατά τήν ὁποία φέτος, ὅπως εἶχε ἤδη ἀνακοινωθεῖ, ἑορτάσθηκε καί ἡ πεντακοσιοστή ἐπέτειος ἀπό τῆς κοιμήσεως τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρός ἡμῶν Νήφωνος, Πατριάρχου Κ/Πόλεως. Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης μετέβη εἰς τήν Ἱεράν Μονήν Ἁγίας Τριάδος Χάλκης καί ἔχοροστάτησε κατά τόν Μ. Ἐσπερινόν τοῦ Σαββάτου, τήν 24η Μαΐου. Πρὶν ἀπό τήν ἔναρξη τοῦ Ἐσπερινοῦ ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Πέτρος, Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Διονυσίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους, προσέφεραν εἰς τόν Πατριάρχη ἀπότμημα τῶν Λειψάνων τοῦ ἀγίου Νήφωνος, ὁ ὁποῖος ἐν πομπῇ κατέδωσε τό λείψανο στόν ἱερό Ναό. Τήν ἐπομένην, Κυριακήν τῆς Σαμαρείτιδος, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης προέστη τῆς καθιερωμένης Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Θείας Λειτουργίας εἰς τόν Π. Πατριαρχικό Ναό, σέ συλλειτουργία μέ ἄλλους ἀρχιερεῖς. Εἰς τό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Πατριάρχης χειροδέτησε εἰς τό ὄψικιον τοῦ Ἄρχοντος Μ. Ρήτορος τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας τόν κ. Νικόλαο Γκαργκάνα, Διοικητή τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος. Ἀκολούθησε δεξίωση εἰς τήν Αἴθουσα τοῦ Θρόνου. Κατά τήν ἑορτή αὐτή πραγματοποιήθηκε, ὅπως κάθε χρόνο,

καί τό ἐτήσιο προσκύνημα τῆς Ἀδελφότητος τῶν Ὀφφικιάων τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας «Παναγία ἡ Παμμακάριστος».

► Κατόπιν τῆς οἰκειοδελοῦς παραιτήσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κορέας κ. Σωτηρίου ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος κατά τήν συνεδρίαν της τήν 27η Μαΐου μετέδρασαν αὐτόν εἰς τήν Ἱερά Μητρόπολη Πισιδίας, εἰς δέ τήν κενωθεῖσα Ἱερά Μητρόπολη Κορέας ἐξέλεξε παμψηφεί τόν Βοηθό αὐτοῦ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπο Ζήλων κ. Ἀμβρόσιο.

► Τούς ἱερούς χώρους τῆς Καππαδοκίας ἐπισκέφθηκε, γιά μία ἀκόμα φορά, ἀπό 7 ἕως 9 Ἰουνίου, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρδολομαῖος. Στήν ἱερά αὐτή ἀποδημία τόν Πατριάρχη συνόδρασαν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος, οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Γέρων Χαλκηδόνος κ. Ἀθανάσιος καί Ἱεραπύτνης καί Σητείας κ. Εὐγένιος, κληρικοί καί πλῆθος προσκυνητῶν, ἐνῶ ὑπῆρχε καί ἀντιπροσωπεῖα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοβουλίου ἀποτελουμένη ἀπό τούς Βουλευτές κ.κ. Βασ. Κεγκέρογλου, Ἰορδ. Τζαμτζῆ, Μιχ. Τιμοσίδη καί Μαξ. Χαρακόπουλο. Ὁ Πατριάρχης χοροστάτησε σέ κλίμα συγκινήσεως στόν Ἑσπερινό τῆς 7ης Ἰουνίου στόν πολύπαδο, ἀπό τούς κατά καιρούς βανδαλισμούς, Ἱερό Ναό τῶν Ἁγίων Θεοδώρων Μαλακοπῆς, ὁ ὁποῖος εἶχε πολλά χρόνια νά λειτουργηθεῖ. Τήν ἐπομένη προεξῆρχε τῆς Θ. Λειτουργίας εἰς τόν Ι. Ναό τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης στή Σινασσό.

► Μέ λαμπρότητα καί μέ τή συμμετοχή πλῆθους πιστῶν, κληρικῶν καί λαϊκῶν, ἐορτάστηκαν, τήν 11η Ἰουνίου, τά σεπτὰ ὀνομαστήρια του Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρδολομαίου. Ὁ Παναγιώτατος χοροστάτησε εἰς τόν Ἑσπερινό τῆς ἐορτῆς στήν Ἱερά Μονή τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλῆ. Εἰς τό τέλος τοῦ Ἑσπερινοῦ ὁ Πατριάρχης χειροθέτησε εἰς τό ὄφφικιον τοῦ Ἄρχοντος Ὑπομιμνήσκοντος τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας τόν κ. Θεόδωρον Νικολάου, Ὁμότιμο Καθηγητή τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μονάχου. Στή συνέχεια ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πέτρας καί Χερρονήσου κ. Νεκτάριος προσεφώνησε τόν Πατριάρχη ἐξ ὀνόματος τῆς Ἱεράς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης καί τοῦ κλήρου καί πληρώματος αὐτῆς, τοῦ Πατριάρχου ἀντιφώνησαντος καταλλήλως. Τήν ἐπομένη ὁ Πατριάρχης χοροστάτησε, σέ συγχοροστασία μέ ἄλλους ἀρχιερεῖς, στή Θ. Λειτουργία τῆς ἐορτῆς. Μετά τό πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας τόν ἐορτάζοντα σεπτόν Προκαθήμενον, προσεφώνησαν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων κ. Ἀναστάσιος καί ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνος κ. Ἀθανάσιος, καί

ἀντεφώνησε ὁ Πατριάρχης. Στή συνέχεια ὁ Πατριάρχης δέχθηκε στό γραφεῖο του τήν σεβασμία Ἱεραρχία τοῦ Θρόνου, καί τούς κληρικούς καί λαϊκούς ὑπαλλήλους τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς.

► Κατά τήν μεγάλη ἐορτή τῆς Πεντηκοστῆς ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρδολομαῖος προσῆστη τῆς Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Θ. Λειτουργίας εἰς τόν Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό καί τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀναγνώσας καί τίς εὐχές τῆς Γουγκλισίας. Εἰς τό τέλος τοῦ Ἑσπερινοῦ χειροθέτησε εἰς τό ὄφφικιον τοῦ Ἄρχοντος Πρωτονοταρίου τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας τόν κ. Γεώργιον Κούρτην, Πρόεδρο τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἑλλάδος.

► Στήν Ρόδο συνήλθαν, ἀπό 18-21 Ἰουνίου, οἱ ἐκπρόσωποι τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν γιά τήν προετοιμασία τῆς Συνάξεως τῶν Προκαθήμενων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία δά πραγματοποιηθεῖ τόν προσεχῆ Ὀκτώβριο στήν Κωνσταντινούπολη. Τῶν ἐργασιῶν προήδρασε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἐμμανουήλ.

► Στόν Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό τελέστηκε, τήν 22α Ἰουνίου, τό ἐτήσιο μνημόσυνο ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀπό Τράλλεων καί Ἰμβρου καί Τενέδου μακαριστοῦ Μητροπολίτου Γέροντος Ἡρακλείας κυροῦ Φωτίου.

► Ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατά τήν συνεδρίαση της τήν 24 Ἰουνίου καί κατόπιν προτάσεως τῆς Α.Θ. Παναγιότητος ἐξέλεξε τόν Σεβ. Μητροπολίτη πρῶην Νέας Ζηλανδίας κ. Ἰωσήφ Μητροπολίτη τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Προικονήσου.

► Στό Βατικανό μετέβη, ἀπό 27 ἕως 30 Ἰουνίου, ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρδολομαῖος, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Πάπα Βενεδίκτου τοῦ ΙΣΤ΄, προκειμένου νά παραστει στους ἐορτασμούς γιά τήν Θρονική ἐορτή τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης. Ὁ Πατριάρχης παρέστη εἰς τόν πανηγυρικό ἐσπερινό τῆς 28ης Ἰουνίου εἰς τήν Βασιλική τοῦ ἁγ. Παύλου ἔξω τῶν Τειχῶν, ὡς καί εἰς τήν Λειτουργία τῆς ἐορτῆς τῶν Πρωτοκορυφαίων στή Βασιλική τοῦ ἁγ. Πέτρου. Ὁ Πατριάρχης τήν 29ην Ἰουνίου χοροστάτησε κατά τόν Ἑσπερινόν εἰς τόν Ἑλληνορθόδοξο Ναό τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου Τήρωνος. Στά πλαίσια τῆς ἐπισκέψεως πραγματοποιήθηκε ἰδιαίτερα συνάντηση καί συζήτηση μεταξύ Πατριάρχου καί Πάπα γιά θέματα κοινῶν ἐνδιαφέροντος, ἐνῶ διεξήχθησαν καί οἱ καθιερωμένες συνομιλίες μεταξύ τῶν Ἀντιπροσωπειῶν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. ■

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ - ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΟΜΙΛΙΕΣ-ΣΥΝΑΞΕΙΣ

Με τήν άδρoά συμμετοχή τών πιστών πραγματοποιήθηκαν οί όμιλίεσ κατά τούσ Κατανυκτικούς Έσπερινούσ τής Άγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστήσ στόν Μητροπολιτικό Έρό Ναό τών Εισοδίων τής Θεοτόκου. Όμίλησαν: Τήν α΄ Κυριακή τών Νηστειών ό Άρχιμ. Νεκτάριος Πόκιασ άνα-

πτύξας τό θέμα: «*Η Όρθοδοξία μας*». Τήν β΄ Κυριακή ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας μέ θέμα: «*Ο άγιος Γρηγόριος ό Παλαμάς καί ό σύγχρονος άνθρωπος*». Τήν γ΄ Κυριακή ό Άρχιμ. Μελίτων Μπέλλος μέ θέμα: «*Ο Σταυρός στή ζωή τού πιστού*». Τήν δ΄ Κυριακή ό Άρχιμ. Δανιήλ Αεράκης μέ θέμα: «*Η παγίδα τής άναβολής*» καί τήν ε΄ Κυριακή ό Πρωτοπρεσβύτερος Νεκτάριος Κάνιασ επί

τού θέματος: «*Όσία Μαρία ή Αίγυπτία, πρότυπο μετανοίας*».

Τήν Τετάρτη 28 Μαΐου στόν Έρό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Κρεμαστήσ πραγματοποιήθηκε Έρατική Σύναξις κατά τήν όποία όμιλησε ό λόγιος Άγιορείτης Μοναχός Μωυσής μέ θέμα: «*Άγιασμός καί Αγιότης*». Ό ίδιος όμιλησε τό έσπέρας τής ίδιασ μέρας στόν Καθεδρικό Έρό Ναό τού Εύαγγελισμού άναπτύξας τό θέμα: «*Τό μήνυμα τής Άναστάσεως στό σύγχρονο κόσμο*». Τό έσπέρας τής έπομένησ στόν ώς

άνω Έρό Ναό έλαβε χώρα έκδήλωση μνήμησ έξ άφορμησ τής έπετειού τής άλώσεωσ τής Κωνσταντινουπόλεωσ κατά τήν όποία όμιλησε ό π. Μωυσής μέ θέμα «*Η Παράδοση τής Ρωμηοσύνησ*» καί απέδωσε έπίκαιρουσ ύμνουσ καί παραδοσιακά τραγούδια ή χορωδία τού Συλλόγου Έεροψαλτών Ρόδου καί Περιχώρων.

Τό Σάββατο 24 Μαΐου στήν Έερά Μονή Παναγίας Τσαμπίκασ πραγματοποιήθηκε Σύναξις τών Κατηχητών τής Έεράσ Μητροπόλεωσ. Ό Σεβασμιώτατος έλειτούργησε στό Καθολικό τής Έεράσ Μονησ, άκολούθησε γόνιμη συζήτηση στήν παρακείμενη αίθουσα, στό τέλος τής όποίασ ό Σεβασμιώτατος έξέφρασε εύχαριστίεσ πρόσ τόν συντονιστή τού Κατηχητικού έργου Άρχιμ. Μάξιμο Παναγιώτου καί τούσ Κατηχητέσ. Μετά τό πέρας τής συζητήσεωσ ή Έερά Μονή παρέδωσε πλούσιο γεύμα.

Η κατάκτηση τής πρώτησ θέσησ στό Πρωτάθλημα τής Γ΄ Έθνικησ Κατηγορίασ Ποδοσφαίρου καί ή άνοδοσ μετά άπό 16 χρόνια στή Β΄ Έθνική τής ποδοσφαιρικησ όμάδασ τού ιστορικού Άθλητικού Συλλόγου **ΔΙΑΓΟΡΑΣ** πανηγυρίσθηκε ιδιαίτερα άπό όλουσ τουσ φιλάθλουσ τού νησιού μας.

Κοντά τουσ ήταν πάντα καί ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας, τόν όποίο έπισκέφθηκαν μετά τήν κατάκτηση τού πρωταθλήματοσ καί τού άφιέρωσαν μία μπάλα μέ τίεσ ύπογραφέσ όλων τών ποδοσφαιριστών.

Μέ τή σειρά του ό Σεβασμιώτατος εύχαρίστησε παίκτηεσ καί διοίκηση γιά τήν έπίσκεψη, εύχήθηκε καλή έπιτυχία στό δύσκολο πρωτάθλημα τής Β΄ Έθνικησ καί έδωσε σέ όλουσ άπό ένα κομποσχοίνι εύλογημένο άπό τήν πρόσφατη έπίσκεψη του στόν Πανάγιο Τάφο.

Ἐπίσης τό Σάββατο 28 Ἰουνίου στόν Ἱερό Ναό ἀγίου Σίλα (Σουλᾶ) Σορωνῆς ἔγινε συνάντηση τῶν μαθητῶν τοῦ Φροντιστηρίου Βυζαντινῆς Μουσικῆς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Τήν Θεία Λειτουργία ἐτέλεσε ὁ Σεβασμιώτατος ὁ ὁποῖος κατά τήν ἀπόλυση ὁμιλήσας ἐπικαίρως εὐχαρίστησε τόν Ἀρχιμ. Ἀμφιλόχιο Πίκια γιά τό ἐπιτελούμενο ἔργο στόν τομέα διδασκαλίας τῆς πατρῶας Βυζαντινῆς Μουσικῆς, ἀπέδωσε στούς μαθητές τίς βεβαιώσεις φοιτήσεώς τους καί τούς συνεχάρη γιά τόν ζήλο καί τήν ἐπίδοσή τους. Ἀκολούθησε μουσικοχορευτική ἐκδήλωση καί δεξίωση τήν ὁποία παρέθεσε ἡ Ἐνορία Σορωνῆς.

ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ-ΧΕΙΡΟΘΕΣΙΕΣ

Τήν Κυριακή τῆς Πεντηκοστῆς (15 Ἰουνίου) ὁ Σεβασμιώτατος κατά τήν Θεία Λειτουργία στόν Καθεδρικό Ἱερό Ναό τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου προέβη στήν εἰς Πρεσβύτερον χειροτονία τοῦ Διακόνου Ἡλία Πετρίδη, ὁ ὁποῖος δά διακονῆσει ὡς Ἐφημέριος τήν γενέτειρα του, τά Ἀπόλλωνα Ρόδου. Ἐπίσης τήν Κυριακή τοῦ Τυφλοῦ (1 Ἰουνίου) ἐλειτούργησε στόν Ἐνοριακό Ἱερό Ναό Ἁγίου Νεκταρίου Φαληρακίου καί προεχείρισε εἰς Ἀναγνώστες τόν Κωνσταντῖνο Τσαβαρή καί τόν Σταμάτιο Κωστάκη, οἱ ὁποῖοι διακονοῦν τό ἀναλόγιο τοῦ ὡς ἄνω Ἱεροῦ Ναοῦ.

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ Δ.Σ.Ο.

Ἀπό 26ης ἕως 28ης Ἰουνίου ἔλαβε χώρα στήν Ρόδο ἡ Γενική Συνέλευση τῆς Διακοινοβουλευτικῆς Συνελεύσεως Ὁρθοδοξίας. Κατά τήν τελετή ἑναρξης στόν Ναό τῆς Παναγίας τοῦ Κάστρου, τό ἑσπέρας τῆς Πέμπτης 27 Ἰουνίου, ὁ Σεβασμιώτατος, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου, ἀνέγνωσε τό σεπτό Πατριαρχικό Γράμμα καί χαιρέτισε τούς συμμετέχοντες, στούς ὁποίους καί παρέθεσε δεξίωση τό ἑσπέρας τῆς ἐπομένης, Παρασκευῆς 28 Ἰουνίου, στήν Μητροπολιτική κατοικία. Τά μέλη τῆς Συνέλευσης παρέστησαν τό Σάββατο 29 Ἰουνίου στόν πανηγυρικό Ἑσπερινό στόν Ἱερό Ναό τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στήν Λίνδο, στόν τόπο, ὅπου κατά τήν παράδοση ἀποβιβάστηκε ὁ Ἀπόστολος διερχόμενος ἀπό τήν Ρόδο κατά τήν γ' ἀποστολική περιοδεία του.

ΕΚΔΗΜΙΕΣ ΙΕΡΕΩΝ

Τό Σάββατο 14 Ἰουνίου ἐξεδήμησε εἰς Κύριον ὁ Πρωτοπρεσβύτερος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου **Μελέτιος Παρασκευᾶς**. Ὁ μακαριστός γεννήθηκε στήν Λάρδο τό 1925 καί χειροτονήθηκε Διάκονος καί Πρεσβύτερος ἀπό τόν Μητροπολίτη Ρόδου κυρό Τιμόθεο τό 1949. Ὑπηρέτησε ὡς

Ἐφημέριος στήν Ἱερά Μονή Ταξιάρχου Μιχαήλ Θαρρίου, στίς Ἐνορίες Κοιμήσεως Θεοτόκου Λίνδου, ἀγίου Ἰωάννου Χάλκης, Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἐμπωνα, στόν Ἱερό Ναό τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης τοῦ παλαιοῦ Νοσοκομείου, καί στήν Ἱερά Μονή Φανερωμένης, ἀπ' ὅπου καί συνταξιοδοτήθηκε τό 2001. Ἡ ἐξόδιος Ἀκολουθία ἐψάλη στόν Καθεδρικό Ναό τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου εἰς τήν ὁποία συμμετέσχε καί ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Λέρου, Καλύμνου καί Ἀστυπалаίας Παΐσιος.

Τήν Κυριακή 22 Ἰουνίου ἐξεδήμησε εἰς Κύριον ὁ Πρεσβύτερος **Αἰμαλιανός Σαββάκης**, Οἰκονόμος τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ὁ μακαριστός γεννήθηκε τό 1932 στά Λάερμα τῆς Ρόδου. Διάκονος καί Πρεσβύτερος χειροτονήθηκε στήν Κάρπαδο ἀπό τόν Μητροπολίτη Καρπάθου καί Κάσου κυρό Ἀπόστολο (Παπαϊωάννου) καί ὑπηρέτησε ὡς Ἐφημέριος στήν Κάρπαδο μέχρι τό 1972. Τό 1972 διορίστηκε Ἐφημέριος τοῦ Ἐνοριακοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ ἀγίου Ἰωάννου Θεολόγου Δαματριάς, ἀπ' ὅπου καί συνταξιοδοτήθηκε τήν 25η Μαρτίου 2005. Ἡ ἐξόδιος Ἀκολουθία ἐψάλη στόν Ἱερό Ναό τῆς γενετήρας του.

Εὐχόμεστε ὁ Θεός νά ἀναπαύσει τίς ψυχές τους μετά τῶν δικαίων.

ΣΚΑΝΔΑΛΟ ΝΤΟΠΙΝΓΚ

Αυτή τήν περίοδο αποκαλύπτεται ένα σκάνδαλο ντοπαρισματος πού διασύρει τήν πατρίδα μας διεθνώς. Βρέθηκαν πολλοί αθλητές και αθλήτριες τών εθνικών ομάδων άρσης βαρών μέ απαγορευμένες ουσίες. Τό ντόπινγκ πρώτα εἶναι ἀνήθικο, γιατί βλάπτει τόν ὑγιή ἀνταγωνισμό τών ἀθλητῶν (οἱ ἐπιδόσεις τών ντοπαρισμένων δέν εἶναι ἀποτέλεσμα προσπάθειας, ἀλλά χημικῆς βοήθειας), καί δεύτερο, εἶναι ἐπικίνδυνο γιά τήν ὑγεία, γιατί ὁ ντοπαρισμένος ὀργανισμός παθαίνει ἀνεπανόρθωτες βλάβες.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφει στό μαθητή του Τιμόθεο: «ἐάν δέ καί ἀθλή τις, οὐ στεφανοῦται, ἐάν μή νομίμως ἀθλήσῃ», δηλ. “ἄν κάποιος εἶναι ἀθλητής, δέν παίρνει στεφάνι, ἐάν δέν ἀγωνίζεται νόμιμα” (Β΄ Τιμ. 2,5). Οἱ χρήστες τών ἀναβολικῶν, ἀντί νά βελτιώνουν τίς ἐπιδόσεις τους φυσιολογικά μέ τή συστηματική προπόνηση, τίς ὑπεραυξάνουν τεχνικά μέ τήν καταφυγή στή χημική βοήθεια τών φαρμάκων καί τών τεχνικῶν μεθόδων.

Ὅλοι γνωρίζουμε ὅτι ὁ ἀθλητισμός εἶναι ὑγεία. Ὁ διεστραμμένος ἀθλητισμός, ὅμως, τοῦ ντόπινγκ εἶναι ἀσθένεια καί θάνατος. Ἔχει ἀποδειχθεῖ ὅτι οἱ φαρμακευτικές ουσίες τοῦ ντοπαρισματος, τά στεροειδή ἀναβολικά ἔχουν πολλές παρενέργειες, ἀκόμα καί τόν πρόωρο θάνατο. Αὐτά τά συμπληρώματα διατροφῆς εἶναι ἄκρως ἐπικίνδυνα γιά τήν ὑγεία. Οἱ ἐπικίνδυνες ἐπιπτώσεις στόν ὀργανισμό εἶναι μακροπρόθεσμες. Στό ἐξωτερικό καταγράφονται συμπτώματα ψυχολογικῶν προβλημάτων (κατάθλιψη, παράνοια καί αὐτοκτονίες) καί σωματικῶν ἀσθαιειῶν (καρδιοπάθειες, ἐγκεφαλικά, ἀλλοίωση χαρακτηριστικῶν του φύλου: στήθη στούς ἄντρες καί ἀνδρική φωνή στίς γυναῖκες καθώς καί ἐμφανίσεις καρκινωμάτων). Δέν καταφεύγουν στά ἀναβολικά μόνο ὅσοι ἐπιθυμοῦν νά γίνουν ἐπαγγελματίες ἀθλητές γιά δόξα καί χρῆμα, ἀλλά καί ὅσοι θέλουν νά “χτίσουν” σῶμα μυῶδες καί δυνατό (bodybuilding). Μαθαίνουμε ἀπό γονεῖς ὅτι ὁ γιός τους γιά λόγους ἐπίδειξης καταφεύγει στά ἀναβολικά. Ὁ κίνδυνος τών ἀναβολικῶν γιά τή νεολαία εἶναι τεράστιος, ὅπως τοῦ ἀλκοόλ καί τών ναρκωτικῶν.

Οἱ γονεῖς χρειάζεται νά συμβουλευοῦν τά παιδιά τους πού ἀδλοῦνται νά βάζουν σέ πρώτη μοῖρα τήν ὑγεία τους καί νά μήν ὑποκύπτουν στόν ἐπικίνδυνο πειρασμό τών ἀναβολικῶν γιά τή προσωρινή δόξα. Ἐπίσης νά τά κατευθύνουν στόν πνευματικό ἀγώνα, ὅπου τό στεφάνι δά τό παρουν ἀπό τόν Θεό καί τά ἔπαθλα δά εἶναι αἰώνια.

ΓΛΩΣΣΟΛΑΛΙΕΣ

Ὅλες οἱ νεοπροτεστάντικες αἱρέσεις ἐπικαλοῦνται ὡς στοιχεῖο γνησιότητάς τους τήν παρουσία κατά τή βάπτισή τους ἀγιοπνευματικῶν χαρισμάτων μέ προεξάρχον τή γλωσσολαλία. Ὅταν ἀκούσει κανεῖς τό γλωσσολάλημά τους καταλαβαίνει ὅτι ἔχει νά κάνει μέ δαιμονική ἐπιρροή. Ἀποροῦμε πῶς ὅλοι γλωσσολαλοῦν, ἄν καί μεταξύ τους ἀλληλοκατηγοροῦνται. Π.χ. ἡ μία πεντηκοστιανική ομάδα θεωρεῖ τήν ἄλλη

αἵρετική, ἄν καί γλωσσολαλεῖ κι αὐτή. Σίγουρα καί οἱ δύο εἶναι σέ λάθος δρόμο.

Ἡ γλωσσολαλία ἦταν ἔντονη τήν ἐποχή τών Ἀποστόλων. Μετά ἀτόνισε. Στά πρώτα βήματα τῆς Ἐκκλησίας ἡ γλωσσολαλία στήριξε τούς λίγους χριστιανούς, πού βρίσκονταν μέσα στό ἐχθρικό περιβάλλον τών φανατικῶν Ἰουδαίων καί τών σκληρῶν εἰδωλολατρῶν.

Σήμερα δέν βλέπουμε ἔντονα τά χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπως τήν ἐποχή τών ἀποστόλων, γιατί ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχει ἐδραιωθεῖ. Στήν ἐποχή μας ὁ Θεός δωρίζει χαρίσματα διόρασης, προόρασης καί θεραπείας σ’ ἐκείνους πού προχώρησαν πνευματικά καί πρόκειται νά στηρίξουν πολλές ψυχές. Ὁ ἅγιος Νεκτάριος π. χ. εἶχε ἀποκτήσει τέτοια χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετά ἀπό πολύ ἀγώνα. Ὁ πατήρ Πορφύριος (1911-1994), ἐπίσης, δέχθηκε ἀπό μικρό παιδί πολλά ἀγιοπνευματικά χαρίσματα, γιά νά βοηθήσει πλῆθος χριστιανῶν.

ΚΤΗΝΩΔΙΑ ΣΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ποῖός μποροῦσε νά φαντασθεῖ ὅτι στήν σύγχρονη Αὐστρία δά διαδραματιζόταν ἕνα ἀποτρόπαιο καί εἰδεχδές ἔγκλημα; Ἕνας πατέρας ἀσελοῦσε εἰς βάρος τῆς κόρης του ἀπό τήν ἡλικία τών ἑνδεκα ἐτῶν. Στά δεκαοχτώ της καί γιά εἴκοσι τέσσερα χρόνια τήν ἔκλεισε στό ἀνήλιαγο ὑπόγειο τοῦ σπιτιοῦ του καί ἀπέκτησε μαζί της ἑπτὰ παιδιά. Μετά τήν πρόσφατη ἀπελευθέρωση τών ἐγκλειστῶν γίνεται προσπάθεια ψυχολογικῆς στήριξής τους. Παρόμοια περιστατικά ἀκούγονται περιοδικά ἀπό τά Μ.Μ.Ε. σέ ὅλο τόν κόσμο. Τί φταίει πού τέτοια ἐγκληματικά φαινόμενα συμβαίνουν καί σήμερα καί μάλιστα σέ πολιτισμένα ἔθνη;

Οἱ ψυχολόγοι δά μιλήσουν γιά τήν “ὀρμή πρὸς θάνατο” πού ὑπάρχει στόν ψυχισμό ὄλων τών ἀνθρώπων. Ἡ χριστιανική θρησκεία δά ἐντοπίζει τό πρόβλημα στή διαστροφή τῆς ἀνθρώπινης φύσης μετά τήν πώση καί τήν ἀπομάκρυνσή της ἀπό τόν Θεό. Ὅλοι ἔχουν τόν κακό ἑαυτό τους καί, ἐάν δέν προσέξουν, ὑποδουλώνονται στά πάθη του. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρουν ὅτι τό μεγαλύτερο πάθος τών ἀνθρώπων εἶναι ἡ φιλαυτία μέ τά παιδιά της, τήν φιλοδοξία, τήν φιληδονία καί τήν φιλαργυρία. Γι’ αὐτά τά πάθη γίνονται ὅλα τά ἐγκλήματα.

Ἐν δυνάμει ὅλοι εἶναι ἐγκληματίες. Πόσοι εὐπόληπτοι πολῖτες δέν φανερώθηκαν ὡς “δράκοι”, διαστές καί φονιάδες γυναικῶν; Πόσοι “καθώς πρέπει κύριοι” δέν συνελήφθησαν ὡς διακινητές ναρκωτικῶν;

Μόνον ἡ σχέση μέ τόν Θεό μπορεῖ νά ἐμποδίσει τήν ἀναπτυξη καί τήν ἐκδήλωση τών παθῶν. Ὁ σωστός χριστιανός μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ εἶναι ταπεινός, σῶφρων καί ἐγκρατής.

Ἄρχιμ. Μ.Π.

